

Onsdagen den 12 april

Kl. 10.00

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1977/78:84 till skatteutskottet
1977/78:171 till kulturutskottet

§ 3 Föredrogs och hänvisades
Redogörelser
1977/78:10 till finansutskottet
1977/78:20 till utbildningsutskottet

§ 4 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1977/78:1876 till trafikutskottet
1977/78:1877 och 1878 till konstitutionsutskottet

§ 5 Föredrogs men bordlades åter
Justitieutskottets betänkanden 1977/78:27–30

§ 6 Internationellt utvecklingssamarbete m. m.

Föredrogs utrikesutskottets betänkande 1977/78:10 med anledning av propositionen 1977/78:100, såvitt avser internationellt utvecklingssamarbete m. m. jämte motioner

(Redovisning av utskottsbetänkandet intas efter anförandena i ärendet.)

TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Då vi i dag behandlar anslagen till internationellt utvecklingssamarbete sker det i en hård tid.

1970-talet har präglats av en djup lågkonjunktur. I OECD-länderna går mer än 15 miljoner människor utan arbete. I u-länderna är det än värre. Enligt ILO

är i dag mer än 300 miljoner människor i dessa länder helt arbetslösa. Det har beräknats att mer än 700 miljoner människor lever i vad som kallas absolut fattigdom. Därtill kommer de många miljoner som befinner sig nära existensminimum.

Inflationen har fört med sig svåra problem för stora befolkningsgrupper i vårt land liksom i andra industriländer. Ser vi å andra sidan på u-länderna finner vi att förhållandena inte är ensartade. Inte heller bildar u-länderna någon enhetlig grupp. Klyftorna mellan u-länderna har ökat. Det finns sådana u-länder, inte endast oljeländer, som uppvisar en snabb ekonomisk utveckling. Därmed är inte sagt att flertalet invånare i dessa länder fått bättre levnadsvillkor. I de fattigaste länderna, där en fjärdedel av alla människor lever, har man knappast gjort några framsteg alls.

Vi kan alltså konstatera att klyftorna mellan länderna växer lika väl som inom länderna. I åtskilliga u-länder med god ekonomisk tillväxt har de fattigaste folkgrupperna i stor utsträckning ställts utanför utvecklingen. Och detta är inte det resultat av utvecklingsansträngningarna som man räknade med. Man får då fråga sig: Har vårt lands biståndspolitik haft bättre effekt? Hur kan detta avläsas? Vilka ytterligare bemödanden kan vi göra? Till detta, till målet för svenskt biståndarbete och till metoderna för att nå detta mål skall vi återkomma om några veckor i en ny debatt. Det kommer då att vara angeläget att sammanfatta våra erfarenheter och söka värdera dem med hänsyn till de mål som vi en gång satt upp och till de metoder vi har använt oss av.

Redan nu kan det noteras att man i propositionen 135, dvs. den principiella propositionen, i allt väsentligt synes följa den biståndspolitiska utredningens förslag och därmed den biståndspolitik som socialdemokratin i regeringsställning utformade. Det hälsar vi med tillfredsställelse.

När det gäller hela detta problemkomplex finns det givetvis anledning att återkomma till många frågor då propositionen, liksom motionerna som väcks med anledning av denna, har underkastats prövning i utrikesutskottet. Det måste emellertid sägas att den dubbla behandling som föranleds av tidpunkten för framläggandet av princippropositionen är irrationell med tanke på utskottets och kammarens arbetsprogram i övrigt.

Men nu tillbaka till budgeten – först om anslagsvolymen: Propositionen föreslår för nästa budgetår 3 870 milj. kr., som beräknats motsvara 1,014 % av bruttonationalprodukten. Utskottet tillstyrker enhälligt men påminner om att riksdagen redan 1968 fastslagit att enprocentmålet är att betrakta som ett etappmål och att insatserna även i framtiden bör öka i takt med vårt lands möjligheter. Om jag förstått saken rätt är det i överensstämmelse med regeringens förslag till riktlinjer för framtiden.

Något nytt etappmål föreslås inte. Och den nedgörande kritik som folkpartiets representant i den biståndspolitiska utredningen riktade mot socialdemokrater och andra har kommit av sig – den kritik som riktades mot dessa för att de inte ville ställa upp ett nytt etappmål.

Det var på förslag av den dåvarande socialdemokratiska regeringen som riksdagen 1968 beslöt att anslagen till bistånd skulle öka så att de i mitten av

1970-talet motsvarade 1 % av bruttonationalprodukten. Vi nådde därmed som första land i världen FN:s biståndsmål. Den breda uppslutningen inom arbetarrörelsen för ett omfattande biståndssamarbete har varit av avgörande betydelse för ökningen av biståndsanslagen. Enprocentsmålet har av oss uppfattats som en miniminivå för anslagen, och ansträngningar bör göras i fortsättningen för att i takt med växande resurser höja nivån.

Det i årets budget föreslagna beloppet av 3 870 milj. kr. är en uppräkningsmed 320 milj. kr. Som en följd av den negativa utvecklingen av bruttonationalprodukten kommer biståndet för budgetåret 1978/79 att bli klart mindre i reala termer än under innevarande år. Den effekten blir ännu mer markant genom att andelen s. k. bundet bistånd har ökat. Den ökningen är exakt lika stor som hela ökningen, 175 milj. kr., i det bilaterala programmet för enskilda länder. I det ekonomiska läge vi nu befinner oss avstår vi från att föreslå någon ökning av det totala biståndsanslaget.

Vad gäller den bundna delen är det uppenbart att det är en olägenhet för mottagarländerna att kvoterna för i förväg bundet bistånd ökas. Detta har f. ö. visat sig då de skall tillämpas på enskilda länderprogram, och man har måst göra omprioriteringar, samtidigt som inflationen alltmer har kommit att sänka realvärdet för mottagaren.

Vi återkommer till frågan om bundet bistånd vid behandlingen av propositionen 135. Men jag vill redan nu uttala att socialdemokraterna företräder den principiella uppfattningen att biståndet skall vara obundet. Vi har också genom åren haft en mycket stor andel obundet bistånd, och så bör det förbli – inte minst för vår trovärdighet då vi i internationella organisationer skall verka för avtal om avbindning av biståndet. Avbindningsförhandlingarna måste återupptas inom OECD, och Sverige bör med kraft verka för detta.

Det är många inslag i den djupa ekonomiska kris som råder i olika länder som hotar u-ländernas utveckling. Det får emellertid inte bli så att grundläggande problem som skakar den internationella ekonomin skall lösas på de fattiga ländernas bekostnad. Att hävda principen om obundet bistånd är därvid en central uppgift.

I det sammanhanget vill jag ta upp frågan om skuldåtnader. Den oljeprishöjning som ägt rum efter 1973 har även för de flesta u-länder medfört stora underskott i utrikesbetalningarna. Olika åtgärder diskuteras för skuld-konsolidering för enskilda länder i betalningskris. Det är då viktigt att de offentliga biståndslånen avskrivs för de fattigaste u-länderna. Den socialdemokratiska regeringen tillämpade en sådan skuldavskrivning. Att de kvarstående svenska biståndskrediterna nu avskrivs i förhållande till de fattigaste u-länderna hälsar vi med tillfredsställelse.

Herr talman! Jag kan inte underlåta att ytterligare kritisera den behandlingsgång vi tvingats till. I dag behandlar riksdagen biståndspolitikens budgetmässigt. I går började vi emellertid i utrikesutskottet en ny genomgång av biståndsfrågorna i anslutning till den s. k. princippropositionen. Motionsarbetet pågår nu som bäst och skall vara avslutat nästa måndag.

Det är inte en rimlig ordning att ett ärende som varit föremål för en sådan

omständlig prövning som den om vår biståndspolitik – jag syftar på arbetet i biståndspolitiska utredningen, som f. ö. kom till efter upprepade krav från den dåvarande borgerliga minoriteten – skall passera igenom en snabb behandling och tas i slutskedet av kammarens arbete. Detta leder samtidigt till att vi inte kan beakta att de budgetfrågor som vi i dag har att behandla har en räckvidd av principiell betydelse för flera år. Vi går händelserna i förväg då vi fattar beslut om anslagen i dag. Man kan också säga att de principer och riktlinjer för svenskt bistånd som riksdagen lägger fast om några veckor får fördröjd effekt genom de beslut som vi fattar i dag.

Utvecklingssamarbetet skall ses som en långsiktig planerad verksamhet. Det gäller t. ex. sådana omständigheter som valet av samarbetspartner. Jag tänker på de länder som Sverige samarbetar med. Men det gäller också sådan ämnesinriktad verksamhet som återfinns under rubriken Särskilda program och de samarbetsformer vi väljer för genomförandet av dessa program. Vi föreläggs i dag att fatta beslut som binder oss för flera år i båda dessa fall.

Vi socialdemokrater vill i det sammanhanget understryka nödvändigheten av att eftersträva den uttalade koncentrationsprincipen – och det inte minst av administrativa effektivitetsskäl.

Vi har nu 20 länder på listan över mottagare av svenskt bilateralt bistånd och har anledning se fram emot att antalet ökar. Särskilda skäl åberopar vi för införlivande av Namibia och Zimbabwe, så fort utvecklingen i södra Afrika gjort dem fria. Bl. a. av det skälet bör samarbetet med listans övriga länder prövas.

Vår reservation i fråga om länderramar för enskilda länder får ses i ljuset härav.

När det gäller de särskilda programmen och det s. k. bredare samarbetet finner vi dessa biståndsformer ofullständigt presenterade i propositionen. Utskottsbehandlingen har inte bringat någon klarhet. Det var faktiskt så att riksdagen i ett särskilt uttalande 1976 begärde en utvärdering av det s. k. multi-bibiståndet. Det är en biståndsform då man för något utvecklingsändamål bedriver samarbete mellan Sverige och någon annan part, oftast genom SIDA och någon internationell organisation och att Sverige då oftast svarar för en väsentlig del av finansieringen.

Ett sådant arrangemang kan ha många pluseffekter, men någon utvärdering enligt riksdagens beslut har aldrig klart redovisats för riksdagen. Biståndspolitiska utredningen har behandlat frågan, men där blev man inte helt överens.

Jag vet inte om det är med öppna ögon som den borgerliga majoriteten i utskottet förordar ett vidsträckt program som för oss ut i samarbete med olika organ i en mångfald projekt litet överallt i Asien och Afrika, kanske också Latinamerika.

Det hade inte saknat betydelse om vi fått de allmänna riktlinjerna för en sådan här verksamhet innan ökade medel anslås för ändamålet.

Jag yrkar bifall till reservationen 7, Särskilda program.

När det gäller den andra delen av den s. k. princippropositionen, som behandlar inrättandet av en fond för industribistånd genom svenska företag,

är regeringens och biståndsministerns nonchalans mot riksdagen knappast ursäktlig.

Vi har i dag att ta ställning till ett anslag på 40 milj. kr. presenterat i budgetpropositionen som en ofördelad reserv och ingenting annat. Med fantasin som hjälpmedel har vi räknat ut att detta var grundplåten till den mångomtalade industrifonden, som biståndsministern skyndat sig att förelägga riksdagen förslag om innan remisstiden ens gått ut för industribiståndsutredningens betänkande om denna fond. Regeringen har fått stöd av alla de borgerliga ledamöterna i utskottet både för anslaget på 40 milj. kr. och för behandlingsordningen.

Vi har vid det här laget fått en viss bild av vad som avses med industribistånd enligt den borgerliga regeringens modell – vi har ju nu fått proposition nr 2. Utredningen som ligger bakom var snabb – så var den beställd – och resultatet blev därefter. Remisstiden har varit hårt pressad. Det finns inte någon egentlig analys om det var just den här fonden som var det bästa sättet att föra över ett bistånd till utvecklingsländerna för industrialisering – en önskan och ett krav som de förvisso har rest. Remissbilden – som man kan uppfatta den i de koncentrerade referaten i propositionen – är mycket splittrad. Fondförslaget omfattas verkligen inte av någon samstämd opinion. För första gången i biståndets historia förs det från regeringshåll fram ett förslag av en räckvidd som inte har klart stöd i en bred opinion, utan tvärtom är starkt kontroversiell. Det har redan uppfattats som ett tillmötesgående av industriintressen.

Av detta har det väl framgått att vi socialdemokrater inte anser att detta förslag har sådana kvaliteter att det bort förskjuta behandlingen av de allmänna riktlinjerna för det vanliga biståndet. Inte heller är vi beredda att nu rösta för de 40 milj. kr. som föreslås i anslag.

Jag yrkar bifall till reservationen 4.

Till sist, herr talman, vill jag anknyta till den socialdemokratiska reservationen 5, vad gäller högre anslag till Moçambique, och reservationen 6, med yrkanden på likaså högre anslag till humanitärt bistånd för flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika. Sammantaget föreslår vi en höjning med 50 miljoner för dessa ändamål.

Till förra årets riksdag föreslog vi socialdemokrater en kraftig uppräknings av biståndet till flyktingar och befrielseörelser i södra Afrika. Det är tillfredsställande att anslaget räknats upp i budgeten på det sätt som skett, men vi anser att det krävs en ytterligare satsning. Det svenska stödet till befrielseörelserna i Asien och Afrika utgör en del av svenskt bistånd som väl överensstämmer med de allmänna målen. Stödet har på ett direkt sätt medverkat till att ge oberoende och social rättvisa åt de folk som kämpat för sin frihet. Avkoloniseringen har fortskridit och befrielseörelserna har blivit statsbärande partier i länder som vi har kunnat fortsätta att bistå. Då man byggde upp denna del av biståndsverksamheten var det under motstånd från borgerligt håll. Det är tillfredsställande att regeringspartierna numera anser att denna politik skall föras vidare.

Roten till det mesta onda i södra Afrika f. n. är apartheidpolitiken och den

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

fruktansvärda rasism som utvecklats därur. Sydafrika är ett rikt och utvecklat industriland. Klassklyftorna är större än på de flesta håll i världen och de följer rasgränserna. En liten minoritet utnyttjar och kontrollerar med hårda tvångsmedel den överväldigande majoriteten av befolkningen.

Rasistregimerna i Sydafrika och Rhodesia präglar inte endast dessa stater utan föranleder lidanden och påfrestningar i hela södra Afrika. Men Sydafrika är inte längre kärnan i ett stort kolonialt imperium av länder. I dag har befrielseörelserna i Moçambique och Angola befriat sina länder. Koloniala fästerna har fallit ett efter ett, och befrielseörelser som SWAPO i Namibia och Patriotiska frönten i Zimbabwe för en hård kamp för den slutliga frigörelsen.

Västvärlden bär en stor del av ansvaret för förhållandena i Sydafrika. Utländskt kapital har flödat dit. Men nu är det dåliga tider, och de ekonomiska svårigheterna betyder en öppning för påtryckningsåtgärder från utlandet. Med hänsyn till de av riksdagen förra året beslutade åtgärderna mot svenska investeringar i Sydafrika väntar vi med otålighet på förslag med utgångspunkt i den nu pågående utredningen.

Det finns ett enormt informationsbehov om förhållandena i södra Afrika. Antiapartheidåret 1978 ger möjlighet till sådan upplysning. Vi bör använda oss av den möjligheten bl. a. för att hos svenska folket förankra stödet till de olika biståndsinsatser som Sverige gör i länderna i södra Afrika. Trots det oerhörda som händer i denna del av världen av mänskligt förtryck och våldsutveckling förblir vi tämligen oberörda och gör knappast klart för oss vilka risker för världsfreden som sakernas tillstånd där nere faktiskt innebär.

Utöver det stöd som Sverige sedan många år utvecklat till befrielseörelserna har vi ett biståndssamarbete med de s. k. frontstaterna, som utstår stora påfrestningar.

Angola utsattes för en massiv förstörelse i samband med avkoloniseringen och det därpå följande inbördeskriget. Krigsskadorna har uppskattats till sådana enorma belopp som 6,7 miljarder USA-dollar. Man vill nu grunda den ekonomiska utvecklingen i Angola på jordbruket med industrin som en drivande kraft. Det föreligger därvid stora behov av utbildning på alla nivåer. Behoven bestäms också av Angolas läge i södra Afrika, vilket gör att resurser måste bindas i icke produktiv verksamhet. Avkastningen av jordbruket har försämrats. Det gäller produkter som kaffe, sisal och bananer.

Sveriges biståndssamarbete med Angola har en klar politisk innebörd. Även Danmark, Italien och Nederländerna lämnar numera bistånd till detta land. FN:s roll som biståndsgivare är fortfarande obetydlig i det här sammanhanget. UNDP har inte något landprogram och beräknar inte få ett sådant förrän någon gång under nästa år.

Angola har att dra försorg om mycket stora flyktinggrupper. Mer än 200 000 människor har kommit bara från Shabaprovinsen i Zaire.

Största möjliga stöd till Angola är således befogat.

Botswana har råkat mycket illa ut i samband med den situation som råder i Rhodesia. Botswana har inte tidigare tillåtit gerillaaktiviteter inom sina

gränser, men det har ändock inte lämnats oberört av vad som händer i grannländerna. Från Rhodesia beräknas nu 2 000 människor ta sig in i Botswana varje månad. Där finns olika flyktinggrupper – större och mindre – från Angola, Sydafrika, Namibia och, som sagt, från Rhodesia.

Botswana har ingalunda resurser att klara de olika slags problem som följer med flyktingströmmen. Vi skall minnas att dess egen befolkningssiffra, även om landet är vidsträckt, endast är 900 000. FN:s flyktingkommissarie har medverkat här. Sverige stöder den verksamheten genom SIDA, och detta stöd bör vi vidareutveckla.

Ett höjt anslag till Botswana är befogat.

Slutligen vill jag nämna ytterligare en frontstat för vilken vi yrkar på ökat anslag, nämligen Moçambique. Förhållandena är även här mycket pressade. För de länder som i likhet med Moçambique för inte så länge sedan kastat av sig det gamla portugisiska kolonialväldet gäller att de har ofantligt stora problem i samband med omställningen från en ekonomi och en samhällsstruktur som varit anpassad så att den gjort dem helt beroende av kolonialmakten.

Jordbruket i Moçambique skall nu läggas om för att klara den egna folkförsörjningen. Storjordbruken skall anpassas härtill. Industrin måste förnyas och ges högre kapacitet. Moçambique har ett omfattande utvecklingsprogram som kommer att genomföras med bl. a. svensk-norsk medverkan. Men landet har också de nu vanliga södra Afrika-problemen som emancerer från den oavslutade befrielsekampen. Det har utsatts för krigshandlingar med många döda och skadade som följd. Landet har stora flyktingläger med alla de problem detta inrymmer.

Moçambique behöver mera stöd utifrån.

Till råga på allt har Moçambique de senaste veckorna råkat ut för svåra översvämningar med förstörda odlingar som följd.

Herr talman! En bland våra viktigaste biståndsuppgifter den närmaste tiden är att öka motståndskraften hos människorna i södra Afrika. Vi bör medverka till att ge dem rimligare levnadsvillkor. De för en kamp om framtiden i världen – den kampen angår även oss.

Jag ber att få yrka bifall till de reservationer till utskottets betänkande som är avgivna av de socialdemokratiska ledamöterna.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Först skall jag be att få instämma i den kritik av behandlingsordningen för ärendena som Anna Lisa Lewén-Eliasson framförde. Jag tycker faktiskt att det är upprörande att vi i dag behandlar en bit av biståndspolitiken och att vi om gott och väl en månad skall ha en ny debatt om praktiskt taget samma ämne. Man talar om att det är oerhört ont om tid för att hinna med vårens ärenden, och samtidigt dubblerar man en sådan här debatt! 8 à 10 timmar onödig tid kommer alltså att tas i anspråk ytterligare en gång.

Men vad jag också kan förstå, Anna Lisa Lewén-Eliasson, är att utrikesutskottet borde ha kunnat ta ett initiativ och ställt ett förslag om att

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

man skulle ha skjutit på dagens debatt. Varför har man inte gjort det? Det hade ju, vad jag kan förstå, gått bra att ta denna och den andra debatten samtidigt.

Den 3 april i år fanns det en intervju i Aftonbladet med ledaren för ZAPU, Nkomo. Där säger han bl. a. följande:

”Den svenska regeringen har länge varit sympatiskt inställd till vår kamp
---.

Men ni, liksom norrmän och danskar, vågar aldrig visa i konkret handling att ni stöder oss.

Vad är det ni är rädda för – omvärlden? Väljarna? ---

Ni vill inte sälja vapen till oss, säger ni. Det är en del av er neutralitetspolitik.

Men ni säljer ju vapen i massor till en rad regeringar runt om i världen. Ni verkar över huvud taget ha mycket lättare att komma överens med regeringar än med en befrielse rörelse som den jag representerar.

Ändå säger ni att ni sympatiserar med vår kamp. Det går inte riktigt ihop, tycker jag.”

Så långt Nkomo. Jag skall återkomma till denna intervju, men jag vill nu instämma i vad han har sagt. Regeringens och Ola Ullstens myckna tal om solidaritet med fattiga och förtryckta och det praktiska handlandet går inte riktigt ihop.

Som bekant fanns både negativa och positiva delar i den tidigare socialdemokratiska regeringens biståndspolitik. Vad som nu händer är att den borgerliga regeringen gjort de socialdemokratiska negativa delarna av biståndet till sin officiella politik. Det är främst i fråga om fem viktiga och avgörande delar som detta visar sig:

1. Bindningen av biståndet ökar.
2. Antalet länder som mottar programbistånd ökar, samtidigt som dessa länder inte satsar på ekonomisk och social utjämning.
3. En fond föreslås inrättas för att möjliggöra för svensk storfinans att via biståndet öka sitt inflytande i tredje världen.
4. Biståndet till Världsbanken ökar.
5. Medlemskap i IDB, som innebär att man konserverar USA:s ekonomiska grepp i tredje världen och som vidare innebär att man direkt understödjer brutala militärdiktaturer i Latinamerika.

Den radikala profilen som folkpartiet visat upp under årens lopp i opposition har nu blivit ren moderat biståndspolitik. Konkret innebär detta att den svenska kapitalismens och de svenska multinationella företagens utsugning av tredje världen skall se snyggare ut, om den kopplas samman med svensk statlig biståndspolitik.

Det vore hederligare om biståndsministern slutade tala om solidaritet med fattiga och förtryckta, och i stället sade som det är att han sitter på två stolar: en uppgift är att försöka skydda de föreställningar som kan finnas om folkpartiet som ett relativt radikalt parti i biståndsfrågor, men huvuduppgiften är att bevara det kapitalistiska systemet, som innebär att utsugning av u-länderna är ett måste för detta systems fortsatta existens. Solidariteten

måste därför komma i andra hand. Vill ni ha svenskt bistånd, då måste ni acceptera att de svenska multinationella företagen får sina intressen tillgodosedda. Vill ni ha industribistånd, håll då till godo med det svenska monopolkapitalet. Den borgerliga regeringen måste i likhet med regeringarna i USA, Västtyskland, Japan och andra imperialistiska länder värna om sina multinationella företag. Att man sedan garnerar det hela inför svensk opinion med sysselsättningsargument skulle möjligen kunna bero på att man skall försöka lugna en del medlemmar i folkpartiet och centern.

Allt fler människor blir medvetna om att svenska företags produktion och investeringar i u-länderna i dag inte ger ett enda nytt arbetstillfälle i Sverige. Tvärtom minskar sysselsättningen här samtidigt som motsvarande ökning sker i u-länderna. Allt fler kommer underfund med att svenska företags utlandsinvesteringar på intet sätt medverkar till utveckling och höjning av befolkningsmajoritetens levnadsstandard. Tvärtom bidrar dessa investeringar i de flesta fall till att försämra de fattigas levnadsstandard.

Investeringarna sker nästan enbart i de u-länder som dras med mycket brutala militärdiktaturer. Latinamerika, och då främst Brasilien, är som bekant ett verkligt eldorado för svensk storfinsans. Här finns billig arbetskraft och nästan obefintlig fackföreningsrörelse eller i vart fall starkt kontrollerad sådan. Det finns polis och militär som ser till att bolagens lag och ordning råder på arbetsplatserna. São Paulo har mera svensk industri än t. ex. hela Göteborg. Har antalet arbetstillfällen i Göteborg ökat? Vad jag vet sker en allt snabbare minskning där. I São Paulo däremot ökar stadigt den svenska storfinsans antalet anställda. I São Paulo ökar samtidigt fattigdomen lavinartat, undernäring och spädbarnsdödlighet växer för varje år – detta samtidigt som man talar om det brasilianska undret. Undret för vem? Naturligtvis för svenska, amerikanska och västtyska multinationella företag. Jag skulle kunna rada upp otaliga exempel, som samtliga skulle ge ett entydigt svar, att den svenska kapitalismens härjningar i tredje världen inte gagnar befolkningsmajoriteterna i dessa länder och inte heller gagnar arbetarklassen i Sverige. Denna s. k. solidaritet vill den borgerliga regeringen upphöja till att också i fortsättningen vara biståndspolitik.

Herr talman! Jag tänker nu övergå till att beröra olika delar i utrikesutskottets betänkande. Eva Hjelmström och Oswald Söderqvist kommer senare att ta upp Världsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken, Latinamerika och södra Afrika samt Eritrea och Demokratiska folkrepubliken Yemen. SIDA och biståndspolitiska utredningen sammanfattar den av riksdagen fastslagna målsättningen för u-hjälpen på följande sätt: "Biståndet skall bidra till social och ekonomisk utjämning i mottagarländerna, det skall medverka till en samhällsutveckling i demokratisk riktning, och det skall främja u-ländernas politiska och ekonomiska oberoende." Med utgångspunkt i detta skall val av länder för svenskt programbistånd ske. Man säger att bistånd i första hand skall ges till de allra fattigaste länderna. Men detta är inte tillräckligt. Biståndet måste också nå ut till de fattigaste befolkningsgrupperna i de här länderna. Regering och riksdagsmajoritet bryter grovt mot dessa av riksdagen fastlagda målsättningar.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Det finns en rad länder som bedriver en politik som i praktiken innebär att klyftorna ökar mellan å ena sidan majoriteten av befolkningen och å andra sidan en liten privilegierad maktelit. Antalet fattiga ökar och de fattigaste blir fattigare. Sådana länder är bl. a. Bangladesh, Indien, Kenya och Pakistan. Dessa länder får svenskt bistånd. Det innebär i praktiken att svenska biståndsmedel går till rodan välbärgade i dessa länder.

Riksrevisionsverket har lagt fram en rapport med titeln SIDA i Indien. I denna rapport jämför man det svenska biståndet till Indien med de mål för biståndet som riksdagen satt upp. RRV:s chockerande slutsats blev att av den miljard kronor som genom åren givits i bistånd till Indien hade inte en krona använts på ett sätt som kunde anses vara förenligt med de biståndspolitiska målen.

Ledamöterna i SIDA:s styrelse bemöter denna RRV-studie med en lätt fnysning och fortsätter som om ingenting hänt. De är ju så fattiga i Indien, säger man. Ja visst, men om då svenska folkets skattemedel hamnar hos de redan välbärgade i Indien, kommer klyftorna att bli än större. Lönarbetarna i Sverige är inte intresserade att med sina surt förvärvade slantar göda indiska godsägare och andra slavdrivare. De kräver att biståndsmedlen skall gå till de allra fattigaste – då är de också beredda att satsa.

Men SIDA:s styrelse nöjer sig inte med denna fnysning åt RRV-studien utan föreslår t. o. m. att biståndet till Indien skall höjas från nuvarande 240 milj. kr. till 300 milj. kr. per år. Det är den slutsats SIDA:s styrelse drar av RRV-studien. Jag tycker det är upprörande.

För inte så länge sedan presenterades en landanalys av Bangladesh. Jag har inte riktigt klart för mig varför denna och RRV:s rapport om Indien nära nog har förtigits. Kan det möjligen bero på att de innehåller så mycket avslöjande material om dessa länders förhållanden, material som innebär att alla de hundratals miljoner vi skänkt dit till stor del hamnat i händerna på rika stadsbor eller rika godsägare på landsbygden och direkt medverkat till att skapa nya arméer av svältande jordlösa?

Kan tystnaden möjligen bero på att de 110 miljoner vi varje år ger till Bangladesh också bidragit till att bygga upp en stark militär och polismakt, som används för att kasta tusentals politiska motståndare i fängelschålor, till tortyr och avrättningar? Inget av biståndet går mig veterligt till att tillgodose den fattigaste delen av befolkningens grundläggande behov av mat, utbildning, hälso- och sjukvård.

I Kenya ökar klyftorna, politiska motståndare och aktiva fackföringsmän kastas i fängelse, men Sverige ökar sitt bistånd.

Pakistan med en brutal militärdiktatur ger vi bistånd.

På vilket sätt pågår i dessa länder en demokratisk utveckling? Vem kan på allvar hävda att i dessa länder finns något som tillnärmelsevis kan kallas för social och ekonomisk utveckling? David Wirmark kanske vill ge en politisk förklaring till den borgerliga regeringens bevekelsegrunder för de biståndsin-satser man gör i dessa länder, främst då Bangladesh? Allan Hernelius, som med sådan frenesi attackerat länder som verkligen satsar på en utvecklings-politik som är till gagn för hela landets befolkning, exempelvis Cuba och

Vietnam, kanske har en förklaring? Frågan bör också gå till Torsten Bengtson, som så ofta talar om fattiga och förtryckta och om hur solidarisk han är med dessa befolkningsgrupper.

Om man nu skulle ta herrarna på allvar borde ni i gengäld ha krävt att man ökar biståndet till länder som Cuba, Vietnam, Laos, Moçambique, Guinea-Bissau och Angola för att nämna några länder med en demokratisk utveckling, en social och ekonomisk utjämningspolitik. Ni borde dessutom ha talat för ökat stöd till nationella befrielseörelser. Ni borde ha talat för ökat stöd till bl. a. de fackliga organisationerna i Kenya och andra odemokratiska länder.

Men det gör ni inte, i stället försöker ni skönmåla dessa förtryckarregimer. Ni t. o. m. begär att de skall få ökat bistånd. Samtidigt attackerar ni andra länder där folket frigjort sig från slaveri, där människorna nu är självständiga och fria individer, där analfabetismen avskaffats, där knappa resurser fördelas jämnt till hela folket. Dessa länder kastar ni er över i vilt raseri, därför att ni ser i dem ett hot mot det system som fortfarande håller en stor del av tredje världens länder i fattigdom och förnedring.

När USA-imperialismen våldförde sig mot Vietnams folk i dess kamp för frihet och oberoende, då teg ni. När Cubas folk hjälper Angola och Etiopien att behålla sin nyvunna självständighet då de slåss för sina liv mot imperialism och fortsatt fattigdom och förnedring, så skriker ni och ställer upp på förtryckarnas sida. På en fråga till Nkomo i den tidigare nämnda intervjun om kubanerna svarar han följande: "Kubaner! Jag tror västvärlden börjar få fnatt ---. Vad har Kuba gjort för ont för att bli måltavla för västvärldens utgjutelser? --- jag tycker västvärlden ska börja tänka på vad man själv gör för att befria södra Afrika, i stället för att leta efter kubaner."

Attackerna fortsätter mot Cuba från svensk borgerlighet. I det nu föreliggande betänkandet konstaterar utskottet att i och med utgången av den nu löpande avtalsperioden 1977/78-1979/80 skall biståndssamarbetet med Cuba vara avslutat.

Jag måste fråga utskottets talesman på vilka grunder detta konstaterande görs. Har motsvarande information lämnats till de kubanska myndigheterna?

Orsakerna kan inte vara att Cuba har blivit så rikt att det inte behöver bistånd. Sockerpriserna är fortfarande mycket låga, vilket förorsakat Cuba stora ekonomiska problem. Dessutom har Sveriges sockerimport från Cuba minskat samtidigt som Sverige utökat sin egen sockerbetsareal.

Bakgrunden till att biståndet nu skall avslutas kan inte vara att Cuba blivit avsevärt och permanent mycket rikare än andra programländer. Orsaken är Cubas solidaritet med Angolas och Etiopiens kamp för självständighet. Jag tycker att utskottets majoritet kunde vara så ärlig att den också skrev det i betänkandet.

Jag vill konstatera att utskottsmajoriteten nu helt anslutit sig till den amerikanska utpressningspolitiken mot Cuba. Ni kommer inte att lyckas, till er stora förtret. Tvärtom kommer ert tal om solidaritet att framstå som en

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

ömkansvärd parentes. Cuba, Angola och Etiopien säljer inte friheten till imperialister för några biståndsmiljoner.

Till sist vill jag säga några ord om det bundna biståndet. Vpk kräver att allt bistånd skall ges utan bindningar till uppköp av svenska varor. Vi anser i konsekvens med detta att biståndet skall rensas från alla anslag som är ett stöd åt svenskt näringsliv. Det finns ingen anledning att sådant stöd skall belasta biståndsbudgeten. Om stöd skall ges till svenskt näringsliv bör detta i så fall bekostas av vederbörande departement.

Utskottet har svårt att fatta hur ett sådant krav skall kunna realiseras. Man säger t. o. m. att det är oklart och delvis själv motsägande. Jag kan inte se något sådant problem. Vad det handlar om är att upphöra med bindningen av biståndet, i det här fallet 675 milj. kr. Använd dessa miljoner till bistånd åt progressiva och socialistiska u-länder, till befrielseörelser och fackliga organisationer i enlighet med motionens yrkande!

Herr talman! Jag har berört en del av den svenska u-landspolitiken. Det är ett område som jag får möjlighet att återkomma till vid ett senare tillfälle detta år. Som bekant har det framlagts ett förslag om hur denna politik skall se ut i framtiden, bl. a. som ett resultat av biståndspolitiska utredningen och industribiståndsutredningen.

När det gäller biståndspolitiken och de anslagsfrågor som i dag behandlas borde alltså följande förändringar vidtas:

1. All bindning av biståndet upphör.
2. En successiv avveckling av biståndet till följande länder påbörjas: Indien, Bangladesh, Kenya, Pakistan, Zambia, Lesotho, Swaziland och Sri Lanka. Sverige utträder ur Världsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken.
3. De medel som frigörs används för ökning av biståndet till progressiva och socialistiska u-länder, nationella befrielseörelser samt flyktingar i södra Afrika och Latinamerika.

Jag yrkar bifall till yrkande 3 och 4 i motionen 1028. Eva Hjelmström kommer senare i debatten att framställa yrkandena beträffande övriga delar av motionen.

ALLAN HERNELIUS (m):

Herr talman! I biståndsdebatten i fjol konstaterades att den egentligen var en anhalt på den långa vägen från 1952 då vårt bistånd började, över år 1962 med den stora propositionen nr 100 fram till den långsiktiga översyn av vår biståndspolitik som genom den biståndspolitiska utredningens försorg beräknades kunna föreligga år 1977. Nu finns resultatet av denna utredning på riksdagens bord i form av proposition nr 135, och det är naturligt att detta faktum kommer att prägla någon del av debatten. Inom kort skall ju denna proposition behandlas av riksdagen, och olika principfrågor i samband med vårt bistånd kan därmed anstå till den behandlingen. Vi får alltså tillfälle att återkomma om några veckor eller någon månad.

Detta faktum har alltså satt sin prägel på utskottets behandling av regeringens förslag. I många viktiga frågor föreligger enighet inom utskottet.

såsom vice ordföranden nyss underströk. Om den totala storleken av de samlade anslagen föreligger sålunda icke någon meningsskiljaktighet. Dessa ökar som sagts med 320 milj. kr. eller med 9 % i förhållande till innevarande budgetår. Av denna ökning faller 105 miljoner på det internationella biståndsprogrammet och 106 på det bilaterala. Fördelningen av totalanslaget mellan multilateralt och bilateralt bistånd beräknas därmed bli ungefär den nuvarande – 33,5 resp. 63,7 %.

Denna ökning innebär att Sverige även i år något litet överskrider det utlovade enprocentsmålet. Detta har ju också betecknats som ett etappmål. Det bekräftades i 1976 års regeringsförklaring, och det har upprepats i årets dokument.

Fanns det då inte i år anledning att tveka inför att höja biståndsbeloppet med hänsyn till att Sverige år 1977 uppvisade ett underskott i betalningsbalansen på ca 15 miljarder kronor, att vi kommer att få ett underskott även innevarande år och med hänsyn till att dessa underskott har föranlett och föranleder en omfattande statlig och privat upplåning utomlands? Bör vi då samtidigt höja anslaget till u-hjälpen, dvs. på sätt och vis betala vår del av u-hjälpen med lånade pengar? Trots allt bör vi nog göra det, och det finns flera skäl därtill.

U-hjälpen får inte bli ett dragspel ut och in – som det har sagts förut – när bytesbalansen växlar. Planeringen för u-hjälpen måste vara flerårig för att bli effektiv, och vår biståndspolitik måste vara trovärdig gentemot utlandet. Utfästelser skall hållas även om det ekonomiska underlaget för givaren förändras.

Det nuvarande ekonomiska bakslaget i Sverige innebär självfallet ej heller någon ändring i det förhållandet att vårt land har en mycket annorlunda ekonomisk standard än de u-länder som gör anspråk på bistånd från oss. Jag tror inte jag behöver utveckla ämnet. Jag skulle kunna nöja mig med att instämma i vad utskottets vice ordförande utvecklade i några expressiva satser härom.

Det finns hunger och lidande i världen, brist på elementära resurser i fråga om föda, vatten och sjukvård, och det finns himmelskriande skillnader i livsvillkor mellan människor i olika länder och på olika kontinenter. Vi liksom den svenska allmänheten vet detta, och det är väl ett av de förhållanden som gör att enigheten kring vår u-hjälp glädjande nog synes ha ökat under de senaste åren.

Vi hoppas dessutom att våra ekonomiska svårigheter är tillfälliga, att de är så tillfälliga att de icke tvingar oss till drastiska ingripanden i fråga om u-hjälpen. Men det går naturligtvis icke att förneka att en ogynnsam bytesbalansutveckling sätter gränser för vad som kan äga rum beträffande utvecklingsbiståndet. Riksbanken har i klartext framhållit att ytterligare ambitioner i fråga om biståndsvolymen f. n. inte torde vara realistiska. Det är bistert sagt, men det är ett faktum som det inte går att komma ifrån.

Enighet föreligger också i utskottet, som dess vice ordförande påpekade, om att riksdagen bör lämna regeringen bemyndigande att avskrika hela den återstående skulden på de svenska utvecklingskrediter som lämnats till u-

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

länder som hör till de minst utvecklade eller av den ekonomiska krisen hårdast drabbade.

Vid kommande budgetårsskifte försvinner alltså, om riksdagen följer proposition och utskottsbetänkande, både kapitalskuld och förfallna räntor till dessa länder. Den svenska avskrivningen, som i oktober 1977 meddelades i Förenta nationerna av biståndsministern Ola Ullsten, rör ett kreditbelopp på något över 1 miljard kronor. Vår förhoppning är givetvis att andra i-länder skall vidta motsvarande åtgärder för att lätta u-ländernas stora och ökande skuldbörda. Nu finns alltså ett exempel, och även om det inte är särskilt tilltalande att ett land slår sig för sitt bröst, har regeringen inte underlåtit att påpeka detta inför omvärlden. Det må i detta fall vara berättigat om det sker i lagom dosering. Få svenska åtgärder i det internationella samarbetet tycks f. ö. ha väckt sådan uppmärksamhet som denna åtgärd.

Det föreligger också enighet i utskottet om en annan ibland omstridd åtgärd, nämligen ökningen av den bundna delen av det svenska biståndet. Det är att märka att det bundna bistånd som det här är fråga om inte binds till vissa varor eller branscher. Mottagaren får i princip välja fritt på den svenska marknaden efter egna önskemål och behov. Därmed har man reducerat många av de invändningar som eljest kan riktas mot bundet bistånd.

Att märka är också att det är fråga om en höjning av den bundna biståndsdelen i den nya budgeten från 14 till 17 %, från 500 till 675 milj. kr. Internationellt sett är denna bundna del alltså mycket låg. Andra länder binder, och binder hårdare än vi, stora delar av sitt bistånd. För många av oss skulle det emellertid te sig ganska orimligt, om vi i nuvarande sysselsättnings- och arbetsmarknadsläge hundraprocentigt bibehöll principer, som en gång infördes i en annan ekonomisk situation och vilka f. ö. redan under den föregående regeringens tid mjukades upp.

Samtidigt bör man emellertid undvika att tro att givande av bistånd är en improduktiv verksamhet, som egentligen inte för någon nytta med sig i övrigt. Tvärtom förhåller det sig så att resurser som överförs kan bidra till en utveckling i u-länderna och sedan komma tillbaka till i-länderna i form av beställningar och kontakter, som bidrar till att hålla verksamheten i gång både i i-länder och i u-länder. Den underhandsdiskussion som f. n. förs mellan några i-länder om en massiv utvecklingshjälp i bl. a. detta syfte är värd att följa, och så gör också den svenska regeringen just nu.

Den enighet som alltså i stort sett rått i utskottet vid behandlingen av biståndspropositionen gör att antalet reservationer är ganska litet, åtta stycken. Flera av dessa kommer senare att behandlas av andra ledamöter av utskottet. För egen del skall jag nöja mig med att säga några ord om reservationen i beträffande anslag till FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF. Regeringen har föreslagit 20 milj. kr., men oppositionen vill höja detta belopp till 40 milj. kr. Att utskottsmajoriteten inte har velat höja beloppet beror främst på att fonden hör till de mindre inom FN-systemet och att de bidragsgivande i-länderna är mycket få. Sverige svarade i fjol ensamt för inemot 45 % av fondens samlade tillskott. I intet internationellt biståndsorgan har Sverige en högre andel än i detta. Då finns det knappast någon

anledning att snabbt öka det svenska bidraget till fondens verksamhet, utan i stället bör Sverige arbeta för att antalet länder som ger understöd ökar. Därför förordas ett avslag på den socialdemokratiska motionen och reservationen i denna del.

Låt mig nu, herr talman, med några ord ta upp vad som har sagts tidigare i denna talarstol. Utskottets vice ordförande anmärkte på att biståndspropositionen 135 kommer att behandlas i vår. Hon kritiserade att riksdagen därmed får en ringa tid för detta viktiga ärende, och hon var misslynt över att de båda propositionerna skulle behandlas med så kort mellanrum.

Förvisso är det en kort tid, men å andra sidan bör man betänka att den biståndspolitiska utredningen inte är någon nyhet för utskottets eller riksdagens ledamöter. Flera utskottsledamöter är själva medlemmar av den biståndspolitiska utredningen och har alltså från vaggan till graven, om jag så får säga, följt arbetet i denna utredning i detalj. Därtill kommer att remisstiden har varit lång, att remissutlåtandena har varit tryckta och publicerade sedan lång tid tillbaka och att det alltså inte är några nyheter som utskottet får på sitt bord. I och för sig förefaller det inte behöva möta några stora besvärligheter att slutföra handläggningen av denna proposition snarast möjligt och därmed också få ett underlag för biståndspolitiken i ett tidigare skede än eljest skulle vara fallet.

Herr Måbrink spädde på. Han talade om en upprörande situation. Herr Måbrink har själv varit ledamot av biståndsutredningen och bör veta hur det har gått till.

Emellertid sade herr Måbrink en del annat också. Han klagade över vad herrar Hernelius och Torsten Bengtson sagt i talarstolen – innan vi hade yttrat oss. Det kan man alltid göra. Han sade att jag i vilt raseri störtade mig över anslagen till vissa länder. Kammaren ser nu alltså framför sig en rasande Roland, ett utslag av vilt raseri. Jag tror att jag kommer att göra kammaren och herr Måbrink besvikna på den punkten.

Om jag skulle ta upp något av vad herr Måbrink yttrade i övrigt, som är värt att ta upp, skulle det möjligen vara vad han sade om de multinationella svenska företagen och deras verksamhet utomlands, vilken han utmålade som en fasa icke bara för det land där den bedrivs utan också för svenska arbetare och svensk sysselsättning.

Det torde i många fall förhålla sig alldeles tvärtom. Utskottet hade tillfälle att på en resa i Latinamerika besöka t. ex. en svensk industri i ett land där. Verksamheten sysselsatte 400 arbetare men gav upphov till arbete för 700 å 800 personer i Göteborg och på flera andra platser. Utskottet hade också tillfälle att följa en del av L M Ericssons arbete på denna kontinent, och det var intressant att ta del av hur många arbetstillfällen som genom LM:s tekniska skicklighet, affärsskicklighet och kvaliteter kunde beredas på hemmaplan i Sverige till följd av L M Ericssons arbete på dessa främmande marker.

Jag tror att herr Måbrink bör tänka om vad gäller denna del av verksamheten. Den är till gagn för Sverige i övervägande antal fall och den ger arbetstillfällen här hemma. Nog om detta.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Även om det finns enighet i utskottet i fråga om stora principer, så finns det som vanligt, höll jag på att säga, oenighet om anslagens storlek och länderfördelningen. Om behoven i varje särskilt fall är det ju lätt att ha en egen mening och varken den ena eller den andra sidan kan göra anspråk på att vid varje tillfälle ha funnit det gyllene lagom, det gyllene snittet. I några fall är det också fråga om principer.

Jag skall nu lämna rollen som talesman för utskottet och framföra synpunkter som ledamot av utskottet. Då kan den frågan ställas: I vilken omfattning bör det kunna krävas att mottagarländer för svenskt bistånd tillämpar mänskliga rättigheter? Att våra egna värderingar därvidlag icke får bli utslagsgivande är självklart. Å andra sidan finns det vissa minimikrav som måste iakttas. I detta avseende har Sverige allt skäl att i några fall ge sin mening till känna i den ena eller den andra formen. Utan att pressa på mottagarlandet våra egna åsikter bör vi i varje fall ge till känna vad vi tycker och tänker. Nyligen kom från trovärdiga källor skakande skildringar av händelser i Etiopien, massutplåning och barnmord, vilka reportage väckte stort uppseende utomlands och omedelbart gav genklang t. ex. i det engelska parlamentet.

När i utrikesdebatten under föregående år oroande skildringar från källor bl. a. inom det franska socialistpartiet – Mitterand själv f. ö. – gav vid handen att läget i Vietnam icke var tillfredsställande, förnekades dessa källor kategoriskt och omedelbart av åtminstone en ivrig röst i denna kammare. I år torde man vara och borde man vara mindre bestämd. Alltför många nya vittnesmål har kommit till om vad som sker i fråga om mänskliga rättigheter i Vietnam, detta stora svenska biståndsland. Det går inte att utan vidare avfärda flyktingars vittnesbörd på ett håll men godta dem i andra väderstreck.

Det krigstillstånd som råder mellan Cambodja och Vietnam - Cambodja är ju inte något biståndsland lyckligtvis – har också föranlett båda parter att tillhandahålla omvärlden bloddrypande skildringar av grymhet och terror. Sanningshalten i dessa fall är naturligtvis mera diskutabel, men vad som har förekommit i Cambodja är skräckinjagande nog. Sverige har också understött en engelsk begäran om FN-undersökning, men den har inlagts i FN-maskineriet med sedvanlig långsamhet, och arbetet på frågan bedrivs med snigelhastighet. Jag upprepar ett spörsmål från utrikesdebatten till regeringen: Vill regeringen ta några initiativ för att få till stånd en snabbare behandling av frågan om mänskliga rättigheter i FN?

Också från Angola har en vederhäftig tidning i dagarna lämnat uppgifter av hart när otrolig karaktär om vad som där sker, om folkutrotning och om tvångstransporter av barn i tusental utan föräldrar från Afrika till Havanna på Cuba. Dessa uppgifter har förnekats av angolanska regeringen, men en enkel dementi är nu icke till fyllest med tanke på källornas kvalitet.

Nu, herr talman, skall jag inte längre syssla med denna del utan i stället fästa uppmärksamheten på två särskilda yttranden, som avgivits av Ingrid Sundberg och mig som ledamöter av utskottet. Det ena gäller Vietnam och kommer senare att behandlas av Ingrid Sundberg. I denna del vill jag nöja mig

med att konstatera att vi moderater från början stått mycket kritiska mot det stora skogsprojektet Bai Bang, att vi anser att riksdagen då fördes åt sidan och att vi städse har hävdat att det avtal som den dåvarande regeringen utan riksdagens hörande tecknade var huvudlöst. Vi har tyvärr fått rätt. Miljon efter miljon av svenska pengar läggs ned på anläggningen som följd av detta avtal, som därtill är oklart och motstridigt. Därtill vet man icke när denna penningström från Sverige enligt avtalet skall upphöra eller när anläggningen är färdig. Men avtal skall hållas – det är en gammal regel från den romerska rättens tid – och därför har vi inte yrkat på lägre anslag vid något tillfälle sedan avtalet en gång tecknades. Däremot har vi yrkat på en översyn och på nya förhandlingar, tyvärr utan framgång.

I fråga om Cuba ser vi i dag äntligen ett resultat av våra ansträngningar, nämligen att biståndssamarbetet med Cuba avses bli avslutat i och med utgången av nu löpande avtalsperiod 1979/80. Norge upphörde med sitt bistånd i år, Nederländerna är i färd med att göra detsamma. Herr Måbrink frågade efter anledningen till detta. Det är nog med att svara att det sker i enlighet med riksdagens beslut. Det är också något att ta hänsyn till för ett parlament, herr Måbrink.

Cuba borde egentligen aldrig ha fått något bistånd. För det första hör landet icke till de fattiga. Nationalprodukten per invånare är betydligt högre än i flertalet andra biståndsländer. För det andra ger Cuba självt bistånd till u-länder, och för det tredje är Cuba nära ekonomiskt knutet till en supermakt, som lämnar enorma summor i bistånd till landet. Cuba har ett stort antal politiska fångar – siffran 10 000 har nämnts. Yttrandefriheten är obefintlig.

Därtill har kommit, men det åberopas inte av utskottets majoritet, att Cuba bedriver militär aktivitet i länder och på kontinenter långt utanför landets gränser och utan att egna säkerhetsintressen står på spel. Man beräknar att inemot en fjärdedel av Cubas krigsmakt är sysselsatt utomlands. I upp till 20 länder finns kubansk militärpersonal och kubanska rådgivare, och enbart i Afrika beräknas 30 000 soldater och militära rådgivare ha sin tillfälliga hemvist. Ett land som kan försörja så stora truppstyrkor på främmande områden kan inte gärna sägas vara i behov av svenskt bistånd. Förbindelserna till dessa truppstyrkor skall ju också upprätthållas.

Den kubanska militära aktiviteten fördöms också i dag världen över. I den svenska utrikespolitiska debatten häromdagen beklagade både regeringen och oppositionsledare den kubanska inblandningen i Afrikas horn. Förenta staternas FN-ambassadör Young, som till en början försvarade Cubas inblandning i Angola, har nu ändrat sig och är en flitig angripare på världsarenan av den kubanska politiken. Den engelske utrikesministern Owen fördömde häromdagen kraftigt den kubanska militära interventionen i Afrika, som enligt honom var nutidens mest allvarliga hot mot avspänningspolitiken och därmed mot världsfreden. De afrikanska staterna själva blir alltmer oroliga över närvaron av kubanska soldater. Zambias Kaunda har gång på gång varnat för vad han kallar "främmande tigrar".

Nog måste Sverige kunna avbryta bistånd när skälen för ett avbrott blir alltför starka, konstaterar två tjänstemän i SIDA i en artikel i senaste numret

av SIDA:s tidning Rapport. Vi instämmer häri. Anledningen till att vårt uttalande icke har tagit formen av en reservation är främst att det ingångna avtalet i alla fall är på väg att försvinna. Men vad vi icke kan fatta är att socialdemokraterna här hemma trots Cubas bidrag till krigshoten på jorden, trots fördömandet av den kubanska politiken från ledare världen över, däribland deras egna partivänner, på allvar i dag påyrkar att det svenska biståndet till Cuba skall fördubblas till 70 milj. kr.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag på alla punkter.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr ordföranden i utrikesutskottet var mild i tonen i sin roll som ordförande, men i sak var han inte lika mild. Framför allt gjorde han i sin roll som moderat riksdagsman och ledamot av utrikesutskottet åtskilliga skarpa utfall mot vad som har förekommit i utskottet. I den socialdemokratiska gruppen har vi emellertid gjort den arbetsfördelningen att de frågor som togs upp i utskottet kommer att beröras närmare av andra ledamöter. Därför lämnar jag dessa frågor därhän och kommer egentligen bara att ta upp den fråga som gäller arbetet med de olika propositionerna i det här sammanhanget.

Jag vill börja med att säga till herr Måbrink att vi i utskottet gång på gång försökte att klara ut när propositionen nummer två skulle komma. Först i allra sista stund fick vi besked på den punkten, och det gör att vår arbetsordning har varit en smula osäker. Men vi har verkligen försökt att få en annan ordning till stånd. Jag uppfattade ordförandens inlägg som om bistandsfrågorna skulle komma tillbaka till kammaren om några veckor eller om några månader. Får jag uppfatta den senaste ordalydelsen så, att utskottet kanske inte behöver fullfölja behandlingen av den här propositionen inom den tidsram som vi trots skulle gälla? Får vi mera tid att arbeta med dessa frågor?

Sedan till talet om att den biståndspolitiska utredningen var så väl känd och att det finns ledamöter i utskottet som tillhört utredningen och att utredningen i stort är enig om att den förda biståndspolitiken varit ändamålsenlig och riktig. Utskottets alla ledamöter skall den. Utredningen har pekat på en lång rad olika frågor som behöver diskuteras. Sådana frågor har för resten tagits upp här i dag. Det gäller t. ex. de biståndsmål som satts upp, jämförda med de resultat som uppnåtts. Skall vi göra någonting åt detta? För att exemplifiera dessa svårigheter har det här nämnts sådana länder som Indien och Bangladesh. Är inte det frågor som vi behöver ägna oss åt? Vi skall då lägga märke till att denna utredning lämnades i april 1977. Industribistandsutredningen lämnades den 31 oktober 1977. F. ö. fanns den inte tillgänglig för vanliga människor, t. ex. riksdagsledamöter, förrän långt senare. Det fanns något exemplar för visning för pressen, men jag tror att vi andra fick vänta mer än en vecka. Den utredningen innehåller stora nyheter och det är dem som det är intressant att tränga in i, eftersom det i praktiken är fråga om en helt ny inriktning av biståndspolitiken.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Allan Hernelius talade om L M Ericssons verksamhet i något latinamerikanskt land och menade att den verksamheten är värdefull med tanke på arbetstillfällena här i Sverige.

Detta stämmer inte, och jag tycker att man skulle sluta med den här sortens mytbildning. Antalet anställda i L M Ericsson-företag i Sverige minskar ju katastrofalt varje år. Man kan som exempel nämna Söderhamn, Karlskrona, Stockholm eller vilken ort som helst – överallt sker en ständig minskning. En motsvarande ökning kan man däremot notera i de latinamerikanska länderna, t. ex. i Brasilien.

Det gäller inte bara arbetarna i det här landet. Det gäller samtidigt arbetarna i exempelvis Brasilien. Herr Hernelius vet mycket väl under vilka fruktansvärda förhållanden de lever, där bl. a. svenska företag, som L M Ericsson, är ansvariga för den situation som den alltmer ökande skaran av fattiga befinner sig i.

Sedan till Etiopien. Jag är överens med herr Hernelius om att det finns och har funnits inslag där i utvecklingen som jag inte kan sympatisera med, bl. a. avrättningar. Jag är helt överens med herr Hernelius på den punkten. Men man måste också ha klart för sig från vilka utgångspunkter de tvingades genomföra förändringen i Etiopien. Det var från en feodal struktur med oerhörd förnedring och fattigdom för folkflertalet, där feodala grupper, grupper kring den tidigare kejsaren, till varje pris försökte försvara sina tidigare privilegier. Och det skapade problem.

Men herr Hernelius kan inte heller komma ifrån att det har skett en positiv utveckling i Etiopien. Ta den jordreform som genomförts som exempel! De tidigare jordlösa har fått jord. De har fått tillbaka sitt människovärde. Och ni säger ju själv i utrikesutskottet exempelvis att de insatser som Sverige gör på landsbygden fungerar mycket bra. Vad jag förstår av de uppgifter jag har så fungerar det svenska biståndet på ett mycket bättre sätt nu än under kejsartiden. Och då sade inte Allan Hernelius någonting om den brutale kejsarens metoder och hur tvivelaktigt det då var med det svenska biståndet.

Sedan till Cuba: Ni får tycka vad ni vill om Cuba, herr Hernelius. Jag anser att Cuba gör rätt – deras solidaritet med fattiga och förtryckta tycker jag är riktig. Men ge mig svar beträffande situationen i Bangladesh och Indien! Hur kan ni sitta och föreslå höjningar av biståndet till dessa länder, väl medvetna om den situation som råder där? Jag vill ha ett svar på den frågan av herr Hernelius. Tyck vad ni vill om Cuba, men svara också på den här frågan!

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Måbrink beträffande svenska företag i Latinamerika – eftersom han åberopar dessa – att frågan är inte om arbetarantalet i Sverige minskat eller inte, utan frågan är hur mycket den hade minskat om L M Ericsson icke hade kunnat expandera utomlands och därmed ge sysselsättning i Sverige.

Beträffande otroliga förhållanden för arbetare i vissa länder så har jag ingen

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

närmare kännedom därom och vill inte uttala mig. Jag betvivlar inte att vissa uppgifter är riktiga. Men jag vill ge den personliga erfarenheten att vid förfrågan hos en fackföreningsledare i ett latinamerikanskt land om han skulle vilja arbeta i ett företag som var ägt inom det landet eller i ett svenskt företag i landet så svarade han tveklöst: Självfallet i det svenska företaget. Det kan ju belysa en liten faktor av problemet, som jag eljest inte bestrider.

Beträffande de olika länderna inom Bangladesh saknar jag anledning att ingå på någon större exercis med herr Måbrink. Jag vill bara säga: Det är säkerligen stora missförhållanden där. De belystes ju nyligen genom erfarenheter som utrikesutskottet gjorde under en resa, och det föranledde också en hel del ändringar i det svenska biståndet.

Beträffande Etiopien skall ingen bestrida att läget för många var svårut-
härldligt, för att använda ett ringa ord, under den tidigare regimen. Men det förargliga är att det inte blivit bättre, utan att terrorn uppenbarligen är sådan att den utgör ett skrämmande bevis på vad maktgalenskap resp. andra impulser kan ställa till med just nu.

Till fru vice ordföranden vill jag bara säga att hon nog missuppfattade vad jag sade om det faktum att vissa av utskottets ledamöter var med i utredningen. Det innebar inte att problemen därmed var undanskaffade. Det innebar att det fanns informationer på ett tidigt stadium för dessa utskotts-
ledamöter.

Och i fråga om behandlingen i utskottet vill jag säga: Att jag använde uttrycket några veckor eller någon månad beror på att det funnits olika uppgifter. Enligt en uppgift skulle det vara fråga om att utskottsbetänkandet skulle behandlas i juni, och då blir det bra nära några månader. Enligt en annan uppgift var det fråga om den 30 maj, och då blir det något mindre än två månader, men i varje fall ganska nära.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det som Allan Hernelius sade om de svenska företagen och som han försökte lägga fram som ett försvar bevisar ingenting. Man kan lika gärna ha de svenska företagen kvar i det här landet. Till det säger kanske Allan Hernelius: Ja, men det är fråga om vår export, att vi skall sälja. Därför är denna verksamhet nödvändig. Men det är en ytterst liten del av sanningen om de här alltmer ökande utlandsinvesteringarna. Den verkliga orsaken är nämligen att de svenska företagen såväl som amerikanska, västtyska m. fl. etablerar sig i dessa oerhört reaktionära u-länder på grund av att där finns billig arbetskraft – 1 dollar om dagen – där finns ingen fackförening, man har polis och militär som skyddar bolagen från "störningar" osv. Det är ett faktum.

Herr Hernelius säger att arbetarna i det och det latinamerikanska landet föredrar att arbeta i ett svenskt företag. Det bevisar inte att förhållandena är bra, att allt är frid och fröjd, att företagen skulle uppträda som änglar gentemot arbetarna. Det bevisar ingenting. Ta Brasilien som ett exempel, Allan Hernelius. Den katolska kyrkan i São Paulo har lagt fram ett oerhört avslöjande material om på vilket sätt utländska företag uppför sig gentemot

befolkningen.

Jag har sagt att Allan Hernelius och de andra borgerliga politikerna får ha den uppfattning de har om Cuba. Jag förstår mycket väl varför ni har den. Vi vet vilken sida ni står på. Från den sidan måste ni attackera Cuba när det landet ställer upp för länder vilkas självständighet hotas, t. ex. Etiopien och Angola. Vi vet vilka länder det var som kastade sig över Angola. Det var Sydafrika och Zaire, med direkt stöd av USA. På begäran av Angolas regering gick Cuba in och ställde upp solidariskt.

Men Allan Hernelius skall inte krypa undan ansvaret. Som ordförande i utrikesutskottet bör Allan Hernelius klart motivera hur det kan vara möjligt att man fortsätter engagemanget i Bangladesh och Indien. Det går inte att krypa undan detta ansvar genom att bara peka på att "vi har vidtagit vissa åtgärder". Vad då för åtgärder? Är det åtgärder som skulle innebära att de som blir fattigare och fattigare i Bangladesh nu skall få del av svenska biståndsmedel? Är det sådana åtgärder ni har vidtagit, Allan Hernelius?

Jag efterlyser fortfarande svar i denna fråga. Det är en principiellt viktig frågeställning.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är intressant att lägga märke till att ordföranden i utrikesutskottet vid diskussionen om behandlingsgången uppehåller sig endast vid den del av den nya propositionen som handlar om biståndspolitik och som är grundad på den biståndspolitiska utredningen. Jag vill återigen säga att det är inte det som är kärnan i det här problemet, utan det är naturligtvis den delen som handlar om industribiståndet. Det är det som är en avgörande ny fråga.

Men i budgetpropositionen, som vi behandlar i dag, görs den av regeringspartierna till något underordnat. Man föreslår ett anonymt anslag på 40 milj. kr. som skall gå till detta ändamål. Och när man diskuterar anslaget med tanke på den slutliga propositionen, vill man tydligen också göra det till en underordnad sak. Jag hävdar att det är precis tvärtom. Inom det socialdemokratiska partiet uppfattar vi att det är fråga om att välja en ny väg för vårt biståndssamarbete, så som detta industribistånd är utformat. Det må sedan i pengar räknat vara blygsamt, men det är ändå en helt ny väg vi väljer.

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Självfallet är industribiståndet en mycket viktig fråga, även om pengar är av underordnad betydelse i detta sammanhang, i varje fall vad gäller årets och kommande års budgetar. Jag tror att andra talare kommer att ta upp frågan om detta i denna debatt, och jag skall därför inte fördjupa mig i frågan. Jag vill emellertid bara säga så mycket, att jag har uppfattat det som angeläget att frågan om industribistånd kommer till snabbt avgörande i riksdagen, icke minst med hänsyn till de pockande krav som kommit från uländerna vid kongress efter kongress, vid sammankomst efter sammankomst och vid enskilda samtal mellan regeringsledamöter och representanter för

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

dessa u-länder, om att Sverige slår in på denna väg. Det är skäl nog för att gå skyndsamt fram och icke tveka i några månader.

Herr Måbrink hade krav på att jag skulle försvara varför vi ger bidrag till Indien och Bangladesh. Jag är inte benägen att följa krav från herr Måbrink, jag tycker inte hans allmänna attityd till frågorna är av den arten att jag vill göra det. Jag tycker icke heller att den monolog han regelbundet för i dessa sammanhang är av sådan kvalitet att en diskussion skulle bli av större värde. Vi har uppenbarligen helt olika uppfattningar om demokrati och folkstyre, och då är det svårt att diskutera dessa ting. Jag vill dock säga till herr Måbrink, för att i alla fall uppfylla något av hans krav, att bistånd till Indien och Bangladesh utgår efter den svenska princip enligt vilken bistånd skall ges till de fattigaste länderna. Ingen kan bestrida att Indien och Bangladesh hör till världens fattigaste länder.

Talmannen anmälde att Bertil Måbrink anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

STURE ERICSON (s):

Herr talman! När Ola Ullsten presenterar sin biståndspolitik brukar han försöka verka okontroversiell. Hans ledmotiv är ständigt att det råder stor enighet kring Sveriges biståndsinsatser i de fattiga länderna. Han lägger ned stor möda på att skapa intrycket att under den borgerliga regeringen fortsätter allt i gamla hjulspår.

Den som söker sanningen i denna fråga gör naturligtvis klokt i att närmare granska fakta. Ola Ullsten är ju en skicklig propagandist. När vi nu behandlar den borgerliga regeringens andra biståndsproposition finns det all anledning att ställa frågan: Har regeringen Fälldin gett den svenska biståndspolitik en borgerlig profil?

Svaret blir ja. Den svenska biståndsprofilen blir alltmer borgerligt markerad. Det är inte bra för vårt lands anseende i världen. Och vad värre är: det är inte bra för de fattiga i u-länderna – som ju våra biståndsanslag är avsedda att hjälpa.

Regeringen berömmar sig själv av att den fullföljer volymmålet 1 % av bruttonationalprodukten. Men till följd av regeringens egen ekonomiska politik blir det bistånd som nästa budgetår når u-länderna klart lägre än tidigare – räknat i reala termer. Det som är viktigt när man diskuterar biståndsvolymer är ju vad som reellt når de fattiga i u-länderna. Till följd av den sjunkande svenska bruttonationalprodukten och till följd av nedskrivningen av den svenska kronans internationella värde administrerar nu Ola Ullsten en klart minskande svensk u-hjälp. Skrytet om enprocentsmålet kan inte dölja detta faktum.

Det är inga små belopp det handlar om. Den 15-procentiga nedskrivningen av kronans värde som ekonomiminister Bohman berömmar sig av, betyder att värdet av vårt bistånd till de fattiga länderna minskar med över 500 milj. kr. SIDA har i sina senaste petita – som lämnades in före den senaste stora devalveringen – kommit fram till att det skulle behövas flera hundra miljoner

mer än vad regeringen nu föreslår för att behålla realvärdet.

Beräkningar av det här slaget kan göras på många sätt, men kvar står faktum att regeringens ekonomiska politik under det senaste året reducerat värdet av vårt internationella bistånd med flera hundra miljoner kr. Men det är inte bara biståndsvolymen som minskat. Regeringens politik har inte endast lett till en minskad kvantitet bistånd, utan förändringarna har också inneburit en lägre kvalitet på det svenska biståndet. Regeringen Fälldins politik drabbar därmed inte bara de mest utsatta grupperna i vårt eget land, utan den försämrar också framtidsutsikterna för många av de fattigaste människorna i u-länderna.

Jag skall i fortsättningen ange några exempel på kvalitetsförändringen i biståndet.

När det gäller det bilaterala biståndet kanske någon tycker att de förändringar vi socialdemokrater föreslog i fjol och föreslår i år inte är särskilt stora, och ser man bara på siffrorna är väl detta riktigt. Man bör inte göra några tvära kast i det bilaterala samarbetet. På sikt skulle emellertid våra förslag ge vårt direkta bistånd en annan inriktning. I år liksom i fjol föreslår vi ett större stöd till befrielseströrelserna i södra Afrika, mer biståndspengar till Angola, Moçambique, Cuba, Guinea-Bissau och Kap Verde. Samtidigt anser vi att det svenska biståndet till Kenya och Pakistan kan trappas ner. Av särskilda yttranden från moderaterna framgår att de helst skulle vilja dra ner biståndet till Cuba och Vietnam snabbare.

Regeringen Fälldins direkta bistånd har inte en klar viljeinriktning mot ekonomisk och social utjämning. Den satsar för litet på länder som utsätts för yttre tryck som hotar deras självständighet. Målet att främja ekonomisk och social utjämning bör enligt vår uppfattning styra valet av samarbetsländer, men den borgerliga biståndspolitikens styr oss mot ett mer neutralt länderval och minskar därmed biståndets effektivitet och kvalitet. Det är en illusion att tro att bistånd utifrån kan vrida rätt en skev fördelningspolitik inom ett u-land. Däremot kan man med ett bistånd utifrån förstärka en medveten inhemsk utjämningspolitik i ett samarbetsland.

När biständspropositionen behandlades i fjol var ännu inte storleken av bidraget till Världsbankens internationella utvecklingsfond, IDA, bestämd. Vi socialdemokrater föreslog då ett bidrag på 320 milj. kr. per år under den följande treårsperioden. De borgerliga hade bestämt sig för oförändrad andel, dvs. 4 %, vilket i kronor innebar 413 milj. kr. per år. Vi socialdemokrater hävdade att dessa närmare 100 milj. kr. skulle komma till mycket större nytta, om de sattes in som direkt bistånd i södra Afrika.

I år föreslår vi inte ett lägre årsbidrag till IDA eftersom regeringen Fälldin bundit vårt land vid ett treårsavtal om 413 milj. kr. per år – vi anser att avtal skall hållas. I ett särskilt yttrande markerar vi emellertid att vår inställning till det svenska IDA-bidragets storlek inte förändrats.

Världsbankens internationella utvecklingsfond tillämpar ofta snävt ekonomiska – bankmässiga – kriterier på ett sätt som är främmande för svensk biståndspolitik. Många IDA-satsningar kommer inte de fattigaste folkgrupperna till godo. Mottagarlandets fördelningspolitik styrs ofta på ett otillbörligt

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

sätt. U-ländernas inflytande på IDA:s verksamhet är svagt.

Världsbankens och IDA:s styrelse styrs ytterst av privatkapitalistiska intressen. Men u-länderna tvingas vända sig till Världsbanken av det enkla skälet att privata storbanker – som är det enda alternativet – ställer hårdare lånevillkor. Sverige bör fortsätta att stödja u-ländernas krav på reformer inom Världsbanken, samtidigt som vår höga andel av bidragen till IDA bör minska vid nästa s. k. påfyllnad.

Vi bör arbeta för att stärka FN:s kapitalfond för att ge u-länderna en annan kanal för kapitalbistånd, en kanal som de själva har ett avgörande inflytande över. Det föreslår vi i reservationen I.

Världsbanken har vid flera tillfällen ställt sådana krav på låntagarländerna att det inneburit att de fattiga i dessa länder fått det sämre. Världsbankens uppträdande mot Chile är beryktat.

Det är inte särskilt sannolikt att Världsbanken, som nu fungerat i över 30 år, kommer att förändras radikalt under de närmaste åren. USA, som svarar för de utan jämförelse största kapitallillskotten, kommer också i fortsättningen att dominera verksamheten. Efter påtryckningar i kongressen i fjol instruerade president Carter USA:s representanter i bankens ledning att rösta emot lån till svenska samarbetsländer som Vietnam, Laos, Angola, Moçambique och Cuba. De skall också försöka förhindra lån till produktion av socker, palmolja, apelsiner och citroner i de fall sådana lån "kan skada producenter i USA". Dessa instruktioner från president Carter är bara den senaste illustrationen till hur USA ser på institutioner som IDA, Interamerikanska utvecklingsbanken IDB, Asiatiska utvecklingsbanken och andra liknande organ.

Till saken hör att USA ännu inte betalt färdigt sin andel av den s. k. fjärde påfyllnaden, en skuld på 750 miljoner dollar – och ännu inte börjat betala sin andel av den s. k. femte påfyllnaden. Sverige står ju i dag i begrepp att besluta om det andra årsbidraget till den femte påfyllnaden.

Det förefaller därför faktiskt som om Sverige nu är mer angeläget än USA att slå vakt om en så totalt USA-dominerad institution som Världsbanken och dess dotterorganisation IDA, detta trots att Världsbanken inte alls uppfyller de kriterier som uppställts för inriktningen av det svenska biståndet. Entusiasmen för fortsatta höga svenska bidrag till Världsbanken är en av de klarast markerade borgerliga inslagen i vår biståndspolitik.

Som ytterligare ett exempel på den borgerliga biståndsprofilen – till nackdel för Sveriges anseende i världen och till nackdel för de fattiga i u-länderna – vill jag peka på den "fond för industriellt samarbete" som de borgerliga i dag kommer att anslå 35 milj. kr. till. Denna fond innebär att krav som tidigare under 1970-talet framförts i motioner från moderaterna och folkpartiet nu blir påtaglig verklighet.

Industriutvecklingsfonden kommer att förstärka u-ländernas beroende av utländska företag – det är rakt motsatt de mål riksdagen enhälligt beslutat om för det svenska biståndet. U-länderna har aldrig begärt en fond av det här slaget. Vad de har begärt är mer bistånd på industriområdet i så obundna former som möjligt. Regeringens fondförslag innebär att svenska bistånds-

medel sprids till ännu fler länder, vilket motverkar effektivitet och koncentration av biståndet.

Tidigare har det alltid hetat att biståndet skall utgå från mottagarländernas behov och önskemål och att svenska kommersiella intressen inte skall styra biståndet i sin riktning. Den sammanblandning av företagens intressen med biståndsverksamheten som nu blir oundviklig kan minska biståndsviljan hos den svenska allmänheten. En del löntagare kan komma att uppleva att svenska företag med hjälp av biståndsmedel flyttar produktion till utlandet. Det fackliga inflytandet i fondstyrelsen görs mycket svagt. Biståndspersonalen ute på fältet får en dubbelroll genom att dels söka efter intressanta investeringsobjekt för svenska företag, dels söka bistå mottagarlandets utvecklingsprogram. De minimikriterier för gåvoandel i biståndet som OECD:s biståndskommitté DAC uppsatt uppfylls inte. Därmed skulle biståndsmedel användas för ändamål som internationellt inte klassificeras som bistånd.

Det är mot denna bakgrund naturligt att vi i reservationen 4 yrkar avslag på att pengar reserveras för sådana ändamål.

Det stora flertalet av remissinstanserna har också avvisat förslaget att ta i anspråk biståndsmedel för dessa ändamål, däribland LO och TCO. Men däremot är Sveriges Industriförbund, Arbetsgivareföreningen, Bankföreningen och andra företagarorganisationer entusiastiska. Det är mycket avslöjande för den nya inriktning som den svenska biståndspolitiken fått under regeringen Fälldin. Ola Ullsten har skickligt administrerat en klar högervändning av den svenska u-hjälpen. Det är inte förvånande att Allan Hernelius var så nöjd och belåten här i talarstolen för en stund sedan.

Slutsatsen blir alltså att genom regeringens inriktning av vårt bilaterala bistånd får vi inte de utvecklingsresultat som skulle vara möjliga vid ett annat val av samarbetspartner. Genom ett överdimensionerat svenskt bidrag till Världsbanken-IDA förlorar vi ett hundratal miljoner varje år som alternativt skulle kunna satsas på projekt som bättre svarar mot de mål som uppställts för vårt bistånd.

Slutligen: Genom att börja ge bistånd till svenska företags investeringar tar regeringen ännu ett stort steg mot kvalitetsförsämring av det svenska biståndet. Denna senast nämnda åtgärd ger så låg kvalitet att det enligt OECD:s biståndskommittés, DAC, normer inte ens får rubriceras som bistånd.

Innebörden av denna borgerliga biståndspolitik är alltså att biståndet minskar i reala termer och att det bistånd som ges blir allt mindre värt för de fattiga i u-länderna. Både kvantiteten och kvaliteten försämras i den svenska biståndsverksamheten – men något annat var väl inte att vänta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Får jag bara ställa en kort fråga till Sture Ericson med anledning av att han klandrade regeringens ekonomiska politik, som alltså skulle vara underlag för ett försämrat bistånd. Han anmärkte särskilt på

devalveringarna. Är Sture Ericson emot de devalveringar som har företagits? Det har varit ett ganska stort mummel i de socialdemokratiska leden när de frågorna har förts på tal på sistone, inte minst efter Krister Wickmans klara omdöme om den goda verkan och nyttiga effekt som den senaste devalveringen hade.

Sedan måste jag säga, herr talman, att man kan råka ut för olika omdömen. Sture Ericson sade att jag var nöjd och belåten när jag stod i talarstolen. En annan talare har förut här talat om vilt raseri. Jag får väl själv bestämma mig för vilken attityd jag intog.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag talade om enprocentsmålet. Vi har inte fört fram något krav på högre volym, men när man tittar på om enprocentsmålet har uppfyllts skall man inte nöja sig med att bara se på summorna här i Sverige. Man skall se efter vad pengarna är värda i mottagarländerna. Det var det mitt resonemang gick ut på. Det värdet har sänkts radikalt genom den usla ekonomiska politik som förts och som lett till sjunkande bruttonationalprodukt och genom de devalveringar som den nya regeringen har genomfört, som naturligtvis har lett till att den svenska kronans värde är mycket lägre i utlandet nu än för några år sedan. Det är ju den bas man beräknar 1 % på som gör att värdet blir så mycket lägre än tidigare.

Nu frågar herr Hernelius om jag är emot devalveringar. Jag är det inte i princip, men jag är givetvis mycket starkt emot att man för en ekonomisk politik som gör att man tvingas till devalveringar. Bl. a. herr Hernelius partiordförande har gjort tabbar som har påskyndat devalveringsprocessen. Hade man fört den ekonomiska politik som vi socialdemokrater har föreslagit här i riksdagen skulle läget i dag ha varit helt annorlunda, och 1 % av vår bruttonationalprodukt skulle vara bra mycket mer värt i u-länderna än det är i dag.

F. ö. har jag inte kritiserat herr Hernelius för att han var nöjd och belåten. Jag har inte heller anklagat herr Hernelius för högervidning. Det var herr Ullsten som jag anklagade för det, och det är herr Ullsten som borde känna ett visst obehag inför den nöjda och belåtna attityd som herr Hernelius har visat.

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag fick ett svar. Herr Sture Ericson gillar i princip devalveringarna. Därmed faller en del av hans anklagelser mot regeringen.

Vad tabbarna beträffar förefaller de vara mycket fördelade, men framför allt tycks arvet som den nya regeringen fick vara mycket entydigt.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag gillar inte i princip devalveringar, herr Hernelius. Jag sade att man i princip naturligtvis inte kan vara emot en viss metod att få balans i ekonomin. Men vad jag definitivt är emot är den ekonomiska politik som den

borgerliga regeringen har fört och som har framtvingat dessa devalveringar, som så radikalt har minskat biståndets reala värde i u-länderna. De fattiga miljonerna i u-länderna är bland dem som är hårdast drabbade av den ekonomiska politik som regeringen Fälldin har fört. Det var det mitt resonemang gick ut på.

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTSO (c):

Herr talman! Riktlinjerna för den svenska delen av det internationella utvecklingssamarbetet kommer att fastställas under innevarande år; de förslås i proposition 135. Årets debatt blir därför i någon mån avvaktande, i väntan på beslutet om u-landspolitiken framtida utformning.

Trots de svårigheter vi har i fråga om utformningen, verkställandet och utvärderandet av u-landsbiståndet torde man, oavsett partitillhörighet, kunna konstatera att det svenska biståndet har varit av stor betydelse för utvecklingen i de länder som erhållit bistånd.

När centern som första parti i riksdagen föreslog att biståndet skulle uppgå till 1 % av bruttonationalprodukten var det många som tvivlade på möjligheterna att uppnå ett sådant mål. Det tog mycket lång tid innan det socialdemokratiska partiet och regeringen, som Anna Lisa Lewén-Eliasson sade, 1968 äntligen gick med på att uppställa det målet.

1974, två år försenat, nådde vi dock upp till enprocentsmålet, trots att socialdemokraterna vid åtskilliga tillfällen visade tröghet med att höja anslaget.

I år kan man konstatera att det, med untantag för förslag från enskilda motionärer, föreligger enighet om det totala biståndsbeloppet.

De socialdemokratiska reservationerna till utskottets betänkande kan man beteckna som ett slags putterpolitik. I golfspelet finns det bland de olika klubborna en som används för små förflyttningar av bollen, och den kallas putter. Det är just sådant som socialdemokraterna gör. Några större riktlinjer för u-landspolitiken som skiljer sig från de av regeringen föreslagna finner man inte i de socialdemokratiska reservationerna. De har prutat på beloppet på något ställe och lagt till på ett annat. Det är kanske inte så konstigt, eftersom hela den socialdemokratiska politiken i oppositionsställning har kännetecknats av brist på alternativ och riktlinjer i stort.

Sture Ericson har vissa anmärkningar på enprocentsbeloppet. Det är då märkligt att socialdemokraterna inte tagit något initiativ på den punkten. Det fanns ju möjligheter att föreslå i utskottsbetänkandet att man på något sätt skulle justera beloppet med hänsyn till devalveringen.

Sture Ericson kom sedan in på ekonomisk politik och talade om hur det skulle ha varit om socialdemokraterna inte hade förlorat valet. Det är lätt att säga, men det var verkligen ingen lätt sak att ta hand om Sveriges ekonomi när denna överläts – det var närmast ett konkursbo som den nuvarande regeringen fick ta över som en följd av den tidigare socialdemokratiska politiken.

Vi i centern har alltid arbetat efter bestämda mål när det gäller u-landspolitiken. Det första är solidariteten med de fattiga människorna i den

tredje världen. Det är ett tillräckligt motiv för ett omfattande svenskt biståndsprogram. Det är en kristen och humanitär uppgift att inte endast tänka på egna fördelar utan i stället hjälpa nödlidande medmänniskor i andra delar av världen.

Ytterligare ett skäl för biståndspolitiken är att den kan leda till en utveckling som minskar klyftorna mellan i- och u-länder. Därmed bidrar den till att minska spänningen i världen och till ökad säkerhet. Det är ju i så fall ett högst önskvärt mål.

Som mål för de svenska insatserna har vi i centern satt att de skall bidra till resurstillväxt, till ekonomisk och social utjämning, till ekonomisk och politisk självständighet och till en demokratisk samhällsutveckling. Därjämte bör långvariga och allvarliga kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter i mottagarländer för svenskt bistånd föranleda omprövning av biståndet.

En princip bör vara att svenskt bistånd i huvudsak bör gå till de fattiga länderna. Politiska favoriseringar av något land bör inte förekomma. U-hjälpen bör alltid anpassas till resp. länders behov. Särskilt bör beaktas att jordbruk och småindustri ofta är väl lämpade för svenskt bistånd.

Behandlingen av dessa två propositioner är bra. Det är mycket lämpligt att vi i dag behandlar anslagen, t. o. m. åtskilliga detaljer som kanske inte är så stora, och sedan får ytterligare en debatt om riktlinjerna, kanske för lång tid framåt, för hur det svenska u-landsbiståndet skall utgå. Både Anna Lisa Lewén-Eliassons och Bertil Måbrinks anmärkningar på den punkten tycker jag är felaktiga. Jag vill i stället tacka biståndsministern för att vi har fått denna form av behandling – den är mycket lämpligare och bättre än om allt hade slagits samman i en enda debatt. Tills vi har fått de nya riktlinjerna bör vi väl arbeta efter de tidigare. Tycker fru Lewén-Eliasson att den förra regeringen hade dragit upp så dåliga riktlinjer att det inte gick att arbeta efter dem i år?

Sverige är ju ett litet land, och vi kan inte sprida vår u-hjälp alltför mycket. Vi måste välja ut vissa länder. Frågan är då vilka länder vi skall välja. I den socialdemokratiska reservationen 2 står något som jag tycker är bra: "Det är inte rimligt att ett land som en gång förts till kategorin programländer för alltid skall erhålla oförändrat eller höjt bistånd." Det är alldeles riktigt. Biståndet till Tunisien har vi börjat trappa ned. Biståndet till Cuba vill regeringen nu trappa ned, men i det fallet har socialdemokraterna inte ådagalagt någon logik alls utan föreslagit att ett avsevärt bidrag fortfarande skall utgå. De följer alltså inte vad de säger i reservationen.

I den nya propositionen anges vilka riktlinjer som bör följas. Där står att den övervägande delen av det direkta biståndet skall koncentreras till programländer och att nya länder inte aktualiseras för långsiktiga samarbetsprogram såvida inte mycket starka skäl härför föreligger. Det kan inte råda så stor oenighet om att vi skall ta in Angola, Guinea-Bissau, Kap Verde och Moçambique – nog behöver de hjälp.

Man kan inte till varje pris ge bistånd till olika länder, och Sverige har väl ändå varit ett föredöme i fråga om att ge bistånd på ett just sätt. Biståndet har

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

till allra största delen varit obundet. Vi har tagit hänsyn till ländernas önskemål. Av det bistånd vi har lämnat har 98 % givits i form av bidrag och inte lån. Biståndsministern deklarerade i ett tal den 12 oktober 1977 att under förutsättning av riksdagens godkännande skulle hela skulden på svenska utvecklingskrediter avskrivas för samtliga u-länder som hör till de minst utvecklade eller hårdast drabbade. Jag tycker det är en utmärkt deklara- tion.

Vissa länder köper av tradition vissa varor. Jag tycker dock att vi inte bör gå så långt i fråga om att vara försynta att vi inte ens kan påpeka att det finns svenska varor som kan användas. Visst önskar vi att biståndet kunde vara helt obundet, men vi har vissa omständigheter att ta hänsyn till. Det finns andra länder – både socialistiska och icke socialistiska – som ger biståndet på ett helt annat sätt. De ger ofta en mycket stor del därav – ibland hela beloppet – i form av bundet bistånd. Varor skall också köpas därifrån, så inte kan man klandra Sverige på den punkten, även om jag mycket väl kan dela Bertil Måbrinks uppfattning att det vore önskvärt att biståndet vore obundet.

Centern har alltid hävdat att de fattiga länderna i första hand skall ha bistånd. Ungefär 90 % av det svenska biståndet går nu till fattiga länder. Men man kan fråga sig om Cuba hör till de fattiga länderna med 860 dollar per capita i årsinkomst. Och jag skall säga några ord om Cuba.

Det är glädjande att utvecklingen är god, som den har blivit i Cuba. Det är bara att hälsa med tillfredsställelse. Då kommer man fram till den stånd- punkten att man någon gång måste upphöra med ett bistånd därför att andra länder är fattigare och behöver pengarna bättre. Jag skall inte ta upp några politiska synpunkter i det fallet – det har vi diskuterat vid ett annat tillfälle.

Det är ganska svåra frågor som hänger samman med u-landsbiståndet. Situationen kan förändras rätt mycket i ett land. Jag skall bara ta ett litet exempel. Många grupper arbetade för – och vi delade deras uppfattning – att Sverige inte skulle hjälpa till med vattenkraftsutbyggnaden i Cabora Bassa. I den situation som då förelåg var detta riktigt. Men i dag skulle naturligtvis Moçambique hälsa med tillfredsställelse om Sverige hade hjälpt till där. Det är alltid svårt att förutse utvecklingen, i synnerhet i länder med instabila förhållanden.

Vi har från centerns sida sagt att orsaken till att vi skall avveckla biståndet till Cuba är att landet uppnått en sådan utveckling att det inte längre är befogat att ge bistånd. 1974 var årsinkomsten per capita i Cuba 690 dollar. 1975 hade den stigit till 800 dollar, medan den 1976 var uppe i 860 dollar. Det är en ganska god utveckling. Jag kan jämföra inkomsten i Cuba med inkomsterna i vissa andra länder. Här har man attackerat Indien, som har en årsinkomst på 150 dollar per capita. I Bangladesh, som vi också har talat om, är inkomsten 110 dollar per capita. I dessa länder är människorna verkligen fattiga. T. o. m. Sri Lanka ligger lågt med en årsinkomst per capita på 200 dollar. Jag skulle kunna nämna en hel del andra länder som ligger mycket lågt, t. ex. Tanzania som fortfarande inte ligger högre än på 180 dollar per capita och år. Detta skall alltså jämföras med 860 dollar för Cubas del.

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Tunisien, beträffande vilket land vi håller på att avveckla biståndet till, har lägre inkomst per capita än Cuba, nämligen 840 dollar.

Så några ord om sockerpriserna. Först måste jag då fråga Anna Lisa Lewén-Eliasson om hon anser att vi skall hissa bidragen upp och ned som en jojo i takt med växlingarna av produkter som landet säljer. Skall biståndet till Zambia påverkas av landets kopparförsäljning? Måste man inte se bidragen på längre sikt?

Sockerpriserna i Cuba var mycket höga 1974 och 1975. De var då uppe i 310 öre per kg. Därefter har det emellertid varit en tämligen normal utveckling. Går jag så långt tillbaka som till 1970 var sockerpriset 50 öre, medan den senaste noteringen ligger på 100 öre per kg. Det är tämligen normalt. Priset har under ganska lång tid legat antingen något under 1 kr. eller något över. Det har alltså inte varit några större fluktuationer. Det finns därför ingen som helst anledning att i den här debatten hänvisa till sockerpriset. Det är rent felaktigt som det står i den socialdemokratiska reservationen om Cuba att utvecklingen varit ogynnsam och att den kubanska ekonomin under senare år i själva verket kraftigt försämrats till följd av det katastrofala prisfallet på socker samt stigande exportpriser. Jag har ju nyss påvisat att inkomsten per capita i Cuba har ökat, glädjande nog.

Socialdemokraterna föreslår att 70 milj. kr. skall anslås till Cuba. Jag vet inte om Bertil Måbrink och hans parti kommer att stödja det förslaget. Man frågar sig var socialdemokraterna har fått det beloppet ifrån. Det var samma belopp som utgick tidigare för Cubas del. Har man då inte tagit hänsyn till inflationen och den svenska devalveringen utan bara yxat till ett belopp och sagt att det är lagom med 70 miljoner? Det anförs i varje fall ingen motivering för det beloppet.

En annan fråga som man kan ställa till socialdemokraterna är: Hur kan ni yrka på att vi skall trappa ned biståndet till Tunisien, som ju har en lägre inkomst per capita än vad Cuba har?

Om man ger till länder som har en tämligen hygglig inkomst blir ju följden att man minskar möjligheterna att ge bistånd till andra länder.

Som ytterligare skäl för att inte ge något bistånd till Cuba kan man hänvisa till att Cuba har så god ekonomi att landet har möjligheter att skicka trupper till en mängd länder i Afrika. Ytterligare ett skäl är att landet självt ger u-hjälp.

Jag har alltså inte bedömt biståndet till Cuba med hänsyn till den politik som förs i landet, utan jag har bara sagt att de ekonomiska förhållandena har blivit bättre. Man frågar sig verkligen om det är av biståndsskäl som socialdemokraterna vill ge bistånd till Cuba. Eller är det så att man hyser en sådan politisk sympati för denna kommunistiska diktaturstat att det är av det skälet som man vill uppehålla ett obefogat bidrag?

Herr talman! Det har här riktats anmärkningar mot Världsbanken. Det förvånar mig att Sture Ericson säger att vi bör ge ett mindre bidrag till IDA. Det är, som en framstående socialdemokratisk ledamot av denna kammare en gång sade, nämligen så att man från socialdemokratisk sida vill minska bidragen till de fattigaste av de fattiga. Visst kan man anmärka på

Världsbanken. Jag kan instämma med både Bertil Måbrink och Sture Ericson när de säger att det finns många fel på den. Men får jag fråga om det t. ex. är fel, som det står i den rapport som kom i går, att Rumänien har fått 85 miljoner dollar för att finansiera produktionen av truckar, traktorer och andra stora redskap, att Jugoslavien har fått 80 miljoner dollar för att bygga huvudvägar och 100 miljoner för att modernisera järnvägarna? Är det något fel i det? Det finns väl ändå någonting i Världsbankens verksamhet som herrarna och damerna kan acceptera.

Herr talman! De synpunkter som framförs i reservationerna är svagt motiverade. Man har, som jag sade inledningsvis, bedrivit ett slags putterpolitik. Därför, herr talman, vill jag sluta med att yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte alltid så lätt att följa Torsten Bengtson i hans argumentation, men jag skall göra några plock ur den.

Det är förunderligt att centerpartiet ofta säger att man har varit först ute med allting. Nu påstås det att centern var det första parti som yrkade på enprocentsmålet. Det är bara en sak som jag har förstått att Torsten Bengtson inte vill minnas, nämligen den här motionen om en rik flora av kärnkraftverk. Den har man glömt.

På tal om putterpolitik vill jag fråga om Torsten Bengtson tror att befrielseörelserna i södra Afrika och länderna där nere betraktar våra initiativ för att förstärka biståndet med 50 milj. kr. som någon form av putterpolitik. Då tror jag att han bedrar sig. Jag betraktar det utrymme som kan finnas i en budget av denna karaktär, en budget som i hög grad är uppbunden flera år framöver, som markeringar. De markeringar som vi har gjort är att lägga märke till, både när det gäller att öka bistånd och att minska bistånd.

Jag hade inte tänkt tala om Cuba, men måste ändå göra det. Det är inte fastlagt av riksdagen att vi bara skall samarbeta med de fattigaste länderna. Vi skall också se hur man når de utvecklingsmål som vi har varit överens om att sträva efter. Det är faktiskt få länder som uppfyller dessa utvecklingsmål på samma sätt som Cuba. Cuba för en mycket intressant utvecklingspolitik, och det finns all anledning att fullfölja det program som vi har påbörjat. Det går bl. a. ut på att understödja landets utbildningsväsende och dess möjligheter att bedriva forskning och sjukvård på högre nivå än man f. n. kan göra.

Jag skall inte ge mig in på detta med sockerpriserna. Men jag vill påminna om att den frågan faktiskt var uppe till behandling i utskottet. Såvitt jag förstår fick jag stöd av experterna att de uppgifter som jag hade när jag ursprungligen skrev en reservation om detta i SIDA:s styrelse fortfarande gällde. Men jag har faktiskt för dagen inte kontrollerat om de fortfarande gäller.

Det är också intressant att centern så hårt engagerar sig i den del av nästa proposition som handlar om industrialisering. Vi kan påvisa hur tveksam man har varit på den punkten tidigare. Jag vill inte kritisera centern för att man nu vill medverka till industrialisering, för det är någonting viktigt. Men

det är underligt att man är så angelägen om att skynda fram så snabbt att vi inte hinner vända och vrida på frågan och undersöka om vi kan genomföra ett bistånd som är ändamålsenligt och i linje med våra biståndsmål. På den punkten har det förekommit många inlägg i det förgångna från centerhåll med kritisk hållning.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Torsten Bengtson sade att centern var först med att här i riksdagen kräva att enprocentsmålet skulle uppfyllas. Men det var vi socialdemokrater som uppfyllde det. Vad centern gjorde när man kom i regeringsställning var att föra en politik som mycket snabbt reducerade värdet av enprocentsbiståndet med flera hundra miljoner kronor. Denna realsänkning är ingen nyhet. Det står skrivet om den i SIDA:s petitaframställning, författad i augusti i fjol. Det finns t. o. m. en lättfattlig grafisk framställning av den.

Nu frågar Torsten Bengtson varför vi socialdemokrater då inte föreslår ett högre bistånd.

Ja, detta är oppositionens dilemma, att man tvingas utgå från den verklighet som regeringen skapar. Hade vi socialdemokrater själva haft regeringsmakten i vår hand, hade vi fört en annan ekonomisk politik, som lett till mindre prishöjningar, en annan investeringspolitik och en annan inkomstfördelning. Vi hade haft bättre balans i utrikesaffärerna, och vi hade knappast hamnat i ett läge som tvingat fram de stora devalveringarna.

Den bruttonationalprodukt som vi nu skall beräkna enprocentsbiståndet på är mycket lägre, beräknat i utländsk valuta, än den hade varit med den politik vi socialdemokrater hade velat föra. Det svenska biståndet hade kunnat vara betydligt mer värt än det är i dag i u-länderna. I det läge som de borgerliga nu har skapat med jättelika underskott i affärerna med utlandet har vi inte ansett det möjligt att gå ut med några höjda anslagskrav.

Torsten Bengtson frågade mig om jag ansåg det vara fel att Världsbanken gav lån till Rumänien på 85 miljoner dollar och till Jugoslavien på något hundratal miljoner dollar. För det första tror jag inte att det är fråga om IDA-lån. Det är ju IDA vi ger bidrag till. Där har nog Torsten Bengtson drabbats av någon förvirring i rapporteringen. För det andra tycker jag faktiskt inte att detta är riktigt bra. Dessa pengar skulle kunna komma till mycket större nytta i mer utpräglade u-länder än Rumänien och Jugoslavien.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först vill jag konstatera att förste vice talmannen uppenbarligen har börjat spela golf. Det kanske inte skulle vara så dumt om Torsten Bengtson fortsatte med puttern.

Torsten Bengtson säger att de fattigaste måste få hjälpen och att man inte bör göra några politiska bedömningar av mottagarländerna. Men vi har ändå vissa mål för biståndsverksamheten. De målen är politiska. Vi måste rimligen ge biståndet till länder där målet med vårt bistånd kan tänkas bli förverkligat och inte till länder där biståndspengarna försvinner i fickorna på centrala och

lokala administratörer eller används för att berika dessa länders borgerskap.

I mitt inledningsanförande ställde jag en fråga till Torsten Bengtson. Regering och riksdag har fastlagt vissa målsättningar för u-hjälpen. Biståndet skall bidra till social och ekonomisk utjämning i mottagarländerna, medverka till en samhällsutveckling i demokratisk riktning och främja u-ländernas politiska och ekonomiska oberoende.

RRV:s studier av Indien och SIDA:s mycket utförliga landanalys av Bangladesh kan väl inte ha undgått Torsten Bengtson. Där lämnas förfärande uppgifter, som visar att de svenska biståndspengarna till dessa länder inte har kommit de fattiga till del. Jag kräver inte – som någon har sagt – men jag har hela tiden bett om en förklaring till hur det kan vara möjligt att regeringen trots dessa avslöjande resultat av utvecklingen i Indien och Bangladesh ändå kan föreslå ökning av bidragen till dessa länder och inte med ett ord reagerar och ifrågasätter. Kan det vara möjligt att vi skall använda biståndsmedel på detta sätt? Jag har frågat Torsten Bengtson om han biträder de målsättningar som finns. Om svaret är ja, vad har Torsten Bengtson då för kommentar till RRV:s rapport och landanalysen av Bangladesh?

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Vem som förde fram förslaget om enprocentsmålet behöver vi inte diskutera. Det är bara att läsa i riksdagstrycket, för där finns det. Det var Indien som förde fram förslaget i FN, och det var en känd man i sådana sammanhang som förde fram det i Sveriges riksdag, nämligen professor Sten Wahlund.

Sture Ericson talar om att det var "vi socialdemokrater", som genomförde förslaget. Ja, mycket fördröjt blev det genomfört. Det skulle ha varit genomfört 1971/72, men det blev först 1974. Ni gjorde inte den jämna höjning som riksdagen hade förutsatt – det är lätt att konstatera att det är så det har gått till.

Sture Ericson återfaller alltid på att hade vi haft en socialdemokratisk regering så hade det varit så och så. Ja, det kan man ju drömma om, men realiteter har det ingenting att göra med. När man talar om att den nuvarande regeringens affärer med andra länder är dåliga, så ber jag er observera att vårt land redan under den socialdemokratiska regeringens tid hade lånat mellan 20 och 25 miljarder kronor från andra länder. Den verksamheten var således redan påbörjad.

Så vill jag bara säga till Sture Ericson att lånen till Rumänien och Jugoslavien inte kan utgå som IDA-lån. Det förstår var och en, för dessa länder tillhör inte den grupp för vilken detta är möjligt, utan det var från Världsbanken. Det var det jag frågade om.

Sedan förstår jag när Anna Lisa Lewén-Eliasson talar om socialdemokratiska markeringar. Det understryker vad jag sade. Som markeringar kan jag godta förslagen, men de innebär inga större ändringar. De är just markeringar på vissa punkter som socialdemokratin har velat göra.

Det är viktigt att nå de uppsatta målen för u-landshjälpen, sade Anna Lisa

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Lewén-Eliasson. Det var en intressant upplysning. Menar då Anna Lisa Lewén-Eliasson att vi skall fortsätta att ge u-hjälp till länder där inkomsten ligger vid bortåt 1 000 dollar per capita? Är det så det skall bli från socialdemokraternas sida med u-hjälpen i fortsättningen?

Socketpriserna hade Anna Lisa Lewén-Eliasson inte tillgång till. Jag har dem, och jag kan visa på råsocketpriserna, som med undantag av ett par år varit någorlunda jämna, så det behöver inte råda någon tvekan på den punkten.

Bertil Måbrink sade att vi skulle också ta politiska hänsyn. Jag angav ju klara riktlinjer om att en demokratisk utveckling osv. också skulle beaktas. Det kan visst ske hänsynstaganden som medför förändringar. Jag anförde ju också mänskliga rättigheter och sådant.

Sedan ett par ord om Bangladesh. Säkert finns det mycket som är felaktigt där. Men, Bertil Måbrink, människor svälter svårt i Bangladesh, och kan man ge dem någonting att äta så skall man också göra det, även om de råkar bo i ett land där regimen många gånger handlar felaktigt.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom andra talare från socialdemokratiskt håll kommer att beröra Cuba och också tala om socketpriserna, så tror jag att jag spar det ämnet. Men jag vill säga att det måste stå klart för Torsten Bengtson att det kan finnas goda skäl för Sverige att ha ett utvecklingssamarbete med olika länder som inte ligger alldeles längst ner på inkomstskalan.

Att vi en gång i världen valde att börja ett samarbete med Cuba hade politiska skäl. Det finns naturligtvis fortfarande en del sådana aspekter. Men framför allt skulle jag vilja säga att det har utvecklats intresse för ett land som driver en utvecklingspolitik som kommer alla människor till godo.

Det finns länder – en del av dem har nämnts som exempel – där percapitainkomsten visserligen är oerhört låg och som av det skälet bör ha stöd men där man samtidigt kan registrera en ekonomisk utveckling som kommer endast en liten grupp, en elit, till godo. Dessa länder förmår inte, hur förträffliga de än är i övrigt, att få utvecklingen att omfatta de stora massorna. Det är ju massornas situation som utvecklingssamarbetet ändå går ut på att förändra. Det har man lyckats med i Cuba. Jag håller på att det är intressant att fortsätta ett samarbete med detta land.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Torsten Bengtson förefaller vara helt obekymrad över att vi har fått sänkt bruttonationalprodukt och att kronans värde har sjunkit med 15 % internationellt, vilket har fått till resultat att värdet på vårt internationella bistånd i u-länderna minskat med flera hundra miljoner kronor.

Om nu Torsten Bengtson är obekymrad över detta, varför tar han då inte upp de resonemang som på längre sikt kanske är långt allvarligare, de som gäller kvalitetsförsämringen. Genom regeringens inriktning av vårt bilaterala bistånd får vi inte de utvecklingsresultat som skulle vara möjliga med ett annat val av samarbetspartner. Det går även att ta upp det överdimensione-

rade bidraget till Världsbankens IDA, som gör att vi varje år förlorar ett hundratal milj. kr., vilka alternativt skulle ha kunnat satsas på projekt som bättre svarar mot de mål som uppställts för vårt bistånd. Det framgår av biståndspolitiska utredningen, som en del centerpartister skrivit på.

Genom att börja ge bistånd till svenska företags investeringar tar regeringen ett steg mot kvalitetsförsämring av biståndet. Den sistnämnda åtgärden ger så låg kvalitet, att det enligt de normer som uppställts i OECD:s biståndskommitté DAC inte ens får rubriceras som bistånd.

Jag kan inte uppfatta Torsten Bengtsons inlägg här i dag på annat sätt än att han är minst lika nöjd som herr Hernelius är med den högervridning av biståndspolitiken som vi fått uppleva.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag sade inte att biståndspolitiken skulle vara opolitisk. Jag sade tvärtom. Jag anklagade Torsten Bengtson för att försöka göra den opolitisk. Jag sade att vi har uppställt vissa mål för biståndsverksamheten och de är politiska.

Jag frågade om Torsten Bengtson ansluter sig till de målsättningar som regering och riksdag har ställt upp. Jag fick dock inget svar på den frågan. När jag tog upp förhållandena i Indien och Bangladesh – jag kan ta upp Sri Lanka och Pakistan också – svarade han: Men om de fattiga ändå får en del av de många hundra miljonerna, skall vi väl vara nöjda och glada. Det är inte svar på min fråga. Om Torsten Bengtson är överens med oss om målsättningarna, förklara i så fall för mig och kammaren och dem som befinner sig utanför kammaren om dessa målsättningar uppfylls i Bangladesh och Indien. Man får ju akta sig för att säga att vi bara skall ge till de fattigaste länderna, för det finns ytterligare en viktig sak, Torsten Bengtson, nämligen att biståndet måste nå ut till de fattigaste i de här länderna. Det är vad vi är överens om. Men biståndet kommer aldrig fram till dem i dessa länder.

Jag efterlyser fortfarande ett svar av Torsten Bengtson om hur han ser på RRV:s studium av Indien och landanalysen av Bangladesh. Anser Torsten Bengtson att den utveckling som presenterats i dessa två studier står i överensstämmelse med de målsättningar som Torsten Bengtson varit med om att fastställa här i riksdagen? Tycker Torsten Bengtson att vi i praktisk handling skall leva upp till dessa målsättningar eller skall det bara vara en pappersprodukt som vi fullständigt struntar i och som vi över huvud taget inte skall diskutera? Herr Bengtson kanske tycker att det står på papperet och att vi kan tala om det men att vi i praktiken inte skall tillämpa det. Jag tycker att det är en mycket viktig bit när vi i dag talar om biståndspolitiken och i framtiden. Det är en oerhört avgörande och väsentlig fråga.

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Om man inte får det svar man vill ha är det klart att man kan hålla på och upprepa sig och säga att man inget svar har fått. Det är ungefär vad Bertil Måbrink gör. Jag har avgivit ett svar, men så är han inte nöjd med detta utan säger om igen att han inte fått något svar. Nej, i så fall blir det aldrig

något svar, för det blir inte det svar som Bertil Måbrink vill ha. Jag tror dock att jag flera gånger har betygat att jag står bakom de bedömningar som finns, nämligen att man skall medverka till en social och demokratisk utveckling med mänskliga rättigheter och att man måste reagera om de kränks.

Bertil Måbrink nämnde något om att biståndet bara skulle vara något på papperet. Nej, jag kan inte inse att ett bistånd på närmare 4 miljarder, varom det till största delen är mycket stor enighet, bara skulle vara en hjälp på papperet. Det är en högst väsentlig insats.

Anna Lisa Lewén-Eliasson säger att det kan finnas skäl för att också de som inte har de lägsta inkomsterna kan få hjälp. Ja visst, men det är svårare att uppbringa skäl för att ge u-hjälp till ett land med en inkomst per capita om 860 dollar. Om socialdemokraterna vill sätta gränsen för beviljande av u-hjälp i närheten av tusendollarsstrecket per capita, är det en helt ny politik som de tänker sig att börja tillämpa. Då anser jag att det inte längre är fråga om biståndspolitik utan att det måste finnas andra motiv än biståndspolitiska för förslagen.

Sture Ericson sade att jag var obekymrad över det ekonomiska läget. Nej, vi fick i oktober 1976 ett mycket stort bekymmer för det ekonomiska läget som den nuvarande regeringen fick överta från socialdemokraterna. Jag kan ändå vara ganska belåten med att regeringen nått avsevärda och goda resultat, som i dag alltmer börjar göra sig märkbara. Bara dagens rapport om prisutvecklingen, som för Sverige uppvisar bara 0,2 % prishöjningar medan OECD i övrigt har fått stora ökningar, visar att vi börjar nå resultat. Jag är inte obekymrad om det ekonomiska läget.

Det påstående om högerpolitik i denna fråga som Sture Ericson ständigt upprepar är litet svårt att begripa. Det får väl mera anses höra till det retoriska planet än till de realiteter som bör behandlas i denna debatt. Det finns ingen större anledning att ta upp det.

Jag har redan i början av mitt anförande deklarerat vilka riktlinjer centern har arbetat efter hela tiden. Jag tror mig också kunna säga att det i fortsättningen blir så att regeringen kommer att arbeta efter de riktlinjer som jag angivit här i dag. Vi får tillfälle att diskutera detta då vi skall dra upp de stora riktlinjerna för u-landspolitiken i fortsättningen. Jag tror att det är mycket svårt för oppositionen att göra några väsentliga anmärkningar mot det som föreslagits från regeringspartiernas sida.

Talmannen anmälde att Bertil Måbrink anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

DAVID WIRMARK (fp):

Herr talman! Först några ord till Anna Lisa Lewén-Eliasson. Hon tog upp ett par frågor som vi senare får tillfälle att återkomma till i riksdagen, nämligen multibibiståndet, de särskilda programmen och industribiståndet.

Beträffande multibibiståndet och de särskilda programmen vill jag till fru Lewén-Eliasson säga följande. En utredning har gjorts gemensamt av

SIDA och UD. och den har redovisats i SIDA:s styrelse, där fru Eliasson var med. Den skrivelse som SIDA riktade till regeringen med anledning härav finns omnämnd i princippropositionen, nr 135, som riksdagen skall behandla senare i vår. Vi i majoriteten kan inte finna något skäl till att Sverige inte skulle utnyttja de samarbetsmöjligheter som finns med de internationella organisationerna. Varför skulle vi inte ge dem resurser till arbete på områden som är väsentliga för u-ländernas utveckling men där dessa i dag inte har eller inte har tillräckligt med resurser? Vi vet alla hur epokgörande insatser Sverige en gång i tiden gjorde och ännu gör på hälsovårdens och familjeplaneringens område. Det skedde med hjälp av dessa anslag. Det finns också många andra viktiga områden att nämna i detta sammanhang. Jag tänker på utvecklingen inom kvinnoområdet, bl. a. stödet till kvinnoutbildning.

Liksom SIDA tycker regeringen att dessa insatser utgör ett väsentligt komplement till den bilaterala svenska satsningen. Det är inte fråga om att bakvägen luckra upp koncentrationsprincipen och placera ut bilaterala insatser litet här och var på jordklotet, vilket fru Eliasson i en skräckskildring utmålade. Ifrågavarande anslag avser också det bredare samarbetet på detta område. Vi har med vissa länder satt i gång ett samarbete, som ännu befinner sig i en experiment- och försöksperiod, och då gäller det att ha en viss rörelsefrihet. Vi tycker att de 50 milj. kr. som regeringen föreslagit som en högsta gräns för detta ändamål är en lämplig ram. Det gäller att inte göra denna alltför snäv.

Vad beträffar industrifonden vill jag i dag bara säga att vad det gäller för Sverige är att i enlighet med u-ländernas önskemål skaffa ett nytt instrument i samarbetet med våra mottagarländer. Syftet med detta instrument är att hjälpa u-länderna att få i gång industrier i enlighet med deras egna planer, prioriteringar och behov, så att vi också bättre kan utnyttja de kunskaper och andra resurser som vi vet att svenskt näringsliv besitter. Det tycker jag och majoriteten är från biståndspolitisk och u-landspolitisk synpunkt mycket angeläget.

Sture Ericson ondgör sig över att den ekonomiska politiken i Sverige har medfört att det reala värdet av biståndet liksom annat, som mäts i svenska kronor, har sjunkit. Menar han något allvar med den kritiken, så att han vill göra något åt förhållandet, skulle han yrka på högre anslag, men det har vi inte hört någonting om.

Däremot hälsar jag med tillfredsställelse att socialdemokraterna har blivit litet mer frimodiga när det gäller just volymmålet. Jag kommer ihåg vilken uppförsbacke det var i biståndspolitiska utredningen när man diskuterade om ordet "etappmål" skulle få användas. Det fick man inte göra i utredningen, utan det talas nu där i stället om enprocentsmålet som en miniminivå. Sedan regeringsdeklarationen återigen hade spikat fast att enprocentsmålet bara var ett etappmål har alla anslutit sig till det, och det är bra. Jag tycker också att det är bra med hänsyn till vad som står i den nya princippropositionen, där det är klart utsagt att en strävan skall vara att öka biståndets andel av våra samlade resurser.

I det bruttonationalprodukttänkande som under tidigare årtionden domi-

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

nerade utvecklingsdebatten vägde den rike 50 gånger så tungt som den fattige, eftersom det där fästes större vikt vid vad som hände med den rike än med den fattige. Det var naturligtvis fel, inte minst med hänsyn till utvecklingsproblemens natur. Ty varför bekymrar vi oss över huvud taget om utvecklingen? Jo, därför att vi bekymrar oss om de fattiga. Ändamålet med utveckling och bistånd bör vara att minska fattigdomen och, om möjligt, eliminera den. I varje rationell utvecklingsanalys bör därför den fattige i stället anses 50 gånger mer viktig än den rike.

Sverige är ett av de givarländer som försökt följa denna princip. 90 % av det direkt landinriktade biståndet går till de mycket fattiga länderna – en ökning med 5 % i förhållande till fördelningen under den socialdemokratiska regeringstiden. I princip råder politisk enighet om denna inriktning, och vi har i biståndspolitiska utredningen uttryckt det på följande sätt: "Det svenska biståndet måste inriktas på ett samarbete som innebär ett direkt angrepp på fattigdomen och dess orsaker. Det skall nå ut till de fattigaste och mest eftersatta grupperna."

När man ser till förverkligandet av den idén upptäcker man att det finns en del meningsskiljaktigheter mellan regering och opposition. En slutsats som vi i majoriteten dragit är att till länder som i ett längre tidsperspektiv fått en påtaglig förbättring av sin ekonomi bör biståndet avtrappas. Detta gäller Cuba och Tunisien, som enligt Världsbankens beräkningar båda år 1976 hade ungefär 850 dollar i medelinkomst per invånare. Det är nu tid att i de fallen avveckla det rena biståndet och i stället inrikta sig på att utveckla ett bredare samarbete, präglad av större ömsesidighet.

Utskottet säger klart ut att för Cuba skall biståndsinslaget vara avslutat i och med 1979/80 – men socialdemokraterna vill uppenbarligen av politiska skäl att Cuba skall få utgöra ett undantag från regeln, eftersom de vill höja anslaget, t. o. m. fördubbla det, till 70 milj. kr. för det kommande budgetåret. Ändå utgör, som det här har sagts, den kubanska biståndsverksamheten i andra länder en indikation på ökade resurser som Cuba har i dag. Jag har haft förmånen att besöka Cuba ett par gånger – nämligen år 1970 och i slutet av 1976 – och jag vill säga att mitt mycket klara intryck vid en jämförelse mellan de två besöken var att Cuba gjort betydande ekonomiska framsteg. Det fanns enligt min mening klara skäl för Sverige att gå in och hjälpa Cuba vid den tidpunkt då riksdagen så beslöt. Cuba bojkottades ju då, och det är ett faktum att knappast några andra länder eller internationella organisationer gav något bistånd till Cuba vid denna tidpunkt. Denna inställning har vi hjälpt till att luckra upp. Men den ekonomiska utveckling som skett, och som är otvetydig, var också ett gott skäl när riksdagen år 1976 beslöt att en nedtrappning skulle ske. Den nedtrappningen bör ta sig ordnade och planerade former, och det är därför som vi efter riksdagsbeslutet inriktat oss på en nedtrappning under en treårsperiod.

Biståndet skall ju inte betraktas som en kran, som man bara efter det politiska stämmningsläget kan skruva av eller på – nej, både ökning och minskningar måste planeras i samråd med mottagarlandet! Det kan inte vara i givarlandets intresse att en period av biståndssamarbete avslutas abrupt, med

uppförstorade politiska meningsmotsättningar och utrikespolitiska förvecklingar; det som skulle vara något positivt har i så fall vänts i något negativt.

Fattigdomsskålet har däremot använts av socialdemokraterna för att neka Kenya en ökning av anslaget vilken motsvarar ungefär inflationen. Då skall man ha i minnet att Kenya bara har en medelinkomst på 240 dollar per capita, alltså långt under Cubas och Tunisiens. Vårt bistånd till Kenya inriktas främst på landsbygdens utveckling, vattenförsörjning, landsbygdshälsovård, familjeplanering och jordbruksutveckling. Det skulle främst drabba de fattiga grupperna på landsbygden om vi skulle följa socialdemokraternas förslag, och sådana konsekvenser är vi inte beredda att ta. Vi tycker att deras förslag på den här punkten är ogenomtänkta och alls inte hänger samman med deras resonemang om Cuba.

I den budget som nu föreläggs riksdagen fortsätts och förstärks satsningen på de fattiga u-länderna. Majoriteten av mottagarländerna tillhör denna grupp. I satsningen ingår också den skuldavskrivning till de fattigaste u-länderna som har annonserats och som regeringen nu begär att riksdagen skall bekräfta. Till satsningen på de fattiga länderna hör även vårt stöd till IDA, den Internationella utvecklingsfonden, där vårt anslag nu uppgår till 413 milj. kr. per år.

Jag vill bara säga att något alternativ till IDA inte skymtar i dag. Visst vore det bra om andra länder ökade sina bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond, men realistiskt sett kan denna fond aldrig förväntas ersätta IDA. Jag vill också betona att ett utmärkande drag i IDA:s verksamhet under senare år har varit just en strävan att öka stödet till de fattigaste befolkningsgrupperna.

Om den här inriktningen på att angripa fattigdomen och dess orsaker är det lätt att hålla med; det är svårare – som det också har sagts i talarstolen – att i praktiken verkställa den inriktningen. Det gäller de "mjuka" länderna, bl. a. Bangladesh och Indien, med sin massfattigdom, och det gäller många av våra afrikanska mottagarländer, även om utgångspunkten där väsentligt är en annan. Prioriteringen av eftersatta grupper i landets utvecklingspolitik kanske inte är tillräckligt klar, eller man kan där ha en ytterst bristfällig administration, illa fungerande kommunikationer eller över huvud taget sakna utvecklingsplan. Jag kan här nämna exempel på sådana länder: Kenya, Angola, Etiopien – och andra också för den delen.

Vi vet att det är svårt att bistå de socialt utstötta och underprivilegerade i vårt eget samhälle. Detsamma gäller u-länderna. Hur kan man göra nomaderna i torkdrabbade områden i Kenya eller Etiopien mer produktiva? Vilka insatser kan hjälpa landsbygdens fattiga i Bangladesh, främst då de jordlösa, som ökar så snabbt i antal? Vilken struktur, vilket system, vilket sätt behövs för att öka jordbrukets produktivitet och samtidigt ge sysselsättning åt så många som möjligt på landsbygden? Frågorna är många, men de goda och praktiskt genomförbara lösningarna är svårfunna och resurserna för att genomföra dem likaså.

En av de praktiska slutsatser jag tror att man måste dra är att insatserna måste täcka en relativt vid sektor och att definitionen av begreppet "de

fattiga” inte får göras alltför snäv. På landsbygden berör ju fattigdomen i regel mycket stora befolkningsgrupper, småjordbrukarna inte minst. Principerna bakom integrerade landsbygdsprogram, som visat sig så framgångsrika – vi kan tänka på CADU-experimentet i Etiopien och den efterföljd det programmet fått – är ju också att utvecklingsatsningen i de programmen måste vara mycket bred och täcka alla för området viktiga sektorer och behov. Därigenom kan man få i gång en omfattande ekonomisk och social utveckling, som ger helt andra och nya utkomstmöjligheter för stora grupper av fattiga människor.

Med denna inriktning menar jag att man kan nå resultat också i Bangladesh och Indien samt i rader av afrikanska länder. Men det är klart att det är angeläget att mottagarlandets regering är intresserad av att lyfta fram de eftersatta gruppernas problem. Vi har på svensk sida sett att en otillräcklig vilja att reformera ägande- eller inkomststrukturen på landsbygden försvårar sådana biståndsinsatser, och det tycker jag också skall klart sägas.

Det är viktigt att peka på möjligheten till insatser via frivilligorganisationer. Genom dem kan man nå direkt ut till fattiga och eftersatta grupper. Detta är en väsentlig orsak till den ökade satsningen på stöd till frivilligorganisationernas verksamhet; i år höjs anslaget från 70 till 90 milj. kr. Eftersom administrationskostnaderna ofta är låga blir utdelningen stor på varje krona.

På tal om de svårigheter vi möter i mottagarländerna vill jag säga några ord om Etiopien och Vietnam. I detta avseende har hela utskottet enats om skrivningarna – fränsett ett särskilt yttrande om Vietnam av moderaterna. I fråga om Etiopien uttrycker utskottet allvarlig oro över det flagranta åsidosättandet av de mänskliga rättigheterna – och de senaste rapporterna vittnar ingalunda om att dödandet och terrorn upphört. Man pekar på de svårigheter som konflikten mellan Somalia och Etiopien samt striderna i Eritrea skapar. Dessa uttryck för ängslan inför vad som skall hända i Etiopien – som är osedvanligt starka för att stå i ett utskottsbetänkande – har inte nu lett utskottet till att förorda ett avbrytande av det svenska biståndet.

När det gäller Vietnam är det Bai Bang som står i förgrunden. Det slås fast att Sverige bundit sig för att medverka till att projektet slutlörs, och utskottet utgår ifrån att regeringen i vanlig ordning redovisar vilka ytterligare medel som från svensk sida avses bli ställda till förfogande för projektet. Kostnadsfördyringarna och förseningarna är besvärande och beklagliga. I skärningen mellan två ekonomiska system och två olika beslutsystem har en del av dessa svårigheter visat sig vara ofrånkomliga; det gäller nu att söka begränsa dem och dra lärdomar för framtiden. Jag tror det är viktigt för medborgarna i Sverige att ha klart för sig att det är vietnameserna som till slut får betala fördyringarna – eftersom det inte är så att fördyringarna lett till ökade biståndsanslag för Vietnam, utan tvärtom så att andra biståndsinsatser får göra åt sig, då det blir trängre inom den ram som svenska riksdagen uppsatt för biståndet till Vietnam.

En speciell profil i regeringens förslag är satsningen på det fria Afrikas utposter i södra Afrika och på befrielsen av de områden som i dag styrs av vita

minoritetsregimer. I budgeten får frontstaterna sammanlagt 635 milj. kr., en ökning med 85 milj. kr. jämfört med anslaget i år. Tanzania, Moçambique och Zambia får de största höjningarna. Stödet till flyktingar och befrielseörelser går också upp – från 60 till 85 milj. kr. – efter att under innevarande år ha fördubblats. Det medger större långsiktighet och större insatser i Zimbabwe och Namibia, speciellt inför perspektivet att dessa områden kan gå mot självständighet inom kort.

Detta är helt andra belopp än de vi rörde oss med under den socialdemokratiska regeringen. Jag kommer ihåg hur svårt det var i början att hos den dåvarande regeringen få gehör för rejäla satsningar på den frontstat som då fick göra de största uppoffringarna, nämligen Zambia. Jag minns att stödet till befrielseörelserna i Zimbabwe, Namibia och Sydafrika fick räknas i tiotusentals kronor – inte i miljoner som i dag. ZAPU-ledaren Joshua Nkomo hade märkvärdigt svårt att få stöd, medan ett relativt större belopp gick till dåtida ZANU, ledd av Sithole, som nu gör upp med Smith i den s. k. inre lösningen. Höjningar avvisades som orealistiska.

Man kan säga att intresset för att höja anslagen till södra Afrika hos de svenska socialdemokraterna märkbart ökat sedan man hamnade i opposition. Det gäller också i år, när man framlägger ett överbud i fråga om anslagen till Angola, Moçambique och Botswana, liksom till befrielseörelserna. Eftersom regeringen är beredd att till katastrof- och flyktingändamål i södra Afrika använda katastrofmedel, om det skulle behövas, är det egentligen bara fråga om att socialdemokraterna har flyttat pengarna från ett anslag till ett annat. I verkligheten är det behovens omfattning i södra Afrika som i hög grad kommer att avgöra insatsernas storlek. Detta utsågs också klart av utskottet, t. ex. beträffande Moçambique och Botswana.

Mot den här bakgrunden är det viktiga i Sveriges södra Afrika-politik den breda politiska enighet som nu råder om att öka biståndsinsatserna och att ta till vara realistiska öppningar för långsiktiga och humanitära insatser.

Det är sant, herr talman, att vi inte skall överdriva vår roll i världen. Men vi skall inte heller underskatta den moraliska kraft våra ord och handlingar kan få. Jag tror att detta i hög grad gäller södra Afrika. Våra insatser för frigörelsen i södra Afrika spelar en viktig roll. Vi var i vårt land först med att humanitärt stödja befrielseörelserna i södra Afrika med anslag via statsbudgeten. Andra länder har nu följt efter – Danmark, Norge, Finland och Holland. Inom FN och dess fackorgan har liknande bistånd kommit i gång – ofta på svenskt initiativ. Alla dessa insatser kan mycket väl ha bidragit till att göra den förhandlingssituation möjlig som nu tycks vara inom räckhåll i Namibia och möjligen i Zimbabwe. Inte ens de som i dag litat till vapen tycks utesluta att förhandlingar i ett visst skede är möjliga när det gäller att åstadkomma en förändring. Vi skall därför, herr talman, akta oss för att skapa konstlade motsättningar – sådana kommer bara att bidra till att undergräva kraften i den svenska positionen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet på alla punkter.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall anstränga mig att inte ta så mycket mera tid i anspråk i den här debatten, men jag vill ändå bemöta herr Wirmark.

Först vill jag markera att jag inte har uttryckt någon motvilja mot att diskutera – och genomföra – någon typ av industristöd. Det är inte det det gäller, utan det är fråga om hur det skall ske och när vi skall ta tid för att diskutera detta.

Herr Wirmarks inlägg om olika problem i biståndspolitiken är i och för sig i långa stycken mycket intressant. Det har visat att vi behöver använda mycken tid i utskottet för att tränga in i de problemen. Herr Wirmark och jag har haft många tillfällen att diskutera dem med varandra i olika sammanhang. Men nu är det ju andra i riksdagen som skall tränga in i problemen. Jag gör den gissningen att det kommer att bli väldigt litet tid för det. Vad vi nu kommer att få lov att använda tid på är en helt annan fråga, som är dåligt förberedd, och det är det jag tycker är besvärande.

I fråga om de särskilda programmen är det rimligt att vi skall stödja sådana program som är anknutna till FN-organen. Men skall vi nå framgång, så måste vi göra intensiva, koncentrerade attacker mot ett begränsat antal problemområden. Det är därför vi har vunnit framgång när det gäller kvinnoprogram, familjeplanering o. d. Om vi nu skall arbeta över vida fält, i olika små sammanhang – seminarier här, möten där, etc. – så kommer vi att splittra de krafter vi har. Dessutom blir det omöjligt att avläsa effekten av sådan verksamhet. Vi skall inte försöka dirigera FN-systemet med små anslag här och där.

Jag tycker alltså att det är beklagligt att vi inte har fått diskutera detta. Nu säger David Wirmark att detta omnämns i proposition 135. Ja, det är precis vad jag har försökt säga här i dag. Det omnämns i proposition 135, men det är i dag vi ställer stora pengar till förfogande – innan vi har diskuterat hur de skall användas.

Till sist vill jag i fråga om södra Afrika verkligen säga att vi från socialdemokratiskt håll inte har någon anledning att profilera oss i förhållandet till folkpartiet i det avseendet. Vi är tillfredsställda med att folkpartiet och regeringen numera ställer upp, eftersom det är en ytterst viktig fråga. Våra förslag är inte överbud. Vi har med hänsyn till biståndsramen gjort en avvägning och bestämt var vi vill placera pengarna. Därvid har vi funnit att det går att frigöra 50 milj. kr. på andra anslag, och dessa pengar har vi reserverat för södra Afrika. Det tycker jag man kan ha respekt för, varför jag vidhåller min åsikt.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! David Wirmark konstaterade att den ekonomiska politiken sänkt realvärdet på biståndet med flera hundra miljoner. Sedan sade han att om vi socialdemokrater nu menar allvar med kritiken bör vi göra någonting åt saken. Men det är ju de borgerliga som för den ekonomiska politiken, och det är ju den borgerliga politiken som lett till en sjunkande nationalprodukt och stora devalveringar. Vi har hela tiden föreslagit en annan ekonomisk politik.

Det har jag f. ö. redan debatterat med Torsten Bengtson och Allan Hernelius. Vår ekonomiska politik skulle ha lett till ett annat realvärde på vårt bistånd till u-länderna. Att i det eländiga läge som vi nu har hamnat föreslå ytterligare flera hundra miljoner kronor vore inte ansvarsfull ekonomisk politik, detta bl. a. med hänsyn till våra stora underskott i förhållande till utlandet.

Vi måste alltså få en annan ekonomisk politik för att realvärdet av vårt bistånd på nytt skall kunna växa på det sätt som vi tidigare tänkte oss.

Sedan försvarade David Wirmark det oproportionerligt höga IDA-anslaget och försvarar därmed också den lägre kvaliteten på det svenska biståndet som blir en följd härav. Men han har ju själv suttit i den biståndspolitiska utredningen och varit från i sin kritik mot IDA. Jag förstår inte riktigt konsekvensen härvidlag. Bara en kort fråga: Skulle inte de 100 milj. kr. som vi socialdemokrater vill spara på IDA-anslagen kunna användas på ett sätt som bättre motsvarar målen för vår biståndspolitik? Bör inte det självklara svaret på den frågan leda till att vi, när vi snart skall börja diskutera den sjätte IDA-påfyllnaden, drar konsekvenserna och sänker de oproportionerligt höga svenska IDA-anslagen?

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag håller David Wirmark räkning för att han erkänner att det är svårt att nå ut med biståndsinsatserna i länder med maktstrukturer som den i exempelvis Bangladesh. Ungefär så uttryckte sig David Wirmark.

Måste man inte dra vissa slutsatser av detta? Man kan inte bara fortsätta och säga att de här länderna fortfarande är så oerhört fattiga. Det finns ytterligare en viktig sak när det gäller målen för vår biståndspolitik: vi skall också nå ut till de fattigaste. Det gäller inte bara de fattigaste länderna. Eller håller regeringen och folkpartiet på att springa ifrån det viktiga tillägget att hjälpen också skall nå ut till de fattigaste befolkningsgrupperna?

Tidigare har jag också frågat David Wirmark, om han kan kommentera RRV:s studier beträffande Indien och landanalysen av Bangladesh. Jag har då bett honom tala om vilka slutsatser han drar.

Beträffande Cuba sade David Wirmark att det gjorts klara ekonomiska framsteg. Det är säkert riktigt, och det skall vi glädja oss åt, för då har det ju visat sig att detta är ett land där de svenska biståndsinsatserna verkligen har givit effekt när det gäller de breda folklagren – för det är ju det det handlar om också. Men jag kan inte vara beredd att härav dra slutsatsen att vi bör upphöra med biståndet. Det är andra bevekelsegrunder bakom David Wirmarks och andras önskan att dra in biståndet.

Cuba befinner sig just nu i den situationen att det skall börja försöka att ytterligare bygga ut på basis av de framsteg som gjorts. Härför krävs fortfarande stora biståndsinsatser. Då säger man från de borgerliga partiernas sida: Nej, vi vill inte vara med om att stödja en fortsatt utveckling – av undervisningssektorn, hälsosektorn osv. Så långt får det inte gå i ett u-land – då drar vi undan stödet. Det är ju i realiteten vad ni gör.

Och erkänn, David Wirmark, att orsaken till att ni går så våldsamt hårt åt Cuba och skall ta bort biståndet är Cubas solidaritet med Angola och Etiopien

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

i deras kamp för självständighet och frigörelse.

Till slut vill jag ställa en fråga till David Wirmark. Han har skrivit en reservation i biståndspolitiska utredningen om att ingen bindning skall förekomma av biståndet. Varför är David Wirmark så tyst om det nu? Det blir ju t. o. m. en höjning av bindningen från regeringens sida till 675 miljoner. Var reservationen till intet förpliktande? Mig veterligt har David Wirmark inte avlämnat någon reservation till detta betänkande om höjningen av bindningen.

DAVID WIRMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till Anna Lisa Lewén-Eliasson vill jag beträffande planeringen av arbetet i utskottet säga att det arbete vi hittills utträttat i utrikesutskottet har varit inriktat på att att vi skulle få den här propositionen just det datum vi fick den, så ingenting har hittills försenats i arbetet.

Men det är klart att det också i stor utsträckning beror på socialdemokraternas inställning om vi nu snabbt och effektivt kan gå igenom alla de här viktiga frågorna. Och det hoppas jag att vi skall kunna göra under vårriksdagen.

Beträffande de särskilda programmen tyckte jag att det sken igenom i vad fru Lewén-Eliasson sade att även hon tycker att det under den här titeln finns många värdefulla program. Då är det ju faktiskt mera fråga om en gradskillnad mellan regeringens skrivning och den inställning som fru Lewén-Eliasson har. Men jag vill säga att anser man att det här inslaget är ett värdefullt komplement, vilket jag sade att det var, så måste det leda till att man inte inskränker anslagen och möjligheterna att göra de insatser som anses önskvärda. Den socialdemokratiska linjen skulle innebära en betydligt minskad ram – man stramar åt utan att egentligen ha angett några riktiga skäl.

Jag konstaterar med glädje att i fråga om södra Afrika har vi många gemensamma synpunkter. Jag vill bara peka på det faktum att vi från regeringssidan är beredda att ur anslaget för katastrofbistånd också finansiera insatser i södra Afrika, som kan visa sig nödvändiga utöver de särskilda anslag som nu finns för frontstaterna och befrielseströrelserna. Detta gör att den nominella skillnaden på 50 miljoner inte är exakt – i verkligheten är den mycket mindre.

Till Sture Ericson vill jag säga att mitt resonemang om IDA stämmer mycket väl överens med de åsikter jag redovisade i biståndspolitiska utredningen i ett särskilt yttrande. Jag tror inte alls att de pengar vi satsat på IDA skulle ha kunnat användas lika bra bilateralt. De pengarna har hjälpt till att mobilisera mycket av nya pengar från andra länder, vilket gjort att IDA:s insatser för fattiga länder kunnat ökas med flera miljarder dollar.

Statsrådet OLA ULLSTEN, som meddelat att han i samband med behandlingen av detta ärende ämnade besvara dels *Mats Hellströms* (s) den 6 april anmälda fråga, 1977/78:389, om biståndssamarbetet mellan Sverige och Patriotiska fronten i Zimbabwe, dels *Bertil Mäbrinks* (vpk) den 6 april anmälda

fråga, 1977/78:392, om humanitärt bistånd till den palestinska Rödakorsorganisationen, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Det har riktats en del kritik mot att riksdagen i år får två biståndsdebatter – den vi för nu och som gäller nästa års budget och den vi kommer att föra i slutet av maj om biståndspolitikens långsiktiga inriktning.

Det hade såvitt jag kunnat förstå funnits två möjligheter att undvika detta. Riksdagen kunde ha väntat med budgetdebatten till dess princippropositionen var färdigbehandlad. Det hade varit fullt möjligt och hade på intet sätt mött något motstånd från regeringens sida. Den andra, och enda återstående, möjligheten hade varit att regeringen väntat med att lägga fram sin principproposition till nästa år och då fått den behandlad samtidigt med det årets budget. Men det har såvitt jag uppfattat ingen velat förorda.

Av de kritiker som uppträtt i denna debatt har Bertil Måbrink, i linje med gammal tradition, varit den fränaste. Bertil Måbrink har en helt annan utgångspunkt än de flesta av oss andra. Han gillar inte den svenska blandekonomiska modellen, och när det gäller u-länder är det bara de marxist-leninistiska som faller Bertil Måbrink och hans parti i smaken. Det är bara med de länderna som Sverige skall samarbeta.

Något stöd för en sådan politik har Bertil Måbrink naturligtvis inte i den svenska opinionen. Och vad som måhända är ännu viktigare: han har heller inget stöd för en sådan politik ute bland u-länderna. Bertil Måbrink har vidare – och det är inte heller någon nyhet – ingenting till övers för Världsbanken och IDA. Där bör Sverige inte vara med. Om denna Bertil Måbrinks hållning är ungefär detsamma att säga som när det gäller Sveriges val av samarbetsländer: det finns inget stöd för en sådan hållning i den svenska opinionen. Och framför allt: det finns ett mycket aggressivt motstånd mot det svenska vpk:s inställning hos de u-länder som vpk anser vara bättre än de andra att samarbeta med.

Inte heller Sture Ericson är någon vän av Världsbanken, om jag förstått honom rätt. Sture Ericsons slutsatser är dock inte lika långt gående som Bertil Måbrinks. Sture Ericson gillar så att säga att Världsbanken och IDA får 100 milj. kr. mindre än vad regeringen föreslagit. Vad Sture Ericson fortfarande inte tycks fatta, trots att han nu har haft mer än ett år på sig, är att om Sverige hade gått in för att minska sin IDA-andel med 25 % – det var det som den socialdemokratiska oppositionen föreslog vid förra årets budgetbehandling – hade vi riskerat att spräcka hela förra årets påfyllnadsförhandlingar när det gäller nya medel till IDA. Jag tror faktiskt inte, herr talman, att vare sig Sture Ericson eller någon annan svensk representant hade vågat se u-länderna i ögonen efter en sådan bedrift. IDA är och förblir u-ländernas värdefullaste resurs för lån på mjuka villkor.

På något sätt tycker jag kanske att Bertil Måbrinks hållning, dvs. ett öppet redovisat nej till Världsbanken-IDA, är mera renhårig och framför allt mera logisk än den hållning som Sture Ericson intar.

Om Sture Ericsons kritik i övrigt är att säga att ifall det nu är på det viset att han tycker att biståndsbeloppen är för små för att vi skall kunna

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

upprätthålla biståndets realvärde, hade det gått bra att föreslå att de ökas. Kan man göra de omstuvningar man har gjort inom biståndsbudgetens ram, hade man kunnat göra omstuvningar också inom den totala statsbudgetens ram och sett till att biståndet blev större än vad regeringen föreslog. Men det har Sture Ericson inte gjort. Inte någon annan socialdemokrat heller har gjort det. Sture Ericson menar att det kan man inte göra, eftersom den svenska regeringen för en valhänt ekonomisk politik. Om det är bara att säga att ifall vi hade tagit något som helst intryck av de recept på hur den ekonomiska politiken skall föras, som kommit från socialdemokratiskt håll, hade situationen varit ännu värre. Hade vi t. ex. – vilket socialdemokraterna varmt förordade – avstått från att devalvera, hade vi inte kunnat förbättra den svenska bytesbalansen. Jag tror att det är svårt att få någon politiker eller någon nationalekonom att ställa upp och förklara på vilket sätt detta skulle ha gjort det lättare för Sverige att föra en generösare biståndspolitik.

När det gäller frågor om bistånd och om mänskliga rättigheter, som Allan Hernelius tagit upp, finns det anledning påpeka att just de brister som biståndsarbetet är till för att avhjälpa, brister när det gäller ekonomisk och social utveckling, läskunnighet m. m., också försvårar utvecklingen mot ett demokratiskt samhällsskick. Vi kan alltså inte, precis som herr Hernelius också påpekade, mäta demokrati med samma måttstock när det gäller u-länder och utvecklade länder.

En annan viktig faktor är kravet på långsiktighet i biståndssamarbetet. Ett avbrytande av samarbetet med hänvisning till brott mot mänskliga rättigheter måste givetvis prövas mycket noga. Det är ingen hemlighet att regeringen betraktar läget i t. ex. Etiopien med stor oro. Allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och terroraktioner förövas både från regeringssidan och från dess motståndare. Samtidigt är det klart att vissa delar av det svenska biståndet gynnar betydande grupper av den fattiga befolkningen.

Uppgifterna om terror mot befolkningen i norra Angola, som Allan Hernelius också tog upp och som han hämtat från den konservativa brittiska tidningen Sunday Telegraph, har inte gått att få bekräftelse på, och av allt att döma är de inte korrekta. Det är heller inte, såvitt svenska UD har kunnat finna, påståendena om att ungdomar flygs till Cuba för politisk indoktrinering.

Vad gäller vårt bistånd till Cuba kan jag bara påminna om riksdagens beslut att låta biståndet upphöra i och med att löpande avtal går ut. Det är redan på väg att ersättas av samarbete i andra former. Riksdagens motiv för den förändringen var att Cuba inte längre tillhör gruppen de fattigaste u-länderna.

Herr talman! När man läser utrikesutskottets betänkande är det, trots den debatt som har förts, framför allt en sak man slås av, nämligen den breda politiska samling som finns i Sverige kring en ambitiös biståndspolitik. Jag säger det även om Sture Ericson menar att jag har dunkla avsikter när jag påpekar att det finns bred samling kring vissa politiska mål också i det här landet. Ett och annat kommer det givetvis att voteras om. Men redan nu står

det klart att riksdagens beslut i dag kommer att bli att vi avdelar mer än 1 % av våra samlade resurser för internationellt utvecklingssamarbete, att vi avskriver alla utestående lån till de av våra programländer som tillhör gruppen de fattigaste och att vi ytterligare utvidgar stödet till befrielsekampen i södra Afrika.

Det är en bra och progressiv politik som därmed tar gestalt. Uppslutningen kring den är glädjande, men kanske inte så alldeles självklar. Sverige tillhör redan i dag de viktigaste bidragsgivarna till internationellt utvecklingssamarbete, både när det gäller vårt direkta bistånd och när det gäller stödet till de internationella biståndsorganen. Vi har dessutom en biståndspolitik som i högre grad än många andras förs på u-ländernas egna villkor. Till detta kommer att vi själva dras med besvärliga ekonomiska problem.

Den eniga vilja att gå vidare som utrikesutskottets betänkande är ett uttryck för kunde kanske i stället ha varit en enighet om att göra halt.

Man kunde ha sagt: Låt oss nöja oss med de 3,5 miljarder vi ger i bistånd. Låt oss vänta med skuldavskrivningen eller helt avstå från den. Låt oss nu i första hand se om vårt eget hus.

Vi vet hur både opinionen och politiker kan svika när den egna ekonomin är i olag, arbetslösheten växer och kampen hårdnar om en krympande kaka. Då blir de fattiga länder som behöver vår solidaritet lätt lågprisländer som hotar vår sysselsättning.

Därför är det viktigt att Sveriges riksdag i dag är beredd att bygga ut våra internationella insatser. Vi skall göra det i solidaritet med människor som lever under oändligt mycket sämre villkor än vi. Vi måste också göra det i medvetande om det betydande ekonomiska beroende som finns mellan världens länder, fattiga som rika – ett beroende som växer för var dag. Det är viktigare att tala om samarbete än om u-hjälp.

Det är naturligtvis de fattiga ländernas människor som lider mest, men den växande klyftan mellan välstånd och armod i världen kan bli ett hot mot hela den internationella ekonomin.

Oljekrisen för några år sedan har mer än någonting annat fått oss att inse detta. Genom beslut av ett antal oljeproducerande länder förändrades i ett slag vår egen och västvärldens ekonomi i grunden. Mångdubblingen av oljepriserna fick också drastiska verkningar för de oljelösa u-länderna och i hög grad också för maktförhållandena i världen. "En ny ekonomisk världsordning" är inte bara en vision. I något slags mening, fast kanske inte just där man tänkte sig, har den blivit en handfast verklighet. Grundläggande förändringar i världsekonomin är redan på väg. Vid sidan av gapet mellan u-länder och industristater växer nya klyftor fram mellan en grupp u-länder vilkas ekonomi snabbt expanderar, och en annan grupp u-länder som sitter fast i fattigdomens desperation.

Det talas i dag mycket om det underskott i bytesbalansen som Sverige dragit på sig och de krav detta ställer på oss när det gäller att låna utomlands. Ett av huvudmålen för vår ekonomiska politik är att återställa balansen genom att exportera mer och konkurrera effektivare också här hemma. De stora utlandslån vi tar leder till en växande minuspost av räntor och

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

amorteringar i bytesbalansen. Inför den utvecklingen visar alla oro, och det med all rätt.

Men låt oss ett ögonblick jämföra den svenska utlandsupplåningen med den skuldsättning som många u-länder tvingats till.

Våra räntebetalningar på utlandslån utgör i år omkring 5 % av inkomsterna från Sveriges export. För gruppen fattigare u-länder går i genomsnitt omkring 15 %, dvs. tre gånger så mycket, av exporten till att betala räntor och amorteringar på utlandslån.

Vår samlade upplåning i utlandet motsvarar ca 10 % av bruttonationalprodukten. De mest drabbade u-länderna har tvingats ta på sig en utländsk upplåning som svarar mot 30–40 % av deras bruttonationalprodukt.

Vi kunde möta oljekrisen med utlandslån som höll uppe köpkraften och värnade sysselsättningen. Ett bra tag kunde vi också kompensera oss för mångdubblade oljepriser genom att själva ta bättre betalt för vår export. De fattiga u-länderna utan olja drabbades både av flerdubblade oljepriser och av raskt stigande priser på varor som de måste köpa utifrån. De allra fattigaste hade inte ens möjlighet att låna sig till en smidig anpassning till förändringarna i världsekonomin. Fattigdomen tog ifrån dem deras valfrihet. De var "icke kreditvärdiga". De lovades ökat bistånd, men löftena visade sig som så många gånger tidigare vara av föga värde.

Det här är bakgrunden till Sveriges initiativ att skriva av biståndsskulderna för de fattigaste länderna. Dessa länders skuldbörda i förening med en svag ekonomisk tillväxt och ett otillräckligt bistånd är ett hot mot deras utveckling.

Det är ingen tvekan om att det svenska initiativet satte fart på de internationella förhandlingar i frågan som gått i stå efter den s. k. nord-syddialogen. Vi följde upp vårt beslut med konkreta förslag till riktlinjer och diplomatisk aktivitet inför världshandelskonferensens, UNCTAD:s, ministermöte i Genève för en månad sedan, vilken helt ägnades åt skuldproblemen.

Man kanske inte kan säga att ministermötet i Genève var en succé – det blir sällan internationella förhandlingar om fattigdomens problem – men det var otvivelaktigt ett viktigt steg framåt. Efter segslitna förhandlingar utfäste sig alla industriländer att söka genomföra åtgärder för att förbättra nettoflödet av resurser till de hårdast drabbade u-länderna, bl. a. genom att anpassa villkoren för gamla biståndskrediter till nya, mer förmånliga villkor. Storbritannien, Västtyskland och Danmark annonserade åtgärder liknande de svenska. Trycket på USA och andra länder att följa efter har ökat betydligt. En översyn av hur i-länderna konkret lever upp till resolutionen skall göras i samband med världshandelsorganisationens möte nästa år.

Herr talman! Det är ändå viktigt att se skuldfrågan också i ett totalt utvecklingssammanhang. Att ha stora utlandslån behöver i och för sig inte vara någonting negativt. Lån till projekt som leder den ekonomiska utvecklingen framåt ger nya resurser och kan återbetalas i ett fallande penningvärde. Underskott i betalningsbalansen under ett övergångsskede som klaras med utlandslån är en politik som också kan behöva tillgripas av u-

länder. Det är faktiskt också på det viset, att de u-länder som lyckats bäst med att få i gång en snabb ekonomisk utveckling samtidigt också ökat sina skulder mer än andra. Det gäller både oljeländerna och andra rikare u-länder.

De rikare u-ländernas upplåning har dessutom – och det är ganska viktigt att påpeka det – varit bra också för industriländerna och världsekonomin i dess helhet. Vad u-länderna lånat i västvärldens banker har de nästan till sista kronan använt för köp på i-ländernas marknader. Detsamma kan f. ö. också sägas om det bistånd som u-länderna har fått. Enbart inom EG-området lär order från u-länderna som en följd av den här upplåningen ha betytt tre miljoner jobb eller, om man så vill, tre miljoner färre arbetslösa.

Det är också intressant att notera att arabländerna nu gått förbi USA när det gäller export från EG-länderna och att de rikare u-länderna f. n. utgör de snabbast expanderande marknaderna för industriländernas export över huvud taget.

Så nära sammanvävd är alltså världsekonomin. Vi kan inte tala om relationerna mellan i-länder och u-länder som om de bara gällde förhållandet mellan givare och mottagare. Tillsammans måste vi finna vägar för att utnyttja världens resurser, så att vi kan ge drägliga levnadsvillkor åt alla människor. Det är något i grunden snett i en världsekonomi, där å ena sidan maskiner går för halv fart och tiotals miljoner människor är arbetslösa i industriländerna och där å andra sidan behoven av skolor, hus, maskiner, fordon, verktyg och mycket annat är praktiskt taget obegränsade i u-länderna.

Från den insikten måste vi nu studera former för att få till stånd massiva resursöverföringar till länder i utveckling, så att centrala behov hos dem kan tillgodoses och industriländernas ekonomier samtidigt stimuleras.

Miljökonferensens *ekologiska* slagord – "en enda värld" – har efter oljekrisen också fått en påtaglig *ekonomisk* innebörd. Men det betyder ju inte att vi lever i en enad värld. Klyftorna är stora, även inom gruppen u-länder. Med ett växande antal u-länder kan vårt samarbete alltmer bygga på direkt ömsesidiga fördelar, ta formen av ett växande utbyte av varor och tjänster. Det kräver i sin tur förändringar i det svenska samhället, för att vi skall kunna anpassa oss till en ny internationell arbetsfördelning och nya konkurrensvillkor. Samtidigt skall vi vara medvetna om att u-landsexportens inverkan på vår ekonomi ännu så länge är ganska begränsad.

Det är alltså viktigt – jag har understrukit det flera gånger – att inse att de länder vi kallar u-länder inte är någon homogen grupp. Spännvidden är stor både politiskt och när det gäller ekonomisk styrka. Vårt samarbete måste anpassas därefter.

För de fattigaste u-länderna kommer vanliga biståndsinsatser länge att förbli det viktigaste vi kan göra för att bidra till deras utveckling. Dessa länders ekonomiska tillväxt har under de senaste åren varit 1/2 % per år, mot 3 % för mellangruppen u-länder. Deras marknader är små och deras möjligheter att utnyttja handelsförmåner på de rika ländernas marknader begränsade. Det är i hög grad också deras möjligheter att klara en omfattande skuldsättning. Vad de begär av oss är ett solidariskt stöd. De kan inte pressa

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

fram det i kraft av att vara starka. Men de har rätt att få det, därför att de är svaga.

Det är också därför som det svenska biståndet så starkt inriktas just på de fattigaste länderna. Det är därför som vår skuldavskrivning begränsats just till gruppen de fattigaste länderna. Det är också därför det är rimligt att vi, som i fallen med rikare u-länder såsom Tunisien och Cuba, låter biståndssamarbetet successivt avlösas av andra former för samarbete.

Det är också naturligt att vi gör särskilda ansträngningar för att finna nya former av samarbete med just de fattigaste u-länderna, t. ex. på industrialiseringsområde. Rikare länder, som Brasilien och Argentina – fler skulle kunna nämnas – har inte haft särskilt stora svårigheter att dra till sig industriinvesteringar. Vad vi som har ansvar för biståndssamarbete bör stimulera till är att kunnande och kapital från svensk industri kommer också de fattigare u-länderna till del för projekt som tillgodoser deras grundläggande behov och som svarar mot deras egna planer och prioriteringar.

Vidgat industriellt samarbete är ett av de viktigaste krav u-länderna reser. Vi kan läsa det i deklARATIONERNA om en ny ekonomisk världsordning. Vi får reda på det i direkta kontakter med inte minst de u-länder som för den mest ambitiösa sociala och ekonomiska politiken.

När regeringen nu vill tillgodose detta önskemål innebär det inte att vi på ett otillbörligt sätt "blandar ihop" bistånd och affärer. Vad det handlar om är inte att kommersialisera biståndet utan att mobilisera industrin för utvecklingsarbetet i u-länderna. Det är för en sådan samverkan vi försökt finna praktiska former.

Herr talman! Nästan alla u-länder är i dag nationellt oberoende, även om de strävar efter att vidga sin ekonomiska och politiska självständighet. Men i södra Afrika väntar människorna fortfarande på att få det politiska oberoendet.

I Rhodesia fortsätter den vita minoriteten att trotsa befolkningsmajoritetens krav på demokratiska val och frihet att bestämma över landets framtid.

I Namibia förhindras FN att utöva sin legitima uppgift, att medverka till att ge befolkningen rätten att styra i sitt eget land.

I Sydafrika tar maktavarna till allt hårdare metoder för att motarbeta majoritetens rättmätiga krav på förändringar.

Inför detta kan inte omvärlden stå likgiltig och passiv. Varhelst människor förnekas sin frihet angår det oss. I södra Afrika handlar det dessutom om en öppen och ogenerad rasism.

Det finns i vårt land en bred uppslutning kring strävan att bekämpa detta förtryck. Regeringen har också skärpt Sveriges hållning mot apartheidpolitiken, bl. a. genom att i FN arbeta för en resolution mot nyinvesteringar i Sydafrika och här hemma förbereda en egen lagstiftning mot kapitalöverföringar till apartheidstaten.

Vi satsar också nu mer än tidigare på

- att stödja apartheidpolitikens offer i och utanför Sydafrika,
- att hjälpa de kringliggande länderna att ta emot en ständigt ökande ström

av flyktingar från Sydafrika, Namibia och Rhodesia,

– att vidga det långsiktiga utvecklingssamarbetet med de fria nationerna i södra Afrika och

– att stödja befrielseörelserna i deras civila verksamhet.

I det här sammanhanget vill jag besvara en fråga av Mats Hellström. Mot bakgrund av ett intervjuuttalande av ZAPU-ledaren Nkomo har Mats Hellström frågat mig hur jag ser på utvecklingssamarbetet mellan Sverige och Patriotiska fronten och att klargöra vilka principer som gäller för detta bistånd.

Patriotiska fronten bildades i december 1976 av befrielseörelserna ZAPU och ZANU. I juni 1977 beslöt regeringen att bidra med 5 milj. kr. till frontens civila verksamhet i Zambia och Moçambique. Bidraget fördelades lika mellan de båda örelserna. Fem månader senare, i november, fattade regeringen beslut om ytterligare 10 milj. kr. till Patriotiska fronten, liksom tidigare fördelat lika mellan ZAPU och ZANU. Detta bidrag har ännu ej till fullo förbrukats.

För att ge underlag för planeringen av samarbetet under budgetåret 1978/79 har örelserna uppmanats att inkomma med framställningar avseende denna period. Inom den finansiella ram för stöd till befrielseörelser m. m. i södra Afrika som föreslagits riksdagen finns det utrymme för ökade insatser för örelserna inom Patriotiska fronten. Regeringen följer noga utvecklingen i Zimbabwe och är även beredd att ta i anspråk katastrofmedel om behov skulle föreligga.

Vi har goda erfarenheter av vårt samarbete med Patriotiska fronten och ZAPU. ZAPU har visat stor effektivitet och förmåga att väl utnyttja de svenska biståndsmedlen.

I dag finns inemot 90 000 zimbabwiska flyktingar i Botswana, Zambia och Moçambique, vars regering påtagit sig huvudansvaret för flyktingarnas försörjning. Vi har därför kompletterat vårt stöd till Patriotiska fronten med extrabistånd till Moçambiques regering och FN:s flyktingkommissarie. Under 1977 fick Moçambique sammanlagt 13 milj. kr. för detta ändamål.

Biståndet till Patriotiska fronten följer de riktlinjer som fastställdes för stöd till befrielseörelser i slutet av 1960-talet. Vägledande är att biståndet skall vara av humanitär karaktär och bygga på FN-resolutioner om sådant stöd. Jag har i annat sammanhang betonat betydelsen av att vårt bistånd till befrielseörelserna i södra Afrika också omfattar stöd av en mer långsiktig karaktär med sikte på en framtida majoritetsstyrd förvaltning i Namibia, Zimbabwe och Sydafrika.

Sveriges bidrag till det ZAPU-anknutna forskningscentret ZIRIC är en insats i denna riktning. Utbildning är av avgörande betydelse för det oberoende Zimbabwes administration. Vi stödjer därför FN:s och andra internationella organisationers stipendieprogram för flyktingarna i södra Afrika. Dessa flyktingar studieplaceras företrädesvis i Afrika.

Från svenskt håll har vi däremot sedan flera år intagit en återhållsam inställning till studier i Sverige. Till språk- och andra anpassningssvårigheter i ny miljö kommer de höga kostnaderna. Fler studenter kan få utbildnings-

Nr 116

Ondagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

*Om biståndssam-
arbetet mellan
Sverige och Pat-
riotiska fronten
i Zimbabwe*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

*Om biståndssamar-
arbetet mellan
Sverige och Pat-
riotiska fronten
i Zimbabwe*

*Om humanitärt
bistånd till den
palestinska Röda-
korsorganisationen*

möjligheter för samma kostnad på annat håll.

Södra Afrika är inte, herr talman, det enda konfliktområde som ställer krav på humanitära insatser av olika slag från Sverige och från de internationella hjälporganisationerna.

En internationell hjälpaktion förbereds för offren i Etiopien och Somalia som en följd av striderna Ogadenprovinsen. Sverige kommer genom regeringsbeslut i morgon att lämna ett bidrag på 5 milj. kr. till FN:s flyktingkommissarie för denna verksamhet som omfattar flera hundra tusen människor.

Södra Libanon är en annan krigsskådeplats som nu reser hjälpbehov. Striderna där har drivit hundratusentals människor på flykt från sina hem. Inte minst har den palestinska befolkningen i Libanon drabbats hårt. Många människor är i behov av hjälp.

Bertil Måbrink har frågat om regeringen har för avsikt att till palestinska Röda halvmånen gå in med humanitärt bistånd.

Regeringen avser att lämna ett extra bidrag om 2 milj. kr. till FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar, UNRWA. Därmed kommer Sveriges bidrag till UNRWA verksamhetsåret 1978 att uppgå till 40 milj. kr.

Den palestinska Röda halvmånen får bistånd genom Internationella röda korset. Svenska röda korset har i dagarna vidarebefordrat ett statligt bidrag på 500 000 kr. till Röda korsets verksamhet i Libanon. Enligt Svenska röda korset föreligger det för dagen inte något ytterligare medelsbehov för Röda kors-programmet i Libanon.

Slutligen vill jag nämna att SIDA i dagarna kommer att bevilja Frikyrkan hjälper ett bidrag på 750 000 kr. för insatser i Libanon, bl. a. för de palestinska flyktingarna.

Det är vår uppgift som medlem i det internationella samfundet att hjälpa människor som befinner sig i nöd. Våra insatser kan sällan bli stora när vi mäter dem mot behoven. Det viktiga är att vi gör vad vi kan med utgångspunkt i vår förmåga. Detta gäller både när vi deltar med materiella insatser och när vi politiskt försvarar de värden och principer som måste ligga till grund för samlevnaden, både inom och mellan nationerna. Arbetet för mänskliga rättigheter och folkens frihet måste gå hand i hand med kampen mot fattigdom och underutveckling.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan.

Jag anser att de insatser som regeringen hittills har gjort för de drabbade i södra Libanon är bra. Men jag frågar mig om det kan vara riktigt, som Röda korset påstått, att det för dagen inte föreligger några ytterligare medelsbehov. Ola Ullsten och jag är överens om att det är tusen och åter tusen människor som har drabbats. Såvitt jag kan förstå är hjälpbehovet oändligt mycket större än den hjälp man kunnat åstadkomma. Eva Hjelmström kommer senare

under debatten att framlägga ett särskilt yrkande om 10 miljoner till palestinierna och de drabbade i södra Libanon.

Vi vet att Israel har använt sig av splitterbomber, och vi vet vad de har för syfte, nämligen blott och bart att sarga sönder människor. Såvitt jag kan förstå är det många människor som skadats av bomberna. – Det är allt vad jag har att säga om svaret.

Jag vill ha replik också på Ola Ullstens anförande i övrigt.

Jag tycker att Ola Ullsten är litet slarvig när han viftar bort det jag har talat om. Jag har ändå försökt ta upp sakfrågor i mitt inledningsanförande, t. ex. ländervalet. Ola Ullsten säger att de u-länder som står mig nära inte alls är överens med mig. Det vet jag inte. Men jag kan väl inte tro att Ola Ullsten far omkring i dessa u-länder och frågar: Tycker ni att vi har ett riktigt val av länder? Jag gör det inte.

Vad jag utgår ifrån, Ola Ullsten, är de målsättningar som har fastlagts av regering och riksdag. Jag har tittat på hur de i praktiken följs. Jag sneglar alltså inte på Cuba eller Vietnam eller vad det nu var för länder Ola Ullsten syftade på. Jag frågar dem inte heller – det är ointressant vad de tycker i det här fallet. Jag utgår ifrån de beslut vi har fattat på det här området och tittar på hur de i verkligheten följs upp.

Vi har sagt att biståndet skall gå till fattiga länder under förutsättning att det når ut till de fattigaste. Jag har sagt: Var vänlig och kommentera för mig RRV:s studium av Indien och landanalysen från Bangladesh och förklara hur man kan fortsätta att ge bistånd till dessa länder! Utvecklingen där är inte på något sätt i överensstämmelse med våra målsättningar, Ola Ullsten! Det är den saken jag har tagit upp och tutat om hela förmiddagen. Och jag tänker fortsätta att tuta om den tills jag får ett ordentligt svar och inte bara hafsiga, slafsiga uttalanden där man petar undan dessa frågeställningar genom att säga att Måbrink inte tycker om blandekonomin och att Måbrinks vänner bland u-länderna sannerligen inte tycker likadant. Det är inte det jag har frågat om. Jag har frågat: Hur stämmer det här överens med våra målsättningar? Det är det jag vill ha svar på.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Ola Ullsten talade som väntat om den breda samlingen kring hans biståndspolitik och ägnade sig åt att recensera sina kritiker utan att i särskilt stor utsträckning svara på kritiken.

Steg för steg har ju biståndspolitikern fjärrmat sig från de mål som vi tidigare har varit eniga om. Vi har här diskuterat valet av samarbetspartner i det bilaterala biståndet, vi har tagit upp fastlåsningsen vid oproportionerligt stora IDA-bidrag. Nu säger Ola Ullsten att Sveriges inställning avgör uppslutningen kring IDA. Det där är en obevisad myt. USA har inte ens betalat de bidrag som har utlovats för 1976/77. Är Sveriges handlande i Världsbanken viktigare än USA:s?

Vad gäller formen för industrisatsningar, som vi i dag skall anslå pengar till, kan vi få uppleva att sammanblandningen av biståndsverksamhet och kommersiella intressen kan leda till att biståndsviljan hos den svenska

allmänheten försvagas. Löntagare kan få uppleva att svenska företag med hjälp av biståndsmedel flyttar produktion till utlandet. Kvaliteten på denna satsning är så låg att den enligt dagens internationella normer inte ens får betraktas som bistånd.

Det är dessa tre exempel som jag har tagit upp. Andra exempel som har anförts i debatten visar på brister som totalt sett kan leda till en försvagning av biståndsviljan, och det är något som Ola Ullsten borde vara bekymrad över.

Den ekonomiska politik som regeringen för och som Ola Ullsten delar ansvaret för kan också leda till svagare stöd för biståndspolitik. När bruttonationalprodukten sjunker och folk får mindre pengar reallt att röra sig med kan det lätt hända att det vaknar opinioner som vi ännu inte har haft i biståndsfrågorna.

För mottagarna av det svenska biståndet har regeringens politik betytt inte bara lägre kvalitet och sämre biståndseffekter utan också att den reala biståndsvolymen har sjunkit genom den sänkta bruttonationalprodukten och genom nedskrivningen av kronan. Det har i u-länderna betytt några hundra miljoner kronor i lägre bidrag.

Då säger Ola Ullsten: Varför har då inte socialdemokraterna föreslagit höjda biståndsanslag? Med den ekonomiska situation som regeringen har skapat, främst obalansen i utrikesaffärerna, är det inte möjligt att förena ett sådant krav med en ansvarig oppositionspolitik. Ola Ullsten frågar om regeringen borde ha avstått från att devalvera. Mitt svar är: Regeringen borde ha fört en annan politik under de 10 månader som föregick devalveringen, så hade det inte varit nödvändigt att devalvera. Då hade också vårt bistånd i dag varit värt några hundra miljoner kronor mer än det är i dag.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Bertil Måbrink frågar om Röda korsets uppgift att det just nu inte behövs ytterligare medel kan vara riktig. Jag utgår från att den är det. Röda korset har kompetens att bedöma den frågan, och jag har inga andra informationer som skulle kunna föranleda mig att göra en annan bedömning. När det gäller detta katastrofområde såväl som när det gäller andra katastrofområden gör vi insatser när sådana begärs av oss i den omfattning som vi har råd med. Ofta har vi också haft möjlighet att göra insatser av den omfattning som begärs av oss. Kommer det förnyade påstötningar tar vi naturligtvis upp också dem till en positiv granskning.

Bertil Måbrink var naturligtvis inte nöjd med resten av svaret, och det hade jag inte heller väntat mig. Han upprepar sina frågor som innehåller stänk av påståenden. Han undrar om riktlinjerna för den svenska biståndspolitik ligger fast, dvs. de riktlinjer som går ut på att vi skall koncentrera oss till de fattigaste länderna men, precis som Anna Lisa Lewén-Eliasson påpekade, inte bara till de fattigaste länderna utan till de fattigaste människorna i de fattigaste länderna. Det är precis den politik som regeringen för. Vi har inte förändrat ländervalet, även om jag fick ett intryck att Sture Ericson försökte göra det gällande. Vi samarbetar nu med samma länder som tidigare. De

länder som ingår som nya i den krets av länder som vi har ett mera långsiktigt samarbete med är Laos och Angola, och jag föreställer mig att det är länder som kan accepteras t. o. m. av herr Måbrink.

Men sedan vi en gång gjort ett landval nöjer vi oss inte med att acceptera att det landet för en politik som vi i alla avseenden kan acceptera. Varje krona av svenska biståndsmedel som används i utvecklingsinsatser föregås av diskussioner mellan oss och u-länderna. I dessa diskussioner ger vi u-länderna utrymme att föreslå på vilket område satsningen skall göras. Vår biståndspolitik är alltså i hög grad mottagarorienterad. Men självfallet försöker vi också själva att aktivt delta i diskussionen. Ibland föreslår vi ändringar och diskuterar huruvida det inte vore bättre att satsa på andra typer av projekt, etc.

Det är genom denna dialog mellan oss och u-länderna som vi kan tillgodose de svenska statsmakternas biståndspolitiska målsättning att pengarna skall gå just till de fattigaste människorna i de fattigaste länderna.

Sedan undrar Bertil Måbrink hur vi kan fortsätta att ge bistånd till Indien, eftersom riksrevisionsverket gjort en studie som visar att medlen inte används på ett sätt som överensstämmer med våra biståndspolitiska mål. Nu var det ett tag sedan jag läste den där studien, men jag tror att man gav sig på en fullständig omöjlig uppgift när man försökte bedöma i vilken utsträckning det svenska biståndet, vilket ju är som en vattendroppe i havet i det stora indiska samhället, hade bidragit till en allmän ekonomisk och social förbättring i Indien. Jag tror att det är att begära litet för mycket av analysmetoderna och kanske också att begära litet för mycket av det svenska biståndet om man tror sig direkt kunna säga i vilken utsträckning de svenska insatserna medverkat till en allmän ekonomisk förbättring i Indien. Däremot kan vi beträffande varje enskilt projekt säga att pengarna där har använts för det eller det ändamålet och att det syftet i hög grad ligger i linje med det pengarna skall användas till.

Sedan till Sture Ericson. Han tycker att det är felaktigt att tala om en bred samling i biståndspolitiken. Det omdömet må stå för hans räkning. Strax innan jag lyssnade till Sture Ericson lyssnade jag till Anna Lisa Lewén-Eliasson – som alltid med litet större behållning. Hon markerade, precis som jag gjorde, att det finns en bred uppslutning från den svenska riksdagen och den svenska opinionen bakom den biståndspolitik som förs. Hon noterade t. o. m. med tillfredsställelse – och jag har för mig att hon gjort det tidigare – att den nya regeringen gått vidare och inte vidtagit några förändringar i politiken. Naturligtvis tillade hon – och varför skulle hon inte få göra det – att vi gått vidare i de socialdemokratiska fotspåren. Får jag om detta bara säga att biståndspolitiken även tidigare drevs med en bred förankring här i riksdagen. Jag är inte mycket för att skryta, men nog tycker jag att den tidigare regeringens biståndsminister hade nytta av den tidens liberala opposition, som ju faktiskt inte skapade några svårigheter i hennes förhandlingar med den tidens finansminister, utan tvärtom stöttade alla de krav som fördes fram och i regel ville göra litet till.

Jag tror att den socialdemokratiska versionen av den nya regeringens

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

politik, som Anna Lisa Lewén-Eliasson gett uttryck åt, är den riktiga. Sture Ericsons påståenden om att det sker en successiv förändring av de biståndspolitiska målen och en successiv försämring av biståndets kvalitet saknar allt stöd i verkligheten. Det kan inte vara någon försämring av det svenska biståndets kvalitet att vi nu har en uttalad politisk målsättning att gå över 1 % av BNP. Det skulle jag aldrig ha gått med på, sade som bekant Gunnar Sträng i en beryktad kommentar till det. Sedan är det klart att den procenten blir mer i pengar räknat beroende på den ekonomiska tillväxten.

För inte alltför många år sedan räckte den ekonomiska tillväxten till bara en halv procent. Nu har vi ansett att vi, trots våra ekonomiska svårigheter, kan avdela både 1 % och litet därutöver. Det kan knappast vara ett uttryck för att vi är på väg att försämrå kvaliteten på det svenska biståndet. Inte heller de nya inslagen i regeringens politik kan sägas vara uttryck för att vi håller på att försämrå kvaliteten på det svenska biståndet. Jag tänker t. ex. på skuldavskrivningen och att vi inte längre låter förlustanspråk med hänsyn till de s. k. EKN-garantierna belasta biståndsbudgeten, utan den allmänna budgeten.

Sture Ericson får naturligtvis gärna påstå att det hade varit bättre om man hade fört en annan ekonomisk politik. Så kan man säga i alla lägen. Men vad man dessutom kan säga är att de alternativ till en annan ekonomisk politik, som har kommit från socialdemokraterna under de senaste 18 månaderna, hade lett till en sämre tillväxt, högre kostnader för Sverige, en sämre bytesbalans och betydligt sämre förutsättningar att föra en generös biståndspolitik.

BERTIL MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Ola Ullsten säger att man kan ifrågasätta om biståndsmedlen till Indien har använts på ett sätt som står i överensstämmelse med de målsättningar som riksdag och regering har fastställt. Det är bra, Ola Ullsten. Men vi skulle också kunna diskutera Bangladesh i det avseendet. Jag förstår dock att Ola Ullsten kanske vill undvika det. Jag har nämligen återopat landanalysen där. Det är möjligt att det i riksrevisionsverkets studier av Indien finns vissa brister. Men jag tror ändå att man har lyckats få fram på vilket sätt utvecklingspolitiken i Indien står i överensstämmelse med våra målsättningar för biståndet. Det är inte bara riksrevisionsverket som har kommit med en redovisning, utan även u-landsforskare och andra har beskrivit situationen för oss. Den landanalys av Bangladesh, som är mycket gedigen och utförlig, tror jag det kan vara svårare för Ola Ullsten att tillbakavisa med motiveringen att den skulle vara besvärlig att göra. Jag tror att de personer som har gjort landanalysen är mycket kunniga om förhållandena i Bangladesh från den dag landet blev självständigt fram till i dag.

Vilka slutsatser måste man då dra av detta, Ola Ullsten? Man kan inte bara säga att vi skall fortsätta att ge bistånd till länder som vi har som samarbetsländer. På samma sätt som ni säger att Cuba nu har blivit så rikt att vårt bistånd till det landet skall avvecklas, så måste ni kunna säga att samarbetet med exempelvis Indien, Bangladesh och Sri Lanka har pågått

under så många år att det bör avvecklas. Utvecklingen i dessa länder har ju gått i en totalt annan riktning än vad vi räknade med när vi upprättade samarbetsavtal med dem.

Då måste vi väl börja diskutera hur vi successivt skall avveckla biståndet till dessa länder. Måste man inte dra de slutsatserna?

Ola Ullsten sade tidigare att jag inte har stöd i den svenska opinionen för att angripa dessa programländer, Indien och Bangladesh. Hur vet Ola Ullsten det? Jag har, så långt jag har haft möjlighet, talat om för människorna hur man använder svenska skattemedel i dessa länder. Jag har fått reaktionen: Detta är inte klokt; så kan det inte fortsätta. Om Ola Ullsten går ut på arbetsplatserna, talar om hur Indien, Bangladesh, Sri Lanka och Kenya använder våra biståndspengar samt frågar om vi skall fortsätta med detta, då får han ett enda svar: Nej.

STURE ERICSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Ola Ullsten säger att ländervalet inte har förändrats. Det är väl inte riktigt sant. Vissa förskjutningar har skett. Vi socialdemokrater har i år liksom i fjol föreslagit större stöd till befrielseörelserna i södra Afrika samt mer biståndspengar till Angola, Moçambique, Cuba, Guinea-Bissau och Kap Verde. Samtidigt anser vi att det svenska biståndet till Kenya och Pakistan skall trappas av. Detta skulle ge en annan inriktning som bättre motsvarar målsättningen för det svenska biståndet. Men det är riktigt att inga tvära kast har skett.

Ola Ullsten förde ett resonemang om bred samling och recenserade Anna Lisa Lewén-Eliassons anförande. Det går väl att i protokollet ta del av vad hon har sagt. Hon framhöll faktiskt att det är någonting nytt med ett förslag om en fond för industrins investeringar, vilket går emot de allra flesta remissinstanserna. Ni får applåder egentligen bara av Svenska arbetsgivareföreningen, Industriförbundet och en del andra företagarorganisationer. Ni är på väg att skapa en bred klyfta i den svenska biståndsoptionen genom att blanda samman kommersiella intressen med biståndsverksamheten.

Vi får väl se hur pass eniga vi kommer att vara på denna mycket avgörande principiella punkt när vi skall debattera denna fråga den 31 maj. Nu pågår ju arbetet med motionerna. Men remissomgången borde ha kommit larmklockorna att ringa på UD:s u-avdelning. Sedan Ola Ullsten blev biståndsminister har det skett en snabb sänkning av det reala värdet av det svenska biståndet. Det är han naturligtvis ansvarig för. Vi nådde vår högsta reala nivå på biståndet 1975/76. Sedan har det sjunkit reallt. Detta är naturligtvis ett resultat dels av de höjningar som Ola Ullsten nu berömmar sig av, dels och i huvudsak av den ekonomiska politik och de devalveringar som Ola Ullsten självfallet delar ansvaret för.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Herr Måbrink ger sig inte när det gäller Indien. Men jag tror att vi inte kommer så mycket längre. Sverige fortsätter sin biståndspolitik i Indien, därför att vi anser att vi där kan bedriva den i linje med statsmakternas

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

målsättningar.

När herr Måbrink förklarar vad som händer i Indien och Bangladesh, säger folk att så kan det inte få fortgå. Det kan jag mycket väl tänka mig. Men jag tror att det beror mer på den typ av förklaring som herr Måbrink ger än på verkligheten i dessa länder.

Det förekommer motstånd mot alla typer av insatser, inte bara i Indien och Bangladesh. Många menar att verksamheten i Vietnam inte kan få fortgå. Man pekar på Bai Bang-projektet, som för varje år blir mycket dyrare än man hade tänkt sig. Man glömmer bort att det är precis vad som händer med svenska industriprojekt, trots att vi här har oändligt mycket bättre förutsättningar att genom effektiva prognoser och arbetsinsatser undvika sådant. Det går alltid att smutskasta biståndsinsatser runt om i världen. Jag tycker emellertid att det inte skall vara någon huvuduppgift för dem som säger sig vara för en progressiv biståndspolitik. Det kan inte heller vara ett särskilt bra bidrag när det gäller att stärka biståndsviljan, vilket både herr Måbrink och andra har sagt att man bör göra.

Sture Ericsons väldiga attack mot den nya regeringens politik för att den skulle innebära ett övergivande av de biståndspolitiska målsättningarna, länderinriktningen, prioriteringen osv. har nu konkretiserats. Hade socialdemokraterna fått som de velat så hade det blivit litet mindre anslag till Kenya och litet mindre anslag till Pakistan.

Visst kan det diskuteras, det är en lämplighetsfråga. Jag har väldigt svårt att se att det kan vara en stor principfråga, att det skulle gå en viktig ideologisk skiljelinje just vid hur stora anslagen skall vara till de här två enskilda länderna. Det är två länder som blivit programländer under den socialdemokratiska regeringens tid och som sedan dess inte nämnvärt har ändrat sin allmänna politiska inriktning. Vi har fortsatt det samarbetet av precis de skäl som vi har för att fortsätta samarbetet med många andra länder. Vi vill att det skall vara långsiktigt. Vi vill inte göra tvära kast. Vi vill inte avbryta samarbetet om det inte finns alldeles speciella skäl för det, och det finns det inte vare sig när det gäller Kenya eller när det gäller Pakistan.

Låt mig sedan säga att de små överbud som Sture Ericson talar för när det gäller södra Afrika är begripliga. Jag minns själv hur det var att vara i opposition. Någoting måste man ju komma med. Men kom inte och säg att de skulle markera något slags skillnad i den politiska ambitionen att stödja kampen för frihet i södra Afrika. Någon sådan skillnad i ambitionen finns inte.

Det är alltid lätt för oppositionen att i efterhand göra vissa korrigeringar i regeringens budget. Vi har ingenting emot att det sker, men dra inte för stora växlar på de skillnader som sedan framgår när man ställer siffrorna mot varandra.

Diskussionen om industrifonden kommer vi att få tillfälle att föra senare. Låt mig bara säga, när Sture Ericson påstår att man går emot en helt enig remissopinion, att det är inte sant. Det står ibland i tidningen, men det är i alla fall inte sant. Två så tunga remissinstanser som TCO och KF t. ex. stöder idén. Såvitt jag vet är det egentligen bara LO som varit alldeles bestämt emot

den av de tunga remissinstanserna. Men även LO har ju vissa reservationer för sin negativa hållning.

Vi får alltså tillfälle att diskutera det här senare. Vad vi har försökt åstadkomma – låt mig ändå bara säga det – är en modell för hur man skall kunna utnyttja det enskilda näringslivets tekniska kunnande och kapital i utvecklingsarbetet. Det är inte en åtgärd som i första hand är till för att stimulera den svenska exporten, utan det är just en åtgärd för att se till att man använder den svenska industrins resurser också i utvecklingssamarhang.

Jag har väldigt svårt att begripa varför oviljan mot detta bidrag till utvecklingsarbetet kan behöva vara så massiv. Det är ju här precis som när det gäller en del andra saker: Vi kan notera kritik hemifrån, men jag tror att vi kan räkna med ganska starkt stöd från deras sida som kommer att få nytta av det här och för vilkas skull förslaget har lagts fram.

Vad så till sist gäller resonemanget om u-hjälpens realvärde är det alldeles klart att det i någon mån blir beroende på vilken ekonomisk tillväxt vi har i Sverige. Nu har vi en låg ekonomisk tillväxt, och då blir 1 % av bruttonationalprodukten mindre än om vi hade haft en högre ekonomisk tillväxt. Det är inte särskilt konstigt, Sture Ericson.

Det har hänt förut att bruttonationalproduktens utveckling har varierat. Den har inte alltid varit klart uppgående. Påståendet om u-hjälpens realvärde saknar på något sätt relevans och poäng i den debatt vi för just nu.

Andre vice talmannen anmälde att Bertil Måbrink och Sture Ericson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

ANNA LISA LEWÉN-ELIASSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Även om jag har haft ordet många gånger i den här debatten vill jag gärna själv på en punkt understryka vad jag sade i mitt inledningsanförande och som jag betraktar som viktigt, nämligen att detta är första gången i biståndets historia som det från regeringshåll framförts ett förslag av en räckvidd som inte har klart stöd i en bred opinion utan tvärtom är starkt kontroversiellt. Jag avser förslaget om industribiståndsfonden. Efter behandlingen i utskottet får vi se hur överens Ola Ullsten och jag kommer att vara när den processen är överstökad.

MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag får först tacka biståndsministern för svaret på min fråga som gällde den kritik mot det svenska biståndet som riktats av en av ordförandena för Patriotiska fronten Joshua Nkomo. I svaret kommenteras inte närmare den kritik som riktats. Nkomo sade i en tidningsintervju: "För en tid sedan bad vi regeringarna i Sverige, Norge och Danmark att få placera en del av våra ungdomar vid universitet. Som ni vet behöver vi utbildat folk när Zimbabwe blir fritt. Har vi fått något svar?" undrar Nkomo. Han återkommer sedan och säger att man inte fått något svar. Han säger: Så är det

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

hela tiden. Er hjälp kommer genom SIDA, och där verkar det som om man får dra ut pengarna med tång. Alltid mycket restriktivt och räddhågat. Varför kan ni inte tala och handla rakt på sak?

Denna kritik, som riktats mot oss av en av mottagarna av svenskt bistånd och från en av de främsta nationalistledarna i Afrika, är ändå ett politiskt faktum. Oberoende av hur SIDA och regeringen skött denna fråga vore det bra, om biståndsministern ville kommentera Nkomos uttalande i sak. Har biståndsministern efter Nkomos kritik mot Sverige tagit kontakt med ZAPU och försökt klara ut vad kritiken handlat om, om den varit byggd på missförstånd eller vad det nu kan ha varit? Det är såvitt jag känner till första gången som en mottagare på detta vis riktat en offentlig kritik mot svenskt bistånd. Jag tycker att det är särskilt allvarligt när den kommer från en befrielse rörelse som arbetar hårt för sin frihet.

Nu säger Ola Ullsten i svaret att placeringen av studenter i Sverige inte är så bra. Det är riktigt att Sverige inte har som huvudprincip att stödja flyktningstipendiater i vårt land, men i den proposition som här är framlagd säger regeringen om biståndet bl. a. att biståndet till befrielse rörelserna också skall kunna ha långsiktig karaktär. Det kan gälla insatser för utredningar, forskningsprogram, behov av tekniskt och administrativt kunnande. Det gäller alltså att rusta människorna för den situation som uppstår när friheten har kommit. Om nu ZAPU vill utbilda studenter i Sverige, om det gäller ämnen och på områden där det inte går att få utbildning i de redan ganska överfyllda universiteten runt om i Afrika, borde regeringen på den punkten inta en generös hållning.

Men det finns också en akut fråga, som jag skulle vilja få biståndsministern att kommentera. Såväl när det gäller Patriotiska fronten och SWAPO i Namibia som ANC i Sydafrika har den senaste tiden kommit larmrapporter från dessa befrielse rörelser. Deras informationskontor här i Sverige hävdar att de administrationsbidrag de får för att kunna bedriva sin verksamhet härifrån med information om konflikten i södra Afrika är helt otillräckliga. Man upplever uppenbarligen i dessa tre rörelser, SWAPO, Patriotiska fronten och ANC en akut ekonomisk kris i Sverige med vad som närmar sig att bli vräkningshot, svårighet att betala sina telefonräkningar och brist på papper och annat. De har genom den svenska inflationen fått sådana hyreshöjningar och kostnadsfördyringar, att man nu helt enkelt ser sig tvingad att offentligt säga att möjligheter inte finns att kunna fullgöra sin uppgift på det sätt man skulle vilja.

Man vill i Sverige informera om konflikten i södra Afrika men man har drabbats av de mycket höga kostnaderna och inflationen och lever, som sagt, med akuta ekonomiska problem. Man har vädjat till instanser att få ökat stöd för att kunna klara så elementära saker som öppethållande av sina kontor, man vill kostnadsmässigt klara hyror och telefoner, ha möjlighet att resa runt för information om konflikten i södra Afrika.

Jag skulle vilja ha ett svar av biståndsministern på frågan om regeringen är beredd att sätta till extra stöd, så att informationskontoren för befrielse rörelserna här i Sverige skall kunna fungera.

Herr talman! Jag vill sedan kommentera den socialdemokratiska reservationen 5 om vårt bistånd till Cuba. Vi borde kunna vara överens på en viktig punkt när det gäller biståndet till Cuba, nämligen att det är ett bistånd som verkligen når fram till fattiga människor och som verkligen konkret förbättrar levnadsvillkoren för fattiga folkgrupper. Tyvärr är det på det sättet – det har både dagens debatt och tidigare debatter visat – att vi i vår biståndsverksamhet kan ha svårt att nå fram med våra insatser så som vi skulle vilja.

Det ligger i biståndets natur att vi när det gäller många länder ofta får problem av det här slaget. Så mycket mer glädjande är det då att det finns länder som har en sådan fördelningspolitik att de förmår förmedla biståndet direkt till de behövande människorna. Jag skall i detta sammanhang citera två så pass olika bedömare som Världsbanken och SIDA. Världsbanken och Sussex-institutet gjorde för några år sedan en studie om svårigheterna att genomföra fördelningspolitik i u-länderna. Ekonomerna vid Världsbanken och Sussex-institutet kom fram till att bland de länder som undersökts var det bara Cuba, Sri Lanka och Tanzania som klart ansågs ha lyckats med fördelningspolitiken genom egna och medvetna åtgärder.

SIDA skriver i länderbyråns rapport om utvecklingsarbetet i Cuba bl. a. följande: "Allt tyder på att Cuba har utnyttjat de svenska biståndsmedlen effektivt. --- Cubas utvecklingssträvanden inom de sektorer som erhåller svenskt bistånd ligger väl i linje med de svenska biståndspolitiska målen. Undervisningen och hälsovården är gratis och når alla befolkningsgrupper. Landets myndigheter strävar efter att ytterligare förbättra dessa sektorer. Undervisningen är en hörnsten i den kubanska revolutionen och har mycket hög prioritet. Problemet är att resurser för utbyggnad av de olika programmen har saknats och alltjämt saknas."

Vårt bistånd till Cuba syftar ju också till att stödja Cubas självständighet. Cuba är ett land som alltid har dominerats av andra makter. Landet var först under en mycket lång tid som koloni beroende av Spanien. Därefter har Cuba varit utomordentligt starkt beroende av Förenta staterna, både ekonomiskt och politiskt. Sedan kom då konflikten med Förenta staterna, och till en början utsattes landet för en ekonomisk blockad av nästan hela Västerlandet. Därav följde det ekonomiska beroendet av Sovjetunionen.

Vi hyser förhoppningen att Cuba en dag skall bli helt självständigt ekonomiskt, och man bidrar ju inte till en sådan utveckling genom att avbryta biståndsgivningen och ytterligare medverka till landets isolering. Det gäller alltså ett land som under lång tid mycket konsekvent har utsatts för isolering med påföljd att det uppstått ett beroende av andra länder. Ett sådant land hjälper man inte genom att avbryta biståndet.

Vill man på något sätt bidra till Cubas självständighet ekonomiskt, skall man naturligtvis fortsätta samarbetet och fullfölja de åtaganden som vi har gjort. Jag tänker då på de åtaganden som den svenska socialdemokratiska regeringen gjorde 1976. Det planerades då att man skulle bygga upp en läkemedelsindustri, en antibiotikafabrik. Man hade långt framskridna planer på att AB Astra, AB Kabi och Alfa-Laval AB tillsammans med kubanerna skulle bygga upp den här industrin. Vi yrkar på att pengar skall anslås, så att

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

den här planeringen kan påbörjas. På grund av nedtrappningen av biståndet har den ju inte kunnat sättas i gång. Dessutom hade den socialdemokratiska regeringen planer på en fortsatt biståndsgivning när det gäller läromedel till skolbarnen. Också där vill vi ge ekonomiska möjligheter att fullfölja de åtaganden som vi har gjort. Biståndet till Cuba bör enligt vår mening trappas ned först i ett läge när man kan se en varaktig förbättring i Cubas ekonomi. Och verkligheten de senaste åren har varit helt annorlunda. Det har varit en kraftig försämring av Cubas bytesförhållanden. Och där kommer självfallet den tidigare debatterade frågan om sockerpriserna in.

Socket utgör 80 % av Cubas export. En stor del av sockret säljs på den internationella världsmarknaden, och där har sockerpriserna rasat katastrofalt sedan 1973-1974. Sedan dess har priserna fallit från i storleksordningen 50 cent till 8-10 cent per skålpund. Det är ett prisfall på sex sju gånger. Därtill kommer att priserna på importvaror höjs mycket kraftigt för Cuba som för alla andra u-länder genom den stora inflationen.

Torsten Bengtsons tidigare uttalanden om Cubas ekonomi blir därför helt missvisande. Han tar Cubas ökning av BNP per capita till intäkt för att Cuba fått det bättre. Men de procentuella ökningarna som Torsten Bengtson redovisat tidigare i Cubas BNP per capita mätt i dollar är ju lägre än den internationella inflationsökningen under samma tid. Men man kan inte mäta ökningen av välfärden i rena dollar i ett läge där det pågår en rasande internationell inflation. Realvärdet sjunker ju i takt med att inflationen ökar. Resonerar Torsten Bengtson på liknande sätt när det gäller den svenska ekonomin, så förstår jag den blindhet för inflationens allvarliga effekter som ibland kommer till uttryck i hans anföranden.

Detsamma gäller naturligtvis sockerpriset. Det är ju helt irrelevant att sockerpriset låg på samma nivå i början av 1970-talet som i dag. I början av 1970-talet fanns inte oljekrisen och inte den upptrappning som sedan skett av den internationella inflationen med en fyrdubbling av priserna på olja och med en utomordentligt kraftig höjning av priserna på industrivaror på mellan 10 och 20 % och ibland mer, beroende på vad det gäller för varor. Det innebär att medan alla andra priser som är väsentliga för ett u-land har stigit kraftigt, så har sockerpriset sjunkit, vilket ytterligare markerar hur allvarlig den ekonomiska situationen på Cuba är och också motiverar att vi fullföljer de utfästelser vi gjort.

En annan sak är sedan att vi socialdemokrater är kritiska mot Cubas militära hjälp till Etiopien. Det har vårt parti klart gett uttryck för i riksdagen och också på annat sätt – inte därför att Cuba skulle delta i något angreppskrig utan helt enkelt därför att närvaro av främmande länders trupper i ett land som Etiopien höjer den internationella spänningen. Det anser vi att den kubanska närvaron har gjort, även om Cuba bidragit till att slå tillbaka ett anfall mot Etiopien. Den kubanska närvaron anser vi bidrar till en höjning av den internationella spänningen, och vi har gett uttryck för – både till kubanerna och här i Sverige – att vi är kritiska mot detta.

Men Cubas engagemang är inte något motiv för att straffa en mottagare av svenskt bistånd genom att vi avbryter de långsiktiga biståndsinsatserna. Att

göra det är en typ av påtryckning och maktspråk som stormakter och supermakter ibland tyvärr ägnar sig åt. Vi har som ett litet neutralt land alla skäl att undvika sådana aktioner. Det finns också rader av exempel bakåt i tiden, där det rått klar politisk enighet här i Sverige om att vi skulle fortsätta våra långsiktiga biståndsåtaganden trots att olika länder under tidigare skeden engagerat sig militärt på ett sätt som vi varit kritiska mot. Och den principen bör gälla också Cuba.

Moderata samlingspartiets resonemang i det särskilda yttrandet – särskilt som Allan Hernelius utvecklade det tidigare här i dag – blir också en kraftig bumerang, som först rimligen träffar Ola Ullsten något och sedan, efter att naturligtvis särskilt ha träffat Gösta Bohman, kommer tillbaka till utrikesutskottets ordförande själv. Den utomordentligt svarta bild av det kubanska samhället som Allan Hernelius tecknade här tidigare i dag gör det nämligen väldigt svårt – om den skulle vara riktig – att begripa hur den svenska regeringen, och sålunda också de moderata statsråden, accepterar vad man kallar för ett bredare samarbete med Cuba. Jag vill ändå ta regeringen på orden när den hävdar att den avser något seriöst med talet om ett bredare samarbete med Cuba, som det också skall utgå biståndsmedel till i fortsättningen, om än inte så mycket. Enligt de diskussioner som har förts mellan Sverige och Cuba och där jag bara går in på det som man är överens om och inte på det som är kubanska önskemål, skall det gälla förinvesteringsstudier, konsulttjänster, seminarier, stipendiering, institutionssamarbete, olika vägar att underlätta kommersiellt och industriellt samarbete, kultursamarbete och en hel del annat. Det är områden, där den svenska regeringen vill just med Cuba ha ett bredare samarbete.

Mot den bakgrunden faller den utomordentligt grova bild av det kubanska samhället som Allan Hernelius gav. Det hör till en debatt som Allan Hernelius rimligen får föra med sina partivänner i regeringen och över huvud taget med regeringen som helhet. Det vore nämligen mycket egendomligt om Sverige skulle starta ett bredare samarbete av det slag som jag givit exempel på med ett land som politiskt såg ut på det sätt som Allan Hernelius vill ge sken av. Jag vill bara ta ett exempel. När Allan Hernelius säger att yttrandefriheten är obefintlig på Cuba, skall man komma ihåg att det i många länder tyvärr är så att det under ekonomiskt svåra tider har skett en åtstramning. Det har ibland genomförts statskupper, och ibland har det gjorts en allmän inskränkning av folkmajoritetens möjlighet att yttra sig.

När Cuba råkade ut för de stora misslyckandena med sockerskördarna 1968 och 1969 och ekonomin försämrades på grund därav, var den kubanska statsledningens svar på detta *inte* att strama åt människornas möjligheter att yttra sig. Tvärtom – man lärde sig av de misstag man hade gjort i fråga om sockerskördarna. Man vågade sig på en decentraliseringsprocess, där man t. ex. gav de lokala fackföreningarna betydligt större inflytande än de tidigare hade haft. Man vågade sig på experiment med begränsat lokalt kommunalt självstyre och andra liknande former av decentralisering. Detta visar en förmåga att ta till sig kritiken, en förmåga att lära av misstag, och tyder inte på sådan brist på lyhördhet som alltför många statsledningar visar under

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

ekonomiska svårigheter när de skärper sin hållning gentemot folket.

Utrikesutskottets ordförande ägnade sig också åt att karakterisera hur Cuba uppfattas i Afrika. Jag tror att man skall vara litet försiktigare än vad utskottets ordförande var när man svänger sig med citat av vad presidenter i olika länder har yttrat.

Det är riktigt att Zambias president Kenneth Kaunda för några år sedan – som Allan Hernelius framhöll – kritiskt talade om ”främmande tigrar”. Men vad Allan Hernelius inte nämnde var att Kenneth Kaunda har bytt uppfattning när det gäller Cubas roll i Afrika. I takt med det kubanska biståndet – detta är som bekant främst civilt och inte militärt – och de erfarenheter som Zambias president har dragit av Cubas insatser i Afrika har han ändrat sin inställning och uttalat att han nu har förståelse för Cubas närvaro i Afrika och att han ser positivt på den kubanska närvaron. Det är sålunda sedan Kaunda dragit erfarenheter av kubanernas uppträdande som han har ändrat åsikt. Vid årsskiftet gjorde president Kaunda offentliga uttalanden som visar att han är positiv till kubansk närvaro i Afrika. Det är något helt annat än vad utrikesutskottets ordförande vill ge sken av. Det visar i stället att Cuba hälsas välkommet, efter hand som människorna i Zambia ser det kubanska biståndet som något positivt och inte alls strängt kritiskt, som Allan Hernelius ville göra gällande.

Moderata samlingspartiet har också i sitt särskilda yttrande – och det tycker jag är bra för debattens skull – tagit upp frågan om att Cuba inte har dragit hem sina trupper från Angola, vilket man hade sagt till svenska myndigheter att man avsåg att göra. Det är bra att den frågan har rests, därför att det som ledde till att kubanerna upphörde med hemtagningen av trupper var inbördeskonflikten i Shabaprovinsen i Zaire, Angolas grannland. Som bekant deltog i den inbördeskonflikten militär personal från andra kontinenter, som det brukar heta i den här debatten, t. ex. militär från Frankrike. I denna konflikt skedde en massiv truppinsats från Marocko. Samtidigt fördes ett mycket hotfullt språk just mot Angolas regering i ett läge där, vid Angolas gränser, trupper från andra kontinenter och andra länder än de berörda – Marocko och Frankrike – var närvarande och förde krig. I detta läge deklarerade kubanerna att man ansåg det vara en alltför stor risk att fortsätta hemtagningen av trupper så länge som hotet vid Angolas gräns var påtagligt och så länge som det riktades hotfull kritik mot Angola, hot om invasion m. m. Då frös man hemtagningen.

Exemplet i Zaire, med franskt och marockanskt militärt deltagande, visar att den utländska inblandningen i afrikanska konflikter är någonting mycket mer komplicerat än den enkla bild moderata samlingspartiet har velat ge. I själva verket sätter Shabakonflikten strålkastaren på en avgörande faktor i den afrikanska spänningen, nämligen frågan varför regeringar som de i Etiopien och Angola begär stöd från Cuba. Varför kan även liberala tidningar i Afrika som inte på något sätt kan sägas vara revolutionära – såsom Jeune Afrique – mycket positivt hälsa den kubanska närvaron i Afrika? Hur kommer det sig?

Några viktiga faktorer i den bilden är självfallet västmakternas underlä-

tenhetssynder, de gamla koloniala intressena som nu har tagit sig nya uttryck i försök till en ekonomisk dominans genom företag från de gamla kolonialmakterna och multinationella företag samt den omständigheten att man samarbetar med Sydafrika i stället för att på allt sätt motarbeta regimen där. Så har ju en rad av de gamla kolonialmakterna och andra västmakter gjort. Det är dessa faktorer som utgör den verkliga grogrunden för den tragiska upptrappningen av spänningen i Afrika.

Jag yrkar bifall till reservationen 5.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Bara tre kommentarer för att svara på Mats Hellströms frågor.

Vad först gäller studiestödet kan det mycket väl vara på det sättet, att det är svårt att komma in på afrikanska universitet för flyktingar från dessa områden som vi vill stödja. Men det stöd som utgår från Sverige är inte begränsat just till afrikanska universitet utan går också till internationella organisationer som medger att flyktingar från Zimbabwe och Sydafrika kan studera också på andra ställen i världen, företrädesvis där undervisningen sker på engelska. Detta är en princip som f. ö. finns fastslagen tidigare och som inte har mött kritik från något håll, såvitt jag har förstått.

Vad sedan gäller frågan om vi kan ställa upp och öka de administrativa anslagen för ZANU-ZAPU:s verksamhet i Stockholm och deras informationscentral där, är saken den att de anslagen bestäms av dessa rörelsers centrala ledningar. De är fria att för det ändamålet använda hur mycket de vill av de medel som utgår från den svenska biståndsbudgeten, och jag finner inte att den svenska regeringen har någon anledning att korrigera de centrala ledningarnas bedömning i det här avseendet.

Till sist vill jag svara på frågan om vi har varit i kontakt med ZAPU efter det att Mats Hellström ställt sin fråga till mig. Visst har vi varit det! Vi har utomordentligt goda relationer med både Joshua Nkomo och Robert Mogabe och deras medarbetare i Patriotiska fronten. Naturligtvis kan de, precis som alla vi andra, av och till vara litet irriterade över hur byråkratin fungerar, men Joshua Nkomo förklarade i telefon så sent som i går att han fortfarande betraktar relationerna mellan hans rörelse och Sverige som mycket goda..

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Mats Hellström anförde tre skäl för att vi skulle fortsätta med stödet till Cuba.

Ett skäl var att biståndet når fram bättre till människorna på Cuba. Det var en märklig förklaring! Fattiga länder har ju i regel också en svag administration, och med Mats Hellströms motivering skulle det innebära att man undvek att ge dessa länder bistånd, eftersom de inte kan förmedla det. Men det är väl tvärtom så att vi bör hjälpa sådana länder så att pengarna kommer folket till godo. Skall vi ta hänsyn till om pengarna lätt kan administreras, då får vi en helt annan inriktning på hela biståndspolitik. Då får vi vända oss till helt andra typer av samarbetsländer.

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Ett annat skäl som Mats Hellström anförde var Cubas frihet. Jag vet inte riktigt vad Mats Hellström menar med det. Är det att vi skall medverka till att få bort diktaturen där, eller är det i någon annan riktning vi skall hjälpa Cuba till större frihet för dess folk?

Det tredje skälet var Cubas isolering. Tänker Mats Hellström i det sammanhanget på att ett visst land ger så mycket till Cuba? Enligt uppgift ger ju Sovjetunionen ungefär 4 miljoner om dagen till Cuba. Är det det socialdemokratiska överbudet på 40 miljoner – det motsvarar tio dagars stöd om man jämför med det belopp jag nyss nämnde – som skall bryta Cubas isolering?

Mats Hellström sade att biståndet till Cuba bör trappas ner först när vi ser en varaktig förbättring. Då vill jag säga att centern inte har föreslagit att biståndet skulle tas bort direkt, utan vi föreslog en nedtrappning.

När det gäller sockerpriserna är de siffror Mats Hellström anförde helt missvisande. Han använde bl. a. 1974 års siffror, men 1974 var ett helt onormalt år med mycket höga priser. Han tog också upp priserna för 1970 och sade att det då var liknande priser, men det stämmer inte alls. Priset var bara 50 öre per kg 1970.

Jag vill gärna ge Mats Hellström några siffror i det här sammanhanget: 1971 var priset 57 öre, 1972 var det 85 öre och 1973 var det 1:05 kr. Sedan kom två år med väldigt höga priser, och därefter var priset 1976 1:20 kr. 1977 var det 90 öre, och nu ligger det på 1 kr.

Detta var de verkliga priserna, och de visar hur sockerpriset har fluktuerat.

Mats Hellström talade också om de prisökningar som skett på grund av inflationen. Men prisökningarna har ju också drabbat andra länder. De har också fått betala högre priser för oljan – inflationen har påverkat även dem. Men det har ju ingenting att göra med relationerna mellan länderna. Ta t. ex. Tunisien! Hur kan Mats Hellström med det resonemanget i så fall vilja trappa ner biståndet till det landet? Där har man ju lägre inkomster än vad Cuba har.

När det gäller det maktspråk som Mats Hellström talade om vill jag säga att det inte rör sig om något sådant. Det är ekonomiska realiteter som hela tiden stått bakom centerns förslag om att vi skall trappa ner biståndet till Cuba. Det ligger på 860 dollar per capita i inkomst, och även om värdet reducerats genom inflationen, så ligger Cubas inkomst högt över det som finns i vissa av de fattiga länderna.

Till sist vill jag säga att det är högst förvånande att Mats Hellström synes vilja försvara Cubas imperialistiska politik i Afrika.

ALLAN IERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Mats Hellström förde nytt bränsle till diskussionen om Cuba. Det landet har egentligen fått lagom utrymme i den svenska biståndsdebatten, men jag måste opponera mig mot en del saker som Mats Hellström sade.

Mats Hellström gjorde gällande att det förhållandet att man gick med på ett

bredare samarbete efter att ha påpekat missförhållandena i Cuba var något av en bumerang mot regeringen, mot moderata samlingspartiets representanter i denna regering och mot utskottets moderata ledamöter. Jag förstår inte det resonemanget. Ett bredare samarbete kulturellt, turistmässigt och handelsmässigt borde kunna bedrivas oberoende av ideologier, bortsett från att vissa gränser naturligtvis inte får överskridas. Ett sådant bredare samarbete kan inte göra halt vid de staters gränser som inte har samma uppfattning som vi. Det skall vara politiskt mycket snäva hjärnor som vill dra upp andra gränser än vi i det avseendet, som vill utesluta ett bredare samarbete med länder av den karaktären. Det resonemanget kan jag inte acceptera. Och därmed faller bumerangresonemanget.

Beträffande utvecklingen på Cuba är den i många fall lyckosam. Jag tänker närmast på undervisning och medicin. Det har vi kunnat konstatera från utrikesutskottets sida vid ett besök där. Men det är inte riktigt så att utvecklingen kommer alla till del. De politiskt utstötta på Cuba – och det finns ganska många politiska fångar där – får inte del av den. Men den fråga vi nu diskuterar är om just Sverige skall betala en del av denna utveckling i ett land, som i övrigt genom sin nationalinkomst inte är berättigat därtill. Skall just Sverige vara med om att ge utvecklingsbistånd, när landet i fråga betalar i militärutgifter – per dag förmodligen – lika mycket som det svenska årsbidraget är till landets utveckling? Skall Sverige ge bidrag till ett land som har råd att föra krig och hålla förbindelselinjer med trupper och rådgivare tusentals mil från det egna landet? Det är den frågan jag har ställt.

Beträffande sockerpriserna har redan förste vice talmannen Bengtson helt vederlagt Mats Hellströms uttalande. Jag skall bara komplettera siffrorna med några uppgifter. Om sockerpriset i dag är 100 öre per kg i London, så var det 1968 nere i 22 öre. För några månader sedan var priset 84 och 82 öre. Jag kan inte kalla det för en katastrofal utveckling för Cuba.

Beträffande oljepriserna är att märka att Cuba i det fallet har ett avtal med Sovjetunionen, som svarar för all oljetillförsel och som också köper den övervägande delen av Cubas socker till priser som där fastställs.

Beträffande inställningen till Cubas åtgärder i Afrika vill jag säga att Kaunda enligt de senaste uppgifterna har börjat tänka om, sedan han fått ytterligare kubanska trupper i oroande antal i och nära sitt land.

Jag vill vidare hänvisa till vad Pierre Schori skrev i Aftonbladet, nämligen att kubanerna håller vid liv en oacceptabel princip, när de för ett halvkolonialt krig i Eritrea.

Den entusiasm som många socialdemokrater, inte minst Mats Hellström, visar för bidrag till Cuba föranleder mig att fråga: Blir det en huvudpunkt i valrörelsen 1979, att socialdemokraterna skall få tillfälle att höja anslagen till Cuba? I så fall: Lycka till!

MATS HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Det har blivit vanligt att önska lycka till på den borgerliga kanten. Tack så mycket!

Först till Ola Ullsten om pengarna till ZAPU. Det är ju på det sättet att

Onsdagen den
12 april 1978.

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

SIDA kan bevilja extra administrationsbidrag, om man så skulle önska. Det är riktigt som Ola Ullsten säger att ZAPU anser sig behöva allt det bistånd man får från Sverige i Zambia och Zimbabwe, därför att man har en väldigt svår uppgift i Zambia och i Zimbabwe. Det innebär självfallet att man vill använda mesta möjliga av medlen där. Rösta därför på den socialdemokratiska reservationen, som kräver ökade anslag till befrielseåtgärder i södra Afrika, och ge därmed möjlighet också för resp. informationskontor här, så att ANC, ZAPU och Patriotiska fronten även kan klara sina rent administrativa uppgifter i Sverige! De är i en akut ekonomisk kris. Jag hade hoppats på ett positivt svar att regeringen skulle hjälpa till, vilket regeringen har möjlighet att göra.

Så till Torsten Bengtson om sockerpriserna. 1974 är ett mycket intressant år. Då var sockernoteringarna, precis som Torsten Bengtson säger, uppe i 310 öre och t. o. m. uppe i 561 öre ett slag. Nu är de nere i 100 öre per kg. Men 1974 ansåg ju centerpartiet att det var motiverat att det året ge 60 milj. kr. till Cuba i bistånd. Sedan dess har alltså sockerpriserna fallit i den takt som jag har beskrivit här tidigare. Men Torsten Bengtson konstaterar att nu har en varaktig ekonomisk förbättring inträffat. Den argumentationen håller inte ett ögonblick. Just efter det år då centerpartiet ansåg sig kunna ge bistånd har sockerpriserna rasat, vilket tillsammans med andra omständigheter har givit Cuba en mycket besvärlig ekonomisk situation i stället för den varaktiga förbättring som Torsten Bengtson utan någonting som helst dokumenterat underlag hänvisade till.

Sedan lyssnade tydligen inte Torsten Bengtson till vad jag sade. Jag försökte understryka att det alltid har varit ett mål för svensk biståndspolitik när det gäller Cuba – det har uttryckts och det finns möjlighet att gå tillbaka till skrifterna om man så vill – att stödja den kubanska självständigheten. I ett läge där ett land kläms mellan supermakterna är det självfallet viktigt att ett neutralt land som Sverige fortsätter med sin bidragsgivning, inte upphör med den och därmed medverkar till att göra landet kanske ännu mer beroende av supermakter och andra.

Allan Hernelius tog nu i sitt inlägg tillbaka mycket av den oerhört fräna kritik av det kubanska samhället som han tidigare framförde. Sverige startar ju ett sådant här brett samarbete med bara ett fåtal länder. Man har valt ut Cuba som ett av de fåtaliga länder med vilka man vill ha det bredare samarbetet. Det vore egendomligt om man, när man vill ha ett brett ekonomiskt samarbete med bara några få länder, skulle välja ut ett som man karakteriserar så som Allan Hernelius gjorde med Cuba i sitt första inlägg.

När det gäller Zambia kan jag anföra att Kenneth Kaunda nyligen har uttalat sig positivt – även om de kubaner som finns i Zambia.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag tycker att den linje som Mats Hellström valt i sitt senaste inlägg är den riktiga. Det är genom att påverka landramarna som man skall öka möjligheterna för åtgärder att klara ökade kostnader. Det är precis det vi

har gjort. I den sista socialdemokratiska budgeten uppgick stödet till befrielseförelser i södra Afrika till 30 milj. kr. I den budget vi nu diskuterar är beloppet 85 milj. kr., dvs. nästan tre gånger större. Det har gett utrymme för ökade insatser från rörelsernas sida, och vi menar att principen bör vara att det är de själva och deras ledare som skall avgöra till vad man skall använda pengarna inom den ram som vi ställer till förfogande.

Förste vice talmannen TORSTEN BENGTSON (c) kort genmäle:

Herr talman! I polemik med statsrådet Ullsten säger Mats Hellström: Rösta med den socialdemokratiska reservationen! Statsråd kan inte rösta här, så det är inte en särskilt fruktbar uppmaning.

Centern föreslog 60 miljoner år 1974 till Cuba, sade Mats Hellström. Han har otur – han har fel också beträffande den siffran. Vi föreslog 50 milj. kr. år 1974. Vi i centern har aldrig varit uppe i 60 miljoner. Det var socialdemokraterna som föreslog det beloppet. Redan då sade vi att vi måste stoppa biståndet och att vi bara kunde gå med på en höjning som motsvarade inflationen. Vi anförde redan då att Cubas utveckling var sådan att biståndet skulle trappas ned.

Sedan säger Mats Hellström att jag utan motivering talar om förbättringarna. Jag har anförts officiell statistik på utvecklingen i Cuba. Jag har jämfört med andra länder som drabbats lika mycket av oljeprishöjningar och inflation som Cuba har gjort, och jag har då funnit att det är en väldig skillnad i inkomster per capita. Det är officiella siffror jag har använt medan Mats Hellström svänger sig med allmänna uttalanden. Bevisa då vad det är som hänt!

Jag vill också veta av Mats Hellström hur det är med Tunisien, som har varit i en liknande situation. Där kunde den socialdemokratiska regeringen ta initiativ till avveckling av det tunisiska biståndet. Var är logiken när det gäller dessa båda länder? Jag får konstatera att debatten i dag har visat att det inte är biståndspolitiska motiv utan politiska motiv som gör att socialdemokraterna vill ge pengar till Cuba.

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill nöja mig med att säga två saker.

För det första använde Mats Hellström uttrycket att Cuba är "klämt mellan supermakterna", men det var ingen korrekt beskrivning. Vi får inte helt glömma bort att det var Cuba som genom att installera sovjetiska raketbaser på ön 1962 gav upphov till den stora Cubakrisen – och det är samma Cuba som i FN i det längsta förnekade existensen av dessa baser, innan övertygande bevis framlades.

För det andra vill jag svara på Mats Hellströms fråga varför just Cuba skulle väljas som ett land med vilket vi skulle bedriva bredare samarbete. Svaret är så naturligt att det inte ens behöver sägas från kammarens talarstol: Det är faktiskt så att med flertalet länder kan vi bedriva sådant samarbete utan extra arrangemang, utan extra anslag och avtal. Därför att Cuba intar den speciella

ställning som det gör blir det ett av de länder som vi särskilt måste uppmärksamma på det sätt som regeringen har gjort.

MATS HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att det är tråkigt att Ola Ullsten ändå ger uttryck för en kallsinnighet för de akuta problem som befrielse- och rörelserna står inför här i Stockholm genom att hänvisa till de ökningarna som skett under åren. Dessa ökningarna har vi varit överens om. När socialdemokraterna satt i regeringen fanns ännu inte Patriotiska fronten. Sedan fronten bildades har vi förslagit kraftiga ökningarna av anslaget till den. Självfallet måste ökningarna sättas i relation till den ökade aktiviteten. Aktiviteten i södra Afrika från befrielse- och rörelsernas sida har ökat kraftigt de senaste åren. Men det kan man inte ta till intäkt för att inte se till att de befrielse- och rörelser som har informationskontor här kan fungera i det svenska samhället just när kampen i södra Afrika går in i ett mycket mer akut skede. Nog skulle regeringen kunna ta ett initiativ i flyktingberedningen eller på annat sätt för att lämna extra administrationsbidrag, så att befrielse- och rörelserna kan fullgöra sitt jobb här. Det är också en enkel gärd av solidaritet att se till att de kan klara den informationsuppgiften. Vårt tal om solidaritet med södra Afrika blir tomt prat om vi inte ens ger dem möjlighet att i Sverige informera om den konflikt som pågår.

Till Torsten Bengtson vill jag säga att jag medger att siffran 60 som jag uppgav för 1974 kanske skulle vara 50, men det ändrar inte alls vad jag avsåg i sak: Då, i ett läge när sockerpriserna var höga – sockret är den helt avgörande exportprodukten; en stor del av den säljs på världsmarknaden – var centern beredd att ställa upp med bistånd till Cuba. När sockerpriserna sedan rasar kraftigt – jag har använt siffror för att visa det; jag har använt samma tabell som Torsten Bengtson – säger centern: Nu sker det en varaktig ekonomisk förbättring. Nu skall vi trappa ned och sedan avbryta vårt bistånd. – Det är hyckleri att följa den linjen. Då är moderaterna hederligare på den punkten: de hänvisar till att de tycker illa om Cubas engagemang i Afrika.

I vanlig ordning tappade Torsten Bengtson sedan bort det som i övrigt är avgörande för vårt bistånd till Cuba: Det är ett bistånd som når ut till mycket fattiga människor, och det gör det i ett land där ekonomin inte har förbättrats utan där den internationella inflationen ligger klart över de ökningarna som förekommit i dollar i BNP per capita.

När det gäller Cuba och supermakterna borde Allan Hernelius inte glömma bort att den ekonomiska blockaden från USA:s sida, som till en början tillämpades strikt av mycket stora delar av västmakterna och som hade en förödande verkan på Cubas ekonomi, tillkom långt före de sovjetiska raketbaserna på Cuba.

Eftersom min tid är ute vill jag i övrigt bara hänvisa till att det bredare samarbetet som Allan Hernelius vid omröstningen om en stund kommer att ansluta sig till avses att också finansieras med biståndsmedel, även i framtiden.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Den här debatten börjar kanske bli litet tjatig, men låt mig ändå säga att det är riktigt att Patriotiska fronten inte fanns på den socialdemokratiska regeringens tid. Däremot fanns ZAPU, den rörelse vi just nu diskuterar. Det är bara det att ZAPU fick praktiskt taget inga pengar alls – man fick 100 000. Det hade ungefär räckt till hyran för kontoret i Stockholm och inte till någonting annat.

Vi tycker att det är rimligt att huvuddelen av de pengar som vi anslår över biståndsbudgeten till dessa rörelser används till de humanitära ändamål som de är avsedda för. Det är också den prioriteringen rörelserna själva har gjort. De vill inte dra på sig en stor och tung administration utan ser till att pengarna kan användas för flyktingproblemen, utbildning och andra sådana insatser inom ramen för den humanitära verksamhet som vi vill stödja. Jag kan alltså inte se, av vilket skäl vi skulle gå in och korrigera den prioritering som rörelsen själv gör.

Andre vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdet fortsättande kl. 19.30.

INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Allan Hernelius och jag har fogat två särskilda yttranden vid betänkandet. Det ena rör Cuba och det andra Vietnam.

Låt mig redan från början säga att någon meningsskiljaktighet inte har rått i utskottet när det gäller frågan om storleken av anslaget till Vietnam. Men det finns ändå skäl för oss att göra vissa påpekanden rörande Sveriges genom tiderna största biståndsprojekt, Bai Bang i Vietnam.

Den tidsförskjutning som har ägt rum i arbetet och de ständigt stigande kostnaderna har medfört att SIDA har låtit göra en utredning vars första rapport har presenterats. Syftet med studierna av Bai Bang-projektet är att genom analys och kritisk granskning av projektet i dess olika faser tillvarata erfarenheter som kan komma till användning senare. Utskottet har också ansett det värdefullt att denna granskning fortsätter, vilket gör det möjligt att dra lärdomar därav. De lärdomarna må det vara för tidigt att dra i dag men de pekar entydigt på att detta biståndsprojekt har varit en satsning som överstigit svensk biståndsadministrations möjligheter att göra en något så när korrekt bedömning av tidsåtgång och kostnader för projekt av denna omfattning.

Jag skall inte här, herr talman, göra någon historik över Bai Bang-projektet. I en interpellationsdebatt i kammaren den 28 november 1975 besvarade dåvarande biståndsministern Gertrud Sigurdsen en interpellation av Allan Hernelius i vilken denne ställde frågor om möjligheten att överblicka kostnadsutvecklingen och tidsåtgången för projektets genomförande. När man läser protokollet från den debatten kan man konstatera att Allan Hernelius då förutsade vad som i dag har visat sig vara verklighet medan Gertrud Sigurdsen i en ljusblå – eller jag kanske skall säga röd – optimism ansåg att dåvarande förseningar i och för sig inte behövde medföra att starten av den andra pappersmaskinen och massafabriken behövde senareläggas.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Inte heller trodde hon att budgeten skulle behöva revideras.

Vad projektet kommer att kosta slutgiltigt vet vi inte. De ursprungliga 770 miljonerna hade 1976, bara ett år efter debatten i riksdagen, växt till 1 055 miljoner. I utredningsrapporten anges, som jag nämnde tidigare, att förseningarna ytterligare har ökat och att en ny omräkning är aktuell. Denna skulle enligt rapporten redovisas under mars månad 1978. Utskottet fick också vid föredragning från SIDA uppgiften att en ny kostnadsberäkning skulle föreligga i slutet av mars. Det har inte lyckats mig att få tag på en sådan. Siffran 1.5 miljarder har hörts liksom att varje månads försening av projektet ökar kostnaderna med ca 15 miljoner. I morse kunde vi höra att utrikesministern tillbringade åtskilliga timmar i går med Vietnams utrikesminister. Förhoppningsvis har hennes besök i Vietnam gjort att vissa omständigheter vad gäller projektet i Vietnam kan klarna och bidra till en överblick av tidsåtgång och kostnader.

David Wirmark sade att kostnaderna för detta projekt inte drabbar Sverige. Nej, det är alldeles korrekt. Men likväl måste vi svenskar ha rätt att ställa krav på att de medel som vi avsätter till biståndsändamål får en effektiv användning, det vill jag gärna tillägga.

Herr talman! Bai Bang-projektet föddes i mörker och fortfarande finns det dimmor som behöver skingras. Vid tidpunkten för interpellationsdebatten var insatsavtalet mellan Sverige och Vietnam om Bai Bang fortfarande hemligstämplat. Gertrud Sigurdsen antydde emellertid att hemligstämpeln skulle hävas, och frågan behandlades också då av regeringsrätten.

Intressant är emellertid att nu i efterhand se vilka skäl den dåvarande regeringen gav för hemligstämplingen. SIDA hade gjort bedömningen att avtalet borde hemligstämplas av internationella hänsyn. I en debatt i Skurup strax före den av mig här nämnda interpellationsdebatten påpekade Gertrud Sigurdsen att detta hade krävts av Vietnam. Gertrud Sigurdsen anförde som skäl att det material som hemligstämplats rymde uppgifter om bl. a. råvarutillgångar, kommunikationer, tillgång på arbetskraft, administrativa och organisatoriska förhållanden i Nordvietnam.

Herr talman! Insatsavtalet mellan Sverige och Vietnam, som nu sedan länge är offentlig handling, rymmer ingenting av detta. Det är vagt och illa formulerat, och det är resultatet av en långt gången kompromiss, där varje kvantifiering är utesluten och där ingenting är preciserat vare sig till typ eller omfattning. Den enda form av information av här nämnt slag som ges i avtalet är en redogörelse för vilka produkter Vietnam skall ställa till förfogande, såsom asfalttruckar, jeepar, sand till cement, makadam, tegel, cementblock osv.

Nu i efterhand när avtalet blivit offentligt finns det anledning att påpeka att de skäl som den dåvarande regeringen gav för hemligstämplandet icke var hållfasta. Det samråd som Gertrud Sigurdsen påstod hade ägt rum om hemligstämplingen skedde säkerligen också, men jag vågar i dag påstå att det i högre grad låg i den svenska regeringens intresse att hemligstämpla avtalet än i den vietnamesiska. Och det av en enda orsak: avtalets utformning. Om avtalet då hade presenterats för den svenska riksdagen, vilket hade varit

rimligt, skulle det endast ha varit en mycket stark partidisciplin inom det socialdemokratiska partiet som gjort att man hade kunnat stå emot den kritik som avtalets utformning skulle ha föranlett oppositionen att framföra.

Om detta sägs också i rapporten från SIDA: "Avtalet mellan Sverige och Vietnam angående Bai Bang-projektet har givits en sådan innebörd och i vissa stycken fått en sådan formulering att det försvårat genomförandet av projektet. Detta gäller speciellt tidsplanen och vad som sägs om eller snarare inte sägs om projektorganisation och projektledning."

Jag vill ta ett exempel till. Enligt nu gällande bestämmelser kan ett insatsavtal avse en period på högst sex budgetår. I proposition nr 135, som just har framlagts, föreslår biståndsministern en uppmjukning av denna regel. Den 17 maj 1974 fattade regeringen beslut om Vietnam. I avtalet formulerades också att svenska biståndsmedel skulle utges till detta projekt t. o. m. budgetåret 1978/79. Men i en annan paragraf i samma avtal slås fast att avtalet är bindande tills en normal produktion är i gång, och där nämns ingen tidsbegränsning.

Regeringen hade det naturligtvis inte lätt. Löftet till Pham Van Dong från statsminister Palmes sida måste infrias. Projektet måste genomföras. Det visste vietnameserna, vilket gjorde att detta för dem naturligtvis var den viktigaste punkten. På andra sidan stod svenska krav på redogörelser för kostnader och tidsåtgång för projektets genomförande. Det enda man då kunde göra var att fastställa en beräknad summa, ta till ordentligt för kostnadsfördyringar och skriva under avtalet. Anmärkningsvärt är att det inte gjordes någon korrigering i tidsplanen med hänsyn till att avtalet blev försenat ett halvt år. Man kan ställa sig frågande inför detta.

Det fortsatta agerandet har inneburit att man har knutit s. k. årsavtal, som enligt uppgifter som utskottet fått tar över insatsavtalet. Detta är alltså med andra ord inte gällande vad avser begränsningen fram t. o. m. budgetåret 1978/79. Man kan då ställa frågan: Om det inte längre gäller i det avseendet, i hur hög grad gäller det då i andra avseenden?

Det visar sig nämligen att de kostnadsfördyringar som kontinuerligt tillkommer inte bara beror på inflation och förseningar. De beror också på att Sverige har fått svara för åtaganden som inte fanns med i avtalet. Vietnam skulle t. ex. ha svarat för kemikalier för massa- och pappersfabrikation liksom byggnads- och konstruktionsmaterial och dessutom för uppbyggnad av lagerutrymmen i hamnen. Utskottet fick ta del av en precisering av kostnadsökningarna, och då presenterades en redovisning för material och utrustning utöver grundbudgeten på 30 milj. kr. Det gällde cement, armeringsjärn, virke, utökad maskinpark, acetylenfabrik m.m.

Beträffande hamnen har situationen varit den att Sverige har fått bygga lagerutrymmen, men ändå har förseningen blivit så omfattande att det praktiskt taget bara är öststatsrederier som kan ta på sig frakter, eftersom de får betalt i en för dem förmånlig valuta. Varorna blir liggande i månader och svinnet är onormalt, som SIDA:s utredningsman formulerar det.

Likaså skulle Vietnam enligt avtalet svara för arbetskraft. Sommaren 1977 beräknades 7 300 vietnameser arbeta på projektet, men knappt 3 000 fanns på

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

plats. Olika skäl har angetts till förseningen – alltifrån att vietnameser inte gärna arbetar i regn till att det inte fanns arbete åt flera.

Herr talman! Det är inte min avsikt att på något sätt göra ett angrepp på Vietnam. Biståndsministern använde ordet smutskasta, men det är inte fråga om det. Det är i stället fråga om att öppet belysa faktiska förhållanden. Jag är lika mycket som någon annan medveten om den enorma förstörelse som drabbat landet i fråga efter ett långt och oerhört plågsamt krig. Förstörelse och svårigheter med administration har följt i krigets spår. Inte heller ifrågasätter jag Vietnams okuvliga vilja att bygga upp sitt land och att skapa bättre materiella levnadsförhållanden för sina medborgare. Det vore mig också fjärran att rikta någon kritik mot SIDA eller det företag som har huvudansvaret för projektets genomförande. Man har alldeles säkert gjort vad man kunnat för att åstadkomma ett så bra resultat som möjligt. Min kritik riktar sig mot den dåvarande regeringen, som slöt detta avtal trots att man måste ha varit medveten om dess svagheter. Därför undanhöll man också svenska folket insyn i detsamma.

Allan Hernelius och jag har i ett särskilt yttrande föreslagit att man tar upp förhandlingar med Vietnam på hög politisk nivå. I och med nästa budgetår utgår ju avtalet enligt min uppfattning på den punkt som säger att svenska biståndsmedel skall lämnas för Bai Bang-projektet. Det är svårt för oss att acceptera att denna del av avtalet skall tas över av s. k. årsavtal. Vi föreslår sådana här förhandlingar mot bakgrund av att vi anser att löftet om ett färdigställande av Bai Bang-projektet måste stå fast. Man har nu kommit så långt att det måste vara möjligt att få en klar bild av tidsåtgången för projektets genomförande och därmed göra kostnadsberäkningar som är rimligt hållfasta. Vi har från svensk sida också möjligheter att ställa vissa krav. En sådan här kostnadsberäkning bör kunna ligga till grund för ett tak för hur mycket projektet sammanlagt får kosta. Redan nu beräknas varje svensk betala 200 kr. till projektet, men det kan vara intressant att veta om det stannar vid 250 kr. Herr Palmes löfte får dock inte kosta svenska folket hur mycket som helst.

Nu säger utskottet att sättandet av ett tak inte står i överensstämmelse med vedertagna landprogrammeringsprinciper. Men utskottet har samtidigt fått en redogörelse för att när en viss summa anslås till utbildningsprojekt eller sjukvårdsinrättningar inom biståndsavtalen, så utnyttjar man dem till fullo. Om de inte räcker till får man skära ned på antalet utbildningsplatser, vårdplatser eller vad det rör sig om. Någon utvidgning av Bai Bang-projektet så att svenska biståndsmedel skall användas till driften av massa- och pappersfabriken ställer vi oss i det särskilda yttrandet avvisande till. Det har ju inte heller från början varit meningen, men vi har ändå velat påpeka det.

Det tak som vi förordar skulle dessutom i vissa avseenden kunna få andra positiva konsekvenser, så till vida som det skulle kunna stimulera vår avtalspartner till insatser för att bl. a. komma till rätta med de svårigheter som finns på den administrativa sidan. Inte minst försvåras detta arbete av att man inom de två administrativa ledningarna – den svenska och den vietnamesiska

– arbetar efter två helt olika tidsplaner. De tidsplaner som nu har föreslagits fastslås från vietnamesisk och svensk sida den 1 januari 1978 skiljer sig markant åt. Den svenska tidsplanen räknar med en tidsförskjutning från 50 till 72 månader för projektets färdigställande, medan man från vietnamesisk sida räknar med 7 månaders tidsförskjutning.

Stora svårigheter uppstår också genom att utbildningen till stor del sker efter den vietnamesiska tidsplanen, medan den kanske mer realistiska svenska ligger till grund för själva byggandet. Alltför lång tid förflyter därigenom mellan utbildning och anställning i projektet, varför den utbildade arbetskraften hinner försvinna eller glömma sina nyförvärvade kunskaper.

Naturligtvis, herr talman, är det intressanta en principdiskussion om huruvida Sverige i fortsättningen skall satsa på biståndsprojekt av denna natur. Erfarenheterna hittills visar på stora svårigheter. Men i och för sig är svårigheter till för att övervinnas, och vi svenskar brukar ju dessutom kunna övervinna dem. Så blir säkert fallet också denna gång. Det är en uppriktig förhoppning från min sida.

Däremot ställer jag mig mycket tveksam till om sådana här projekt i framtiden skall belasta den svenska biståndsbudgeten. Om man betraktar frågan i ett större sammanhang, kommer saken nämligen i ett annat läge. Runt om i världen finns en oändlig nöd och ett lika oändligt behov inte bara av mat för dagen utan också av vatten, utbildning och sjukvård. Det ligger nära till hands att ställa sig frågan vad kanske uppemot 2 miljarder kronor hade kunnat åstadkomma i form av odlingsprojekt, brunnsgrävning, småindustriuppbyggande och yrkesutbildning i många av våra biståndsländer, inte minst i ett krigsdrabbat land såsom Vietnam.

Till sist: För Vietnams återuppbyggande svarar huvudsakligen Sovjet, Kina, Östtyskland och Sverige. I andra länder har man ställt sig frågande till Sveriges enorma insatser för att hjälpa inte i första hand ett nödlidande och krigsskadat lands medborgare utan en regim, som åsidosätter mänskliga rättigheter, tvångsförflyttar människor, utövar censur och omöjliggör en fri insyn av massmedia såväl i landet som i andra länders bistånd till landet i fråga. Den frågan är emellertid irrelevant här i dag. Projektet skall i hamn så effektivt och bra som möjligt, inte minst därför att vietnameserna har rätt att kräva det. Allan Hernelius och jag har med vårt särskilda yttrande velat peka på några åtgärder, som vi anser angelägna för att i någon mån mildra verkningarna av ofullständigheten i det ursprungliga insatsavtalet mellan den dåvarande socialdemokratiska regeringen och Vietnam.

OLLE GÖRANSSON (s):

Herr talman! Egentligen borde Ingrid Sundbergs angrepp mot Bai Bangprojektet ha kommenterats av någon av hennes borgerliga kamrater i utskottet, vilka inte delar Ingrid Sundbergs eller Allan Hernelius uppfattning i denna fråga. Men tydligen föredrar såväl folkpartiets som centerpartiets representanter i utskottet att inte tycka någonting i denna fråga. Jag vet emellertid att det senare finns möjligheter att återkomma till den debatten. Därför skall jag inte nu ta kammarens tid i anspråk för detta.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Målen för Sveriges insatser inom det internationella utvecklingssamarbetet är att stödja och främja de fattiga ländernas egna ansträngningar för ekonomisk utveckling, social rättvisa, nationell självständighet och demokrati. Denna ambitiösa målsättning anser säkert den stora majoriteten av vårt lands invånare vara naturlig och riktig.

Men hur annorlunda är inte verkligheten i andra delar av vår värld? Många frågar sig kanske: Strävar inte alla länders regeringar till social rättvisa, ekonomisk utveckling och demokratiska fri- och rättigheter? Mitt svar blir nej. Helt naturligt är vi överens om att vi skall som land inte samarbeta med länder som inte strävar mot den målsättning vi har satt upp. Men som land och som enskilda människor kan vi inte därmed blunda för de övergrepp som sker mot enskilda och mot grupper av människor i länder vilkas regeringar vi inte vill samarbeta med. Människorna där ställer krav på oss av många skäl, inte minst på grund av vårt engagemang i Förenta nationerna för de mänskliga rättigheterna.

Men trots Förenta nationernas och vårt lands högtidliga uttalanden i de här frågorna tvingas vi konstatera att flyktingar från diktaturländer och befolkningssomflyttningar inom länderna skapar problem som verkar vara dessa länders regeringar övermäktiga.

Till vårt land söker sig spontant eller genom överföring av flyktingar allt fler och fler människor från andra länder. En del av dem som kommer till oss har politiska skäl. Om vi skulle vägra att ge dem asyl och i stället återsända dem till deras hemländer, skulle vi försätta dessa flyktingar i en livshotande situation. Andra söker sig hit också som flyktingar men av andra skäl. Det kan vara religiös förföljelse. Och en stor grupp kommer hit och hänvisar till de oacceptabla ekonomiska förhållanden som råder i deras hemländer.

Herr talman! Jag vill med detta ha sagt att det otvivelaktigt råder ett samband mellan situationen i världens länder och invandringen till vårt land. Våra resurser att ta emot dessa människor är begränsade, och frågan är om det alltid är den bästa lösningen att ta hit dem till Sverige.

Jag kommer till den slutsatsen att våra biståndsinsatser i framtiden alltmer måste inriktas på att lösa flyktingarnas problem i den världsdelen där de finns. Anna Lisa Lewén-Eliasson har i sitt inlägg ingående redogjort för varför vi socialdemokrater vill ha mera medel för att klara av flyktingsituationen i södra Afrika. Jag skall inte gå närmare in på det ämnet utan vill helt instämma i vad hon har sagt.

Men det är inte bara situationen för flyktingar i södra Afrika det gäller, utan i många länder är en liknande situation för handen. Läser man FN:s flyktingkommissaries årsrapport så finner man att situationen är långt ifrån tillfredsställande. Jag skulle vilja säga: Den är snarare skrämmande.

Tittar man på de länder i Sydamerika som tidvis seglar upp i svenska massmedia kan man konstatera att situationen för människor där är förskräcklig. Det är då fråga om regimer som vi inte vill ha något biståndssamarbete med. Vi vet att i Chile har förtrycket gått i vågor allt sedan juntan tog makten. På senare tid har förtrycket hårdnat. Antalet fall av människor som bara försvunnit, som man säger, uppgår till 500 å 600 efter

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

kuppen 1973. Ett okänt antal misshagliga personer har också dömts till förvisning inom landet, däribland inte mindre än 500 fackliga ledare.

I Argentina är situationen oförändrat skrämmande. Kampen mot juntans verkliga och förmenta motståndare fortsätter med hämningslös kraft. Alla siffror om försvunna och politiska fångar är mycket osäkra. Vår ambassad i Buenos Aires uppger att sedan mars 1976 har omkring 8 000 personer försvunnit. Flertalet av dem förmodas vara fångslade i hemliga fångelser och koncentrationsläger. En stor del av de försvunna är säkert också döda, och uppskattningsvis finns det omkring 10 000 politiska flyktingar i de olika kända fångelserna. Juntan uppger sig ha dödat mellan 6 000 och 7 000 politiska motståndare.

FN:s flyktingkommissarie beräknar antalet flyktingar i Argentina till omkring 8 000, huvudsakligen chilensare men också många från Uruguay. Det finns därutöver ett okänt antal flyktingar som av olika anledningar undviker att registrera sig hos flyktingkommissarien. I Uruguay är antalet politiska flyktingar mycket lågt därför att landet inte inbjuder till att vara någon fristad för politisk förföljelse. De uppgifter som finns om antalet politiska fångar är därför osäkra, men det kan röra sig om ca 5 000 personer. F. n. cirkulerar rykten om att omkring 500 fångar skall tillåtas lämna landet under den närmaste tiden.

I Brasilien finns enligt FN-kommissarien 272 flyktingar, huvudsakligen argentinare. Men detta är bara ett litet fåtal av det totala antal flyktingar som finns i São Paulo-området och där andra beräkningar säger att 20 000 människor lever som flyktingar. Strömmen av flyktingar från Argentina till Brasilien ökar också fortfarande. Vi vet att myndigheterna är mycket irriterade, och de har förklarat att flyktingar inte kommer att beviljas uppehållstillstånd i Brasilien.

Herr talman! Denna lilla redogörelse från några länder gäller situationen för politiska flyktingar i en del av vår värld. Lägg därtill hundratusentals människor som söker sig nya tillflyktsorter inom sina respektive länder, en flykt från fattigdom och svält på landsbygden till storstädernas slum med mänsklig förnedring, och lägg vidare till de människor som måste fly från de akuta krigsområdena.

Ola Ullsten har för kort tid sedan varit ansvarig för vår invandrings- och flyktingpolitik. När den socialdemokratiska regeringen lade förslaget om denna, fick det en stor uppslutning i riksdagen. Den politiken syftar bl. a. till att vi skall ha en generös flyktingpolitik i vårt land för dem som söker sig hit och begär asyl. Men en flyktingpolitik kan också innebära former för omhändertagande av flyktingar i andra länder än i Sverige. Det är här jag tyvärr måste konstatera att vi inte haft och ej heller f. n. har någon uttalad flyktingpolitik ur denna aspekt. Oftast är Sveriges insatser spontana. De styrs av de rapporter som kommer via massmedia. Men de hundratusentals flyktingar, som vi inte konfronteras med, hur hjälper vi dem?

Herr talman! Sveriges insatser och möjligheter att hjälpa dessa människor är små vare sig vi ökar flyktingintagningen till Sverige eller om vi kraftigt förstärker flyktingkommissariernas resurser. Men att inriktningen och

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

behovet av framtida ökade insatser kommer att krävas är jag fullt övertygad om. Det är därför jag anser det viktigt att de ökade medel som vi föreslår skall utgå för flyktinginsatser i södra Afrika. En sådan insats kan ge oss en kunskap om, en erfarenhet av hur vi i andra världsdelar bäst skall hjälpa flyktingar i framtiden.

Herr talman! Jag yrkar slutligen bifall till samtliga socialdemokratiska reservationer i föreliggande betänkande.

STURE KORPÅS (c):

Herr talman! Olle Göransson undrade om inte någon från de andra regeringspartierna skulle kommentera Bai Bang-projektet. Jo, jag skall göra det, men jag fick vänta på min tur. Dessutom, herr talman, beklagar jag att också jag, av många skäl, känner mig ha ett behov av att tala om Cuba. Ett av skälen härtill var att på den talarlista som förelåg i går kväll Mats Hellströms namn stod närmast före mitt. Jag vet av tidigare erfarenhet att Mats Hellström brukar tala om Cuba, och det var därför naturligt att jag inriktade mig på den frågan.

En annan erfarenhet som jag har från tidigare sammanhang är att det är svårt att vara reservant, eftersom man har mycket kort tid på sig för att utforma reservationer. Därför kan det vara förlåtligt att det finns en viss inkonsekvens i de socialdemokratiska reservationerna. Allvarligare är det emellertid när man argumenterar för bägge leden i inkonsekvensen.

I reservationen 2 säger man: "Det är inte rimligt att ett land som en gång förts till kategorin programländer för alltid skall erhålla oförändrat eller höjt bistånd. Det måste också vara möjligt att trappa ned biståndsinsatserna för enskilda mottagarländer." I reservationen 5 har man glömt detta och angriper regeringens och utskottsmajoritetens uppföljning av riksdagens tidigare beslut att successivt avveckla biståndet till Cuba.

Man säger att nedskärningarna beträffande Cuba drabbar hälsovården och utbildningen där. I själva verket är det svenska biståndet och därmed också nedskärningarna ytterst obetydliga i förhållande till Cubas totala ekonomi – och då skall jag ändå, herr talman, avstå från att tala om socker. Sålunda kostar Cubas bistånd till andra länder sannolikt minst lika mycket per dag, som årsbeloppet för vårt bistånd till Cuba. Det ger ett perspektiv på socialdemokraternas påstående att nedskärningen hårt skulle drabba undervisning och hälsovård. Skillnaden mellan majoritetens förslag och reservanternas förslag skulle också kunna uttryckas så att det förra svarar mot en dags kubanskt stöd till andra länder medan reservanternas svarar mot två dagars. Det är ju också ett sätt att mäta det realvärde som Mats Hellström efterlyste. Om Cuba nu skulle ha svårigheter med sitt utvecklingsprogram, måste det bero på annat än nedskärningen av det svenska biståndet.

Nu vet vi emellertid att det är relativt väl ordnat med hälsovård och utbildning på Cuba. Landet har i dag jämfört med förhållandena i Indien, Egypten eller Peru inte några fattiga människor. Inga människor får det bättre eller sämre beroende på storleken på det svenska biståndet. När vi inledde vårt bistånd till Cuba – det har talats om det tidigare i dag – var det inte landets

fattigdom som var det främsta skälet. Det fanns företrädesvis två andra skäl. Det ena var att vi ville stödja landet i de svårigheter det hamnat i genom den oförnuftiga amerikanska blockaden. Den blockaden hade i dag sannolikt varit i huvudsak upphävd, om Cuba inte hade engagerat sig i Afrika.

Det andra skälet för vårt bistånd den gången var att moderera tendensen till sovjetisk dominans. Denna torde emellertid nu vara så omfattande att vårt bistånd i det sammanhanget inte spelar någon roll.

Cubas folk har genomgått en stark utveckling under de senaste 20 åren. Jag beklagar att vi nu behöver föra den här diskussionen och att detta har blivit en central fråga i hela biståndsdebatten. Socialdemokraternas förslag att mer än fördubbla biståndet till Cuba i förhållande till regeringens förslag och i förhållande till riksdagens tidigare beslut är emellertid en utmaning mot den svenska opinionen. Om vi vill att den svenska biståndsviljan i fortsättningen skall hållas levande har vi inte råd med demonstrationer av den typen.

Sveriges folk behöver känna att man stöder världens fattigaste människor i deras försök till en bättre tillvaro. Det är dock inte detta som det är fråga om här.

Men Cubas folk behöver stöd i sina fortsatta strävanden till oberoende. Det kan behöva stöd mot en ny dominans från Förenta staterna och mot ett djupare beroende av Sovjetunionen men också mot de inre krafter som fortfarande står hindrande i vägen för ett öppet samhälle med fulla demokratiska friheter. I de två förstnämnda avseendena kan vi inte göra mycket, men i det senare avseendet skulle vårt samhälle kunna vara en förebild för Cubas folk. liksom det i viss mån kan ha varit det i de spanska och portugisiska folkens frigörelse. Därför är det angeläget att de förbindelser som under åren byggts upp mellan folken utvecklas i form av bredare ekonomiskt och kulturellt samarbete.

Jag delar den oro som socialdemokraterna uttrycker i reservationen 2 över att våra samarbetsländer blivit så många. Jag har också, liksom fru Lewén-Eliasson, varit med om att i biståndspolitiska utredningen uttala att antalet länder bör utökas med stor försiktighet. Den nuvarande regeringen har inte heller fört in något nytt land, utan alla de nuvarande biståndsländerna var på ett eller annat sätt med under den gamla regimens tid. Vi har inte heller någon delad uppfattning om att länder som Namibia och Zimbabwe bör få en fortsättning på det stöd befrielseörelserna där har när de länderna förhoppningsvis snart får folklig självstyrelse. Men hur skall vi bestämma vilka av de nuvarande mottagarländerna som bör falla ut, om vi inte skall ha så många?

Bortsett från Cuba och möjligen Tunisien är det knappast något land bland våra samarbetsländer som under överskådlig tid blir så utvecklat att vi för den skull kan avveckla biståndet. Att av andra skäl plocka ut länder torde vara utrikespolitiskt mycket svårt. Kanske är lösningen att vi för samtliga länder beslutar avveckla det nuvarande biståndet från ett visst år i framtiden och under tiden drar upp riktlinjer för hur vi skall ha det med det bilaterala biståndet därefter. Kanske bör samarbetet med nya länder redan från början vara tidsbegränsat. Norge använder en sådan modell.

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

I reservationen 5 föreslår socialdemokraterna ett något högre belopp än regeringen och utskottsmajoriteten för Angola, Botswana, Guinea-Bissau, Kap Verde och Moçambique. De föreslår något lägre belopp för Kenya och Pakistan. Detta kan vara ett utslag av den putterpolitik som Torsten Bengtson tidigare talade om. Jag tror att Anna Lisa Lewén-Eliasson också från SIDA:s styrelsebord känner igen beteckningen strilkannepolitik för det här – en politik som i varje fall är utan praktisk betydelse.

Förslagen till sänkningar av bidragen till Kenya och Pakistan kan vara ett uttryck för olika värderingar av dessa länders förutsättningar att bedriva ett utvecklingsarbete i enlighet med Sveriges biståndspolitiska mål. Utskottsmajoriteten stöder ökningen av biståndet till Kenya och Pakistan. Kenya torde vara ett av de länder där vi bäst kan följa själva användningen av just vårt bistånd. Men, herr talman, det finns anledning att beklaga att den påbörjade demokratiska utvecklingen i Pakistan avbrutits. Vårt fortsatta biståndssamarbete med det landet måste bli beroende av vad som nu händer där. Den fortsatta behandlingen av landets tidigare politiska ledare kan bli den avgörande prövningen.

Socialdemokraternas förslag till små höjningar för en rad uppräknade länder kan ge intrycket att regeringen och det ledande oppositionspartiet har olika uppfattningar även om de länderna. Så är det inte. Dessa länder har nyss fått sin politiska frihet – eller är fortfarande utsatta för trycket från den pågående frigörelsekampen i södra Afrika. Vi är överens om att stödet till dessa länder skall ha högsta prioritet. Som David Wirmark påpekat är det möjligt att gå in med katastrofbistånd utöver landramarna, om det blir behov därav.

Herr talman! Jag har haft litet bekymmer för moderata samlingspartiets särskilda yttrande beträffande Vietnam. Jag tolkar dock Ingrid Sundbergs anförande så, att partiet är berett att fullfölja våra åtaganden gentemot Vietnam.

Det är för många här i kammaren väl bekant att jag från början var kritisk mot den stora satsningen i Bai Bang. Att det fanns skäl för den kritiken har utvecklingen visat. Nu vill jag emellertid, liksom jag också tidigare gjort här i kammaren, understryka det angelägna i inte bara att vi fullföljer det vi åtagit oss, utan också att vi tar ansvar för att anläggningen verkligen kommer i funktion, när det blir så dags. Vietnam trodde på oss, när vi en gång sade att vi var bra på att bygga en sådan anläggning. Vi borde den gången ha förstått något av de svårigheter som skulle möta. Vi kan inte nu skylla på vår samarbetspartner. Det är inte bara svenska biståndspengar som här fått en ineffektiv användning. Projektet har också bundit vietnamesiska tillgångar, som skulle ha fått bättre användning på annat sätt. Nu är vi skyldiga att fullfölja vårt åtagande, nämligen att hjälpa Vietnam till ett fungerande pappersbruk.

Däremot bör vi lära oss av läxan för framtiden; det var också Ingrid Sundberg inne på. I budgetpropositionen nämns att Tanzania begärt stöd till en pappers- och massafabrik i Mufindi. Det sägs vidare att SIDA beräknar att underlag för regeringens ställningstagande till Mufindiprojektet kommer att

föreligga inom ett halvår; det är väl räknat från januari. Jag har i SIDA:s styrelse reserverat mig mot att vi deltar i en fortsatt projektering för Mufindi. Genom närvaron av det statliga ämbetsverket SIDA och det statliga skogsbolaget ASSI kan Tanzanias regering få den felaktiga uppfattningen att Sverige redan deltar också i genomförande av själva projektet, innan underlag ens finns för beslut i regering och riksdag. Jag förutsätter att i det material som skall bilda underlag för regeringens – och senare riksdagens – ställningstagande också ingår dels en bedömning av konsekvenserna för det lokala samhället av denna anläggning, dels en bedömning av alternativ användning av motsvarande resurser. Mufindi får inte bli ett nytt Bai Bang – det skulle vara en svår belastning både för Sverige och för Tanzania.

Därmed, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Här har talats mycket om att vi skall stödja de fattiga folken i de fattiga länderna.

Vietnam är ett fattigt land. Vårt eget land har haft gynnsamma förutsättningar att utvecklas från ett fattigt u-land till ett rikt industriland. Vi har bl. a. levat i fred i över 160 år. Vietnam har, som vi alla känner till, haft betydande svårigheter i sin utveckling. Folket har bl. a. drabbats av att leva i en krigssituation som varat mer än 30 år. Jag tycker att man i den här debatten om våra insatser i Vietnam, närmast Bai Bang-projektet som diskuteras mest, ofta glömmer bort de olika förutsättningarna för ett land som Sverige och ett land som Vietnam. Vi talar om detta skogsindustriprojekt som om det skulle vara lika goda förutsättningar att genomföra det i Vietnam som i Sverige.

Ingrid Sundberg har citerat bl. a. den rapport som SIDA presenterade i början av året. Även jag vill återge några rader i denna rapport. Det står bl. a. följande om Bai Bang: "Det är i sig ett stort och komplicerat projekt och därtill Sveriges hitintills största enskilda biståndsinsats. Till detta kommer, att projektet skall genomföras i ett för Sverige nytt samarbetsland, i en politisk, ekonomisk, kulturell och teknisk miljö, som är mycket olik vår egen och i inledningsskedet till stor del okänd för oss. Förberedelserna för projektet fick dessutom utföras i ett land som då ännu var inblandat i ett förödande inbördeskrig."

Detta bekräftar vad jag sagt om de stora svårigheterna. Det går alltså inte att beträffande effektiviteten jämföra mellan projekt i Sverige och projekt i Vietnam.

Socialdemokraterna och många andra i detta land har mycket noga följt vietnamesernas kamp. De har stött landet på olika sätt, stött återuppbyggnaden efter krigets härjningar, deltagit i manifestationer och på olika sätt deltagit i solidaritetsaktioner. Jag sade "många grupper", därför att när Allan Hernelius framhöll att moderaterna från början varit mycket kritiska mot skogsindustriprojektet och städse hävdat att avtalet var huvudlöst, är det att märka att det inte bara är skogsindustriprojektet som moderaterna från början varit mycket kritiska mot. Moderaterna har också ställt sig utanför de

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

solidaritetsaktioner som flertalet i detta land deltagit i för att stödja Vietnam.

Ola Ullsten sade att jag i den socialdemokratiska regeringen vid flera tillfällen fått stöd av den liberala politiken. Det vill jag instämna i. När det gäller den liberala och den socialdemokratiska biståndspolitikerna är inte skillnaderna så värst stora. Jag försäkrar Ola Ullsten att vi kommer att fortsätta att stödja hans insatser i fråga om fullföljandet av Bai Bang-projektet och andra insatser i Vietnam.

David Wirmark sade att projektet skall slutföras. Han pekade på skärningen mellan två ekonomiska system och framhöll att det är viktigt att tala om för de svenska medborgarna att det är vietnameserna som slutligen får betala. Det ges alltså inga ökade biståndsanslag med anledning av fördyringarna.

Jag förstår Sture Korpås när han säger att han hade bekymmer med det särskilda yttrandet om Vietnam. Men han sade också att det är angeläget att vi fullföljer och tar ansvar för att den här anläggningen träder i funktion.

Det har under debatten talats om den breda samlingen kring biståndspolitikerna, men det har varit litet delade meningar på den punkten.

När det gäller fullföljandet av våra insatser i Vietnam tycker jag att det finns en bred samling mellan alla partier utom moderata samlingspartiet. Ingrid Sundberg har i sitt inlägg lämnat en lång redogörelse för tillkomsten av avtalet, men det var ju inga nyheter för kammarens ledamöter. När hon säger att vi skall kräva att biståndsmedlen kommer till effektiv användning, tror jag att vi alla kan instämna. Här har tidigare diskuterats och ifrågasatts att vi beträffande biståndsinsatser till länder som Indien och Bangladesh kanske inte alltid vet vad pengarna går till och att insatserna blir effektiva. Men jag är övertygad om att när vi genomfört det här skogsindustriprojektet, när pappersbruket tagits i drift, så kommer det att innebära ett effektivt användande av biståndsmedel. Vi känner ju alla till det stora behovet av papper i Vietnam.

Några ord om Ingrid Sundbergs historieskrivning: Jag tror hon citerade alldeles korrekt vad jag sade i interpellationsdebatten med Allan Hernelius den 25 november 1975. Jag tror att Ola Ullsten skulle ha sagt precis likadant i den situationen, med de uppgifter som fanns till hands. Och jag tror att Ingrid Sundberg skulle ha lämnat samma korrekta svar som man kan göra i en situation när man får en fråga.

När det sedan gäller hemligstämplingen av avtalet, som på sin tid var en mycket stor affär, vill jag försäkra Ingrid Sundberg att den svenska regeringen inte begärde att få avtalet hemligstämpelat – vare sig SIDA eller regeringen hade någon anledning till det. Det var den vietnamesiska regeringen som begärde detta.

Utrikesministern är ju nu i Vietnam och har möjligheter att studera Bai Bang-projektet och diskutera dess genomförande med den vietnamesiska regeringen. Jag tycker det är glädjande att det ändå finns denna stora enighet inom den svenska riksdagen om att vi skall fullfölja detta projekt.

Ingrid Sundberg framför en lång kritik av det här avtalet och den här

insatsen. Det särskilda yttrandet tycker jag för min del formellt är ett särskilt yttrande men till sitt innehåll en reservation – det är bara det att man inte har något yrkande. Men här ställs ju ändå krav på omförhandling på politisk nivå om avtalet.

Efter denna kritik försäkrar Ingrid Sundberg att det inte är hennes avsikt att göra något angrepp på Vietnam. Hon säger sig vara medveten om den enorma förstörelse som drabbat landet. Men beträffande det stora behov av hjälp till Vietnam som finns, och det stora behov av en pappersproduktion som finns, så menar Ingrid Sundberg att vi inte skall hjälpa landet med detta. Och det är mot den tidigare socialdemokratiska regeringen som Ingrid Sundberg vill framföra sin kritik. Jag vill bara påminna om att det när detta beslutades fanns och fortfarande finns en bred enighet omkring projektet.

När det gäller förhandlingarna på högsta politiska nivå, som Ingrid Sundberg säger, så vill jag tala om att det i avtalets artikel 9 står att avtalet träder i kraft sedan det undertecknats och gäller till dess bägge parter uppfyllt sina åtaganden enligt avtalet.

Allan Hernelius sade: Avtal skall hållas, men vi har yrkat på en översyn. Av anförandet framstod det ungefär som att detta har skett alla år. Men det märkliga är ju att föregående år fanns det inget som helst yrkande om omförhandling beträffande det här avtalet. Då var vi helt eniga. Det fanns inte ens något särskilt yttrande. Det är först i år som krav på att man skall förhandla om ett nytt avtal har väckts.

Jag får då och då brev och kommentarer omkring Bai Bang-projektet. Härömdagen fick jag från en representant för det svenska näringslivet ett utdrag ur SCA-tidningen om ett liknande projekt i Kamerun. Där säger bl. a. de som sysslar med detta på svensk sida att de räknar med en lång och svår inkörningsperiod, och de menar att det inte går att komma med någon svensk helylleinställning och tro att man skall få allt att fungera.

Det är en del av detta som kännetecknar mycket av kritiken här i Sverige. Man tror att vi i svenska mått skall kunna genomföra projektet mycket snabbt. Jag är mycket förvånad, Ingrid Sundberg, över att det här kravet kommer 1978 när det inte kom 1977.

Till slut skall jag citera Ola Ullsten: Det går alltid att smutskasta biståndsinsatser.

INGRID SUNDBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Ett par påpekanden med anledning av Gertrud Sigurdsens yttrande! Hon började med att säga att det finns en bred samling kring fullföljandet av projektet med undantag av representanterna för moderata samlingspartiet. Jag vill i den frågan bara be Gertrud Sigurdsen att läsa om vad jag sade i det avseendet. Vi är alla inställda på att det här projektet måste fullföljas. Där finns ingen skillnad mellan de olika partierna.

Så ställde Gertrud Sigurdsen en fråga, varför vi i år kommer med krav på en omförhandling, när vi inte gjorde det förra året. Vad som har skett är ju just att det har klarlagts att de s. k. årsavtalen tar över insatsavtalets formulering. Gertrud Sigurdsen läste upp vad som står i avtalet, och jag skulle vilja läsa vad

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

som står i artikel II; jag måste göra det direkt på engelska, för jag har avtalet bara på det språket:

”The Swedish contribution will be made in a sequence of fiscal years starting 1974/75 and be financed out of the funds made available by the Swedish Government for development co-operation with DRVN during the fiscal years 1974/75 to 1978/79.”

Detta innebär alltså att vi nu står inför det budgetår då vår skyldighet att lämna bidrag enligt insatsavtalet skulle upphöra. Givetvis vill ingen att den skall upphöra. Vi har kunnat notera att vad Gertrud Sigurdsen här läste tar över, nämligen att projektet skall färdigställas, och det är vi eniga om. Därmed kan vi konstatera att årsavtalen tar över insatsavtalet. Det är inför detta faktum vi tycker att insatsavtalet, dvs. grundavtalet, bör kompletteras med nya förhandlingar, så att biståndsmedel också på det sättet kan säkras tills projektet är färdigt.

Så har vi den svenska helylleinställningen – jag skall inte ta något annat textilt material för att jämföra med Gertrud Sigurdsens agerande när avtalet kom till. Var inte just den blåögdhet som karakteriserade avtalet i dess diffusa utformning ett tecken på svensk helyllepraktighet – det här skall vi nog klara utan några större svårigheter? Vad jag har klandrat är just att man, när man var med och utarbetade avtalet, inte i högre grad förutsåg de svårigheter som skulle komma när det gällde att få projektet klart. De synpunkterna var – om jag läser interpellationsdebatten mellan Allan Hernelius och Gertrud Sigurdsen – betydligt mera beaktade från moderat håll än av dåvarande biståndsministern.

GERTRUD SIGURDSEN (s) kort genmäle:

Herr talman! Ingrid Sundberg säger att fullföljandet är vi eniga om. Men då har jag väldigt svårt att förstå hur man i det särskilda yttrandet kan begära att det skall vara ett tak för kostnaderna. Ett tak kan ju innebära att man inte kan fullfölja projektet. Var ligger då logiken i det här resonemanget?

Förklaringen till att man i år har denna markering medan man inte hade den föregående år är mycket egendomlig. Avtalet var ju offentliggjort även föregående år; det är ingenting som har hänt i år. Jag förvånade mig i förra årets debatt, den 4 maj, över att moderaterna inte tog upp saken, och då sade Allan Hernelius så här: Vårt yrkande om Vietnam har varit att man skulle försöka få till stånd ändringar i det avtal som ingicks hösten 1974 utan riksdagens hörande. Nu har det snart gått tre år av avtalstiden. Att då begära ändringar i detta avtal är därför ganska meningslöst, och därför har vi inte framställt något yrkande om detta i år.” Så långt Allan Hernelius 1977.

Ja, Ingrid Sundberg, jag förstår inte hur man skall kunna förutse de svårigheter som uppstår i samband med ett projekt i ett land som har haft denna utveckling med krig, bombningar och förstörelse. Det går helt enkelt inte, Ingrid Sundberg – det tror jag inte ens en moderat skulle kunna göra – att förutse alla svårigheter som kommer under resans lopp i detta sammanhang.

INGRID SUNDBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Gertrud Sigurdsen uttrycker fortfarande förvåning över att denna fråga inte aktualiserades i förra årets debatt. Men vad som har hänt är ju att det företag som har huvudansvaret för projektet, WP-System AB, den 1 januari lade fram ett förslag till en ny tidsplan. Det är denna tidsplan som klart visar på den stora tidsförskjutning som kommer att äga rum och för vilken man ännu inte har fått fram de exakta kostnadsberäkningarna. Tidigare arbetades från svensk sida efter en Master Time Schedule 1976, som det heter, och nu efter motsvarande för år 1978. Den tidsplanen var inte känd, Gertrud Sigurdsen, för ett år sedan och det är den som har aktualiserat en mycket stark höjning av medelsbehovet.

Om Gertrud Sigurdsen är förvånad över att man efter ett år kan uppmärksamma förhållanden som man tidigare inte var medveten om vill jag bara erinra om att ett år efter att Gertrud Sigurdsen hade debatten med Allan Hernelius i kammaren och inte trodde att projektet skulle medföra någon kostnadsökning, så steg under det året de projekterade kostnaderna från 770 milj. kr. till 1 055 milj. kr. Det hör väl också till de svårigheter som vidlåder ett projekt som detta, att nya faktorer kommer fram som fordrar en översyn.

Jag vill till sist säga att vad Allan Hernelius och jag har påyrkat här är inte någon form av nytt avtal, utan det är en komplettering av det gällande avtalet, där givetvis paragrafen om att ansvaret skall åvila Sverige tills pappersbruket är i normal drift finns med. Däremot ställer jag mig frågande inför Gertrud Sigurdsens ställningstagande att paragrafen om att biståndsmedel skulle utgå sista gången 1978/79 totalt saknar betydelse i avtalet. Det var dock Gertrud Sigurdsen som var med när avtalet kom till.

ALLAN HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inget behov av att komplettera Ingrid Sundberg. Jag vill bara bekräfta vad hon sade om innebörden av mitt yttrande i fjol jämfört med det särskilda yttrandet i år. Det kom nya upplysningar under föredragningen inför utrikesutskottet för någon tid sedan.

Jag förstår att Gertrud Sigurdsen känner behov av att försvara sitt älsklingsbarn i sammanhanget, men jag reagerar mot hennes uppgift att moderata samlingspartiet har ställt sig utanför varje meningsyttring i fråga om konflikten i Sydostasien. Så är det inte. Vi har ställt oss utanför en del av dessa meningsyttringar, och det tror jag många av dem som deltog i debatten tycker att de också borde ha gjort. Förhållandena i Vietnam är väl inte idealiska för ögonblicket, men det ämnet ligger utanför vad vi nu diskuterar. Det är Bai Bang vi här diskuterar.

GERTRUD SIGURDSEN (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inget nytt avtal som skall till, säger Ingrid Sundberg. Det skall bli, står det i reservationen, "omförhandlingar på hög politisk nivå". De bör "komma till stånd för att projektet skall kunna föras till en lösning". Där står också: "En sådan bedömning, som vi här förordar, bör ligga till grund för fastställande av ett tak för ytterligare svenska ekonomiska insatser för Bai

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Bang-projektet.”

Jag vill fråga om sättandet av ett sådant tak, som skulle vara unikt i ett samarbete med våra mottagarländer, inte skulle leda till att vi inte kan fullfölja detta projekt. Då faller ju detta som ni så livligt förordar, att ett avtal är ett avtal och att vi skall stå fast vid detta och fullfölja projektet.

När det sedan gäller kostnadsökningarna vill jag framhålla för fru Sundberg att vi – vilket också mycket noga redovisats i rapporten – inte har kunnat förutse att exempelvis inflationen i stället för beräknade 5 % skulle bli 12 %. Det finns väldigt många bevis för att det varit omöjligt att förutse dessa och andra faktorer.

Slutligen vill jag säga att det gläder mig att den borgerliga regeringen genom biståndsministern liksom även utskottsmajoriteten klart säger ifrån att avtalet inte skall rivas upp, utan att det skall fullföljas sådant det nu är.

Andre vice talmannen anmälde att Ingrid Sundberg anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag kommer att uppehålla mig vid två punkter i utrikesutskottets betänkande, nämligen Bai Bang-projektet i Vietnam och Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika.

Vietnam är ett land som kommit att stå Sverige och svenska folket mycket nära. Det mångåriga tappra krig som det lilla landet Vietnam förde mot det stora USA fick en stor betydelse för vårt folk. Det lärde oss att inse nödvändigheten av att bygga en rättvisare värld. Vietnam öppnade verkligen våra ögon och fick oss att se och uppleva världen bortom gränserna för vår egen tillvaro. Många av oss engagerade oss verkligen i befrielsens kamp.

I dag har Sverige en annan förpliktelse mot Vietnam, en politisk förpliktelse att föra Bai Bang-projektet i hamn. Vi skall naturligtvis helt realistiskt konstatera och också beklaga de kostnadsökningar som skett och de förseningar som ägt rum. Vi bör analysera dem och lära av erfarenheten för framtiden, och vi bör hela tiden agera i biståndsfrågor på sådant sätt att biståndsviljan hos vårt folk inte försämras.

Men när vi ställer våra frågor måste vi ändå ha bakgrunden klar: Vietnam lever i ett efterkrigstillstånd. Ekonomin är svag. Byggnads- och transportsektorerna fungerar mycket dåligt. Vi måste vara medvetna om att misstag kan göras. Den internationella inflationen har orsakat prisökningar på varor och tjänster.

Vi bör framhålla att projektet måste påskyndas så att ytterligare förseningar inte uppstår liksom att det är viktigt att båda länderna gör kraftiga insatser för att förverkliga projektet.

Jag anser inte att Bai Bang-projektet överstigit vår administrationsförmåga, vilket har sagts i debatten, utan många orsaker har som jag nämnt bidragit till fördröjning och försening. Jag tror att vi måste vara realistiska och inse att all biståndsverksamhet är förknippad med svårigheter av varierande grad.

Med dessa konstateranden borde Bai Bang-projektet vara avfärdat. Det borde inte få finnas tveksamhet om vårt fortsatta ansvar för projektet. Vi har i avtal förbundet oss att gemensamt med Vietnam genomföra det. Detta avtal måste fullföljas – SIDA brukar inte lämna efter sig halvfärdiga projekt.

Men det är inte bara fråga om att fullfölja och färdigbygga Bai Bang. Vi måste också se till att det kommer i drift, att det fungerar. Ett färdigbyggt Bai Bang som inte är i bruk skulle vara en lika stor styggelse som ett halvfärdigt Bai Bang, och smäleken för detta skulle drabba inte bara Vietnam utan också Sverige. Både Sverige och Vietnam har således ett ansvar för att driften vid Bai Bang kommer att fungera tillfredsställande.

Att sätta ett tak för medel till Bai Bang-projektet efter utgången av nästa budgetår är enligt min mening helt orimligt. Det är inte på det viset vi bedriver biståndspolitik i Sverige. Fördyringar får, som utskottet framhåller, till följd att utrymmet för andra projekt eller ändamål krymps. Det ligger i avtalsparternas intresse att hålla tillbaka ytterligare förseningar och därav följande fördyringar.

Bai Bang är viktigt för Vietnams samhällsekonomi. Det är viktigt för det framtida samarbetet mellan Vietnam och Sverige och även för Vietnams samarbete med västerländska stater. Utrikesminister Karin Söder besöker just i dag enligt tidningarna Bai Bang. Hon har i Vietnam redan uttalat sina förhoppningar om framgång för Bai Bang-projektet. Jag tycker att det finns anledning för oss alla att instämma i dessa förhoppningar.

Den andra punkten gäller stöd till befrielse rörelser, flyktingar och apartheidpolitikens offer i södra Afrika. Jag har en känsla av att socialdemokraterna på den här punkten söker profilera sig. Man gör ju ofta det genom att skapa motsättningar där inga motsättningar finns. Jag tycker att det är beklagligt att man gör så. I sak finns, som jag ser det, på denna punkt inga motsättningar i värderingarna. Regeringen är ytterst angelägen att öka stödet till södra Afrikas frigörelse. En höjning av den ordinarie medelsramen sker med 50 milj. kr. Om man medräknar de 25 miljonerna i år från katastrofreserven blir det en reell ökning med 25 milj. kr. för nästa budgetår. Detta innebär att Sveriges humanitära bistånd till befrielse rörelser i södra Afrika under de senaste två åren har i det närmaste fördubblats. Sverige ger mer humanitärt bistånd än något annat land till befrielse rörelser och apartheidoffer i södra Afrika.

Socialdemokraterna vill i reservationen 6 höja anslaget med ytterligare 25 milj. kr., och det talas om hög planeringsberedskap, eftersom händelseutvecklingen i Namibia och Zimbabwe kan komma att gå snabbt. Samma tanke kommer till uttryck i propositionen. Där är man också inställd på att ytterligare medel kan behövas, om Namibia och Zimbabwe blir självständiga. I propositionen räknar man med att katastrofmedel skall kunna tas i anspråk. Någon summa nämns inte. Under innevarande budgetår tas alltså just 25 milj. kr. ur katastrofmedel. Biståndsministern säger också att Sverige redan nu bör vara berett att bidra till kartläggning av personalbehov och andra biståndsbehov som kan uppstå i samband med övergång till majoritetsstyre i dessa länder. Som jag ser det föreligger här stor samstämmighet när det gäller

---

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

värderingar.

1978 är antiapartheidår. Det påminde bl. a. Anna Lisa Lewén-Eliasson oss om. Apartheid och rasism innebär mänskligt förtryck av oanade mått. Det innebär våld, hat och ofrihet. Vi bör i gemensamt ansvar och med gemensamma krafter bistå dem som arbetar för frihet i södra Afrika.

Herr talman! Jag har ytterligare en synpunkt av mera allmänt slag som jag gärna vill framföra. Trots reservationer och trots debatten här i dag upplever jag att det föreligger en bred enighet om nödvändigheten av ökat bistånd och en bred enighet om att söka skapa en jämnare fördelning av världens resurser och medverka till frihet och oberoende där förtryck och diktatur råder.

Jag tror att det finns ytterligare en bred enighet mellan alla partier i riksdagen, nämligen om vikten av att informera och ständigt påverka folkopinionen när det gäller bistånd och samarbete.

I tider av ekonomiska svårigheter koncentrerar vi oss gärna på vår egen situation, sysselsättning osv. Det är naturligtvis i och för sig förstäeligt, men vi har samtidigt alla ett ansvar att ständigt och i olika sammanhang ta upp och påminna om orättvisorna i världen och bredda insikten om dessa. I ekonomiskt hårda tider krävs ytterligare engagemang och insatser för att förankra vår biståndspolitik hos folket.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utrikesutskottets hemställan i alla delar.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag skall huvudsakligen uppehålla mig vid ett krav i vpk-motionen 1028, nämligen om Sveriges utträde ur Världsbanken. Men jag kommer också att kommentera det svar som Bertil Måbrink tidigare i dag fick av Ola Ullsten om ökat bistånd till den palestinska Röda halvmånen.

I vår motion 1028 för vi ånyo fram kravet om Sveriges utträde ur Världsbanksgruppen. Det är inget nytt krav – det är ett krav vi fört fram under en rad år, ett krav som omfattas av allt fler grupper och organisationer ute i landet. Inte heller i riksdagen är vi i och för sig ensamma om att rikta kritik mot Världsbanksgruppens agerande. Sture Ericson riktade tidigare i debatten skarp kritik mot Världsbanksgruppen. Vi i vpk är däremot ensamma om att omsätta denna kritik i konkreta förslag till förändring. Världsbanken tillkom 1946 efter initiativ av USA, och under hela sin historia har banken, och likaså dess senare tillkomna underorgan IDA, tjänat USA-imperialismens ekonomiska och politiska syften.

Utskottet hänvisar i sitt betänkande över vår motion till att man från Sveriges sida drivit frågan om en förändrad röstfördelning i gruppen. USA står i dag för omkring en fjärdedel av röstetalet medan samtliga nordiska medlemsstater inte ens kommer upp till 4 %. Regeringen konstaterar också i sin proposition om riktlinjer för internationellt samarbete – princippropositionen, som vi skall ta ställning till senare i vår – att tredje världens inflytande i Världsbanksgruppen är otillfredsställande. Det vore synd att säga att regeringen tar till överord – att påstå att u-ländernas inflytande är otillfredsställande, när sanningen snarare är den att de inte har någon möjlighet att

påverka, är bara ytterligare ett uttryck för den dubbelmoral och det hyckleri som präglar regeringens biståndspolitik. Att påstå sig värna om en social utjämning i tredje världens länder samtidigt som man vidhåller inte bara medlemskap utan t. o. m. höjer bidraget till gruppen som skedde förra året framstår som tvektalan.

Sverige tillhör i dag de länder som ger det största bidraget per capita till Världsbanksgruppen, en grupp vars reaktionära politik är alltför känd. Exemplet Chile är så pass välbekant att det kan räcka med att påminna om att det var Världsbanksgruppen som i en samlad aktion tillsammans med amerikanska storbanker såg till att den demokratiskt valda Alländeregimen inte fick några lån och därmed direkt medverkade till att den blodiga fascistjuntan kom till makten. Indonesien, Brasilien, Sydkorea och Iran är andra mördarregimer som inte har några problem att få stöd. Skulle däremot en progressiv regim söka lån ställer banken omedelbart upp en rad villkor, som innebär direkta ingrepp i landets inre angelägenheter, villkor som i regel drabbar de breda folklagen till förmån för amerikanska storbolag och inhemsk bourgeoisie, villkor som går stick i stäv med en social utjämningspolitik. Världsbanksgruppen kräver s. k. investeringsvänliga klimat eller annorlunda uttryckt – USA-företagen måste få tjäna pengar. USA-bolagen vill ha låga löner och fackföreningar som inte ställer krav.

Storbolagen kräver en befolkning som kan hållas nere genom förtryck och diktatur. Dessa storbolag – dessa moderna tiders rövarband som, på samma sätt som de svenska skogsbolagen en gång i tiden kapade åt sig bondeskogen, i dag lägger beslag på naturrikedomar och suger ut arbetarklassen i tredje världen – föreslår regeringen att vi skall stödja.

Dessa storbolag, som låter sin utplundring skyddas genom illegala eller halvlegala förtryckarregimer, som inte är något annat än legoknektar i de imperialistiska staternas sold och för vilka Världsbanken fungerar som ett lydigt redskap – är det verkligen dem vi skall stödja?

Herr talman! Det är inte bara Världsbankens länderval som är djupt reaktionärt – också de projekt man väljer att stödja innebär oftast en fortsatt fattigdom för majoriteten av befolkningen. Det är fråga om kapitalintensiva projekt avsedda att ge avsättning för egna produkter – inte avsedda att ge sysselsättning och mat åt den inhemska befolkningen.

Regeringen kryper bakom argumentet att så många av tredje världens länder är med – att dessa vill att vi skall försöka påverka röstfördelningen och inriktningen. Också här talar man med dubbel tunga, för om det vore så att detta vore det egentliga skälet, då skulle man rimligen inte ge så höga bidrag. Då skulle man tvärtom kraftigt minska anslagen till Världsbanksgruppen till förmån för stöd åt progressiva regimer, befrielseerörelser och antiimperialistiska fronter. Möjligheterna att påverka röstfördelningen i banken kvarstår nämligen också med ett kraftigt reducerat anslag.

Nej, herr talman, det verkliga skälet är naturligtvis precis som med IDB, precis som med Asiatiska utvecklingsbanken, att de svenska storföretagen trycker på. De vill ha bättre möjligheter att delta i utplundringen av tredje världens länder och folk. De kan inte stillatigande sitta och se på hur andra gör

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

sig snabba profiter på bekostnad av miljontals människors liv och framtid. De vill delta i det makabra spelet.

Vänsterpartiet kommunisterna kräver att Sverige lämnar Världsbanksgruppen. Detta krav gäller likaså Asiatiska utvecklingsbanken, en bank till vilken svenska anslag låg nere under en rad år men vilken den borgerliga regeringen, påhejad av Industriförbundet, förra året beslöt återuppta förbindelserna med. Varför då? Ja, det motiv man angav då var Vietnams inträde. Men det verkliga skälet var naturligtvis också här ett annat. Även denna bank har ett mycket digert förflutet. Tidigare samarbetade man intimt med marionettregimerna i Sydvietnam. Huvuddelen av utlåningen går inte till de progressiva länderna i området utan till länder som Sydkorea, Filippinerna och Thailand. Vpk kan inte acceptera att Sverige kvarstår som medlem.

Herr talman! Jag övergår nu till att behandla den fråga som Bertil Måbrink tidigare här i dag fick ett svar på av Ola Ullsten, om ett ökat humanitärt bistånd till den palestinska rödakorsorganisationen Röda halvmånen.

Det glädde mig att vi tycks vara överens om att palestinierna, genom den sionistiska staten Israels expansionistiska aggressionspolitik, tillfogats oerhörda lidanden och att det krävs ett ökat bistånd till dem. Ola Ullsten förklarade också att Sverige utökat sitt anslag till FN:s hjälporgan UNRWA med 2 milj. kr. Nu tror jag i och för sig att detta anslag kommit till bättre nytta, om det gått direkt till Röda halvmånen. Men det är inte det jag vill ta upp i Ola Ullstens svar.

Ola Ullsten förklarade längre fram att den palestinska Röda halvmånen får bidrag genom Internationella röda korset och fortsatte på följande sätt: "Svenska Röda korset har i dagarna vidarebefordrat ett statligt bidrag på 500 000 kr. till Röda korsets verksamhet i Libanon."

Men nu är det så, Ola Ullsten, att i Libanon verkar såväl Röda halvmånen som Röda korset. Och Röda korset fungerar mig veterligt huvudsakligen för de kristna grupperna som motarbetar palestinierna. Att tro att en palestinsk flyktning skulle ge sig in i ett falangistområde för att söka sjukvård är en naiv för att inte säga en om komplett okunnighet vittnande tanke.

Röda korset påstår vidare att ytterligare stöd är obehövligt. På vilka källor grundar sig denna bedömning? Jag vill ställa den direkta frågan: Kommer dessa pengar verkligen palestinierna till godo genom Röda halvmånen?

De uppgifter som jag har visat att hjälpbehovet är oändligt mycket större än vad de nu föreslagna medlen kommer att räcka till. Som framhölls av Bertil Måbrink i hans tidigare inlägg har de bestialiska krigsmetoder med bl. a. splitterbomber som Israel har använt sig av och som främst har drabbat civilbefolkningen – kvinnor och barn – inneburit att sjukvårdsbehovet är mycket omfattande.

Jag vill därför, herr talman, yrka bifall till det i kammaren utdelade yrkandet, vari bl. a. krävs att de resurser som frigörs genom bifall till vissa av yrkandena i vår motion 1028 skall användas för stöd till palestinska Röda halvmånen med ett belopp på 10 milj. kr. Yrkandet har i sin helhet följande lydelse:

"att riksdagen med bifall till yrkandena 1, 2 och 6 i motionen 1977/78:102,

med anledning av yrkande 5 i samma motion samt med avslag på motionen 1977/78:1021 yrkande 1 uttalar att biståndspolitiken utformas med beaktande av

a) att biståndet till Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho och Pakistan hålls på oförändrad nivå.

b) att Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho, Swaziland, Tunisien och Pakistan successivt avvecklas som svenska programländer.

c) att av de resurser som frigörs genom bifall till yrkandena under a) och b) ovan samt yrkande 4 i motionen 10 milj. kr. används för stöd till palestinska Röda halvmånen och i övrigt till ökat stöd åt andra anti-imperialistiska rörelser, flyktingar i Afrika och Latinamerika, progressiva regimer och socialistiska stater i tredje världen,

d) att stöd ges till progressiva och socialistiska länder i tredje världen i deras strävanden att utveckla en egen teknik anpassad efter deras behov och förutsättningar.”

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

DAVID WIRMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tänkte ta upp frågan om Sveriges relation till IDA, som Eva Hjelmström berörde.

För det första förstod jag inte riktigt kritiken mot regeringen i fråga om u-ländernas inflytande i IDA. I den proposition som nu har avgivits uttalas att u-ländernas inflytande är otillräckligt. Röststyrkan uppgår f. n. till 35 % för u-ländernas del. Från svensk sida uttalar vi att vi kommer att verka för att u-länderna får ett ökat inflytande i samband med den kapitalökning som nu diskuteras. Vi säger också att en principöverenskommelse träffades om översyn av röstfördelningssystemet i IDA i samband med den femte IDA-påfyllnaden, och jag vill betona att vi från svensk sida medverkade till det.

Dessutom skulle jag vilja tillägga att redan 1971 uttalade Sveriges riksdag att Världsbanksgruppens verksamhet, framför allt IDA:s verksamhet, allt bättre överensstämde med principerna för Sveriges biståndspolitik. Under senare år har den tendensen förstärkts. Ett utmärkande drag i Världsbankens och IDA:s utlåningspolitik har varit en strävan att öka stödet till de fattigare befolkningsgrupperna. Över huvud taget har den förändring som skett i banken och i IDA gått i riktning mot större överensstämmelse med vad man från nordiskt håll har krävt. Att i det läget komma till slutsatsen att Sverige skulle gå ur tycker jag är ologiskt.

Får jag till slut bara erinra om att det inte är bara västländerna som är med i Världsbanken och IDA. Det finns tre kommunistiska länder som är med – Jugoslavien, Rumänien och Vietnam. Även de länderna får bidrag från IDA och banken. Därför var en del av den framställning vi åhörde missvisande.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

EVA HJELMSTRÖM (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Vi har självfallet ingenting emot att man försöker påverka röstfördelningen till förmån för u-länderna, så att dessa får mer att säga till om i Världsbanken. Men vad jag framhöll i mitt inlägg var den dubbelmoral som präglar regeringens agerande, nämligen att man samtidigt som man kritiserar banken bl. a. för dess odemokratiska röstregler höjer bidragen till banken. Det var detta jag vände mig emot, och på den punkten fick jag inte något svar.

Sedan påstår David Wirmark att IDA:s nuvarande politik bättre överensstämmer med de mål vi har satt upp för biståndspolitiken. Jag skulle därvidlag vilja ha en precisering av David Wirmark. När skulle den förändringen i så fall ha inträtt? Var det före eller efter det att man hade lyckats störta Allenderegimen?

Sedan vill jag bara notera att jag inte fått något svar på min fråga om vart de pengar som är avsedda för palestinierna kommer att ta vägen, om de verkligen kommer att gå till Röda halvmånen eller om de kommer att gå till palestiniernas motståndare.

DAVID WIRMARK (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tänker svara på frågan om IDA. Skälet för att Sverige medverkar i IDA är just den inställning som jag refererade och som riksdagen gjorde till sin egen 1971, då man sade att framför allt IDA:s verksamhet allt bättre överensstämmer med principerna för svensk biståndspolitik. Det har blivit en allt kraftigare inriktning av verksamheten för insatser till de fattigare befolkningsgrupperna. Som jag sade i mitt tidigare inlägg har antalet projekt inriktade på att förbättra levnadsstandarden för eftersatta grupper på landsbygden stigit kraftigt.

Den här utvecklingen har ägt rum under senare år, och alla vet väl att världsbankschefen McNamara försökt få till stånd en ändring av riktlinjerna för bankens utlåningspolitik. Detta har också i praktiken slagit igenom mer och mer under senare år.

EVA HJELMSTRÖM (vpk) kort genmäle:

Herr talman! David Wirmark försöker skyla över de illdåd som Världsbanksgruppen gjort sig skyldig till. Han säger att banken ändrat sin politik och att man försöker se till att lånen kommer de fattigare till godo. Jag har redan efterlyst något konkret exempel på detta, men jag har inte fått något sådant. Det finns fattiga länder som man ger lån, som emellertid inte kommer de fattiga befolkningsmajoriteterna där till godo utan stannar i den rika inhemska bourgeoisens fickor. Jag tycker att David Wirmark kan ge mig några konkreta exempel på den förändring som har skett.

Förste vice talmannen anmälde att David Wirmark anhållit att få till protokollet antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Det här kommer att handla om socialdemokratisk plotterpolitik, om man vill använda biståndsministrarnas formulering, eller putterpoli-

tik, som den värderade golfspelare förste vice talmannen vill uttrycka det. Jag skulle i all blygsamhet ändå vilja påstå att våra förslag till förändringar av biståndet när det gäller några av u-länderna, där alltså vår uppfattning skiljer sig från utskottsmajoritetens, är uttryck för våra prioriteringar. Vi menar att de ökade biståndspengarna gör bäst nytta i de länder som vi har föreslagit att de skall gå till.

I den socialdemokratiska motionen 1021 till årets riksmöte föreslår vi ett i förhållande till regeringspropositionen ökat bistånd till Guinea Bissau och Kap Verde, de båda s. k. systerrepublikerna i västra Afrika.

I samma motion yrkar vi avslag på regeringens och utskottsmajoritetens förslag till höjning av biståndet till Kenya och Pakistan.

När det gäller det svenska biståndet till Guinea Bissau så utgick det ända fram till 1975/76 uteslutande i form av varuleveranser som ris, tyger, mediciner etc. I fjol utgick mer än hälften av ramen som varuleveranser och konsulttjänster, upphandlade av SIDA inom importstödet.

I övrigt har landets myndigheter inriktat det svenska stödet på utveckling av småindustrin, energin, hantverksfisket och utbildningssektorn. Vidare byggs ett hälso- och livsmedelscentrum för svenska biståndsmedel i huvudstaden Bissau.

Ett av Guinea Bissaus svåraste problem är det stora importberoende som ärvdes av kolonialmakten. Nästan alla slags varor och förnödenheter måste importeras. Vissa försök görs emellertid att ersätta en del av importen med inhemsk industriproduktion. Men importen av maskiner och utrustning för infrastrukturella och direkt produktiva investeringar gör valutabristen ännu mer besvärande.

Det totala beroendet av Portugal avtar. Fortfarande är dock Portugal den viktigaste exportmarknaden, men importen därifrån minskar.

Även på längre sikt kommer Guinea Bissau att vara starkt beroende av import. Arbetet med att bygga upp en diversifierad inhemsk produktion för att därmed begränsa importbehovet kommer att ta lång tid.

Jordbruket, som även framgent kommer att utgöra basen för landets utveckling, kan inte ge nödvändiga exportinkomster, tillräckliga för att täcka de växande importbehoven.

I fjol hemsöktes Guinea Bissau av svår torka. Särskilt de norra delarna av landet drabbades mycket hårt. Produktionen av ris – landets basföda – har nästan helt uteblivit i dessa områden. Risskörden i de södra provinserna, som traditionellt svarar för den överskottsproduktion som bl. a. försörjer huvudstaden Bissau, beräknas ha halverats.

Landet var under 1960-talet självförsörjande på ris med en årlig produktion av 100 000 ton. Under krigets sista år sjönk produktionen avsevärt för att åter stiga efter självständigheten 1974. Risimporten 1976 uppgick till 10 000 ton.

I år – fram till skörden i november – beräknas importbehovet till närmare 50 000 ton eller omräknat i pengar ca 60 milj. kr. Dessutom pekar beräkningar, utförda av FAO, på ett importbehov i år av 15 000 ton majs och 3 000 ton vete.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Guinea Bissau har drygt 4 000 hektar potentiell högproduktiv risodlingsareal. Om tillräckliga medel och tekniskt kunnande för utveckling av dessa områden vore tillgängliga, skulle landet inom tre år kunna bli nettoexportör av ris.

Den lilla örepubliken Kap Verdes försörjningssituation är än svårare. Efter nio års torka är den egna produktionen av livsmedel utomordentligt begränsad. Landet är nästan helt beroende av bistånd utifrån för att kunna försörja sin befolkning.

Kap Verde har också av FN placerats i gruppen hårdast drabbade u-länder. Arbetslösheten ligger på 60 % av den vuxna befolkningen, och de genom inhemsk produktion åstadkomna statsinkomsterna täckte i fjol bara en tredjedel av de totala budgetutgifterna. Exportinkomsterna, främst från olika fiskeprodukter, uppgick 1976 endast till 4 % av importen, livsmedelsbiståndet inräknat. Underskotten i budget och bytesbalans kommer att vara stora, även under år med normal nederbörd och alltså en mer normal skörd. Landets regering prioriterar olika insatser för att förbättra jord- och vattenresurserna i syfte att öka jordbruksproduktionen. Vidare satsar man på att utveckla den viktigaste exportnäringen – fisket – samt på en byggnadsmaterialindustri som baseras på inhemska råvaror.

Herr talman! Den borgerliga majoriteten i utskottet har avstyrkt kraven i vår motion på en höjning av det svenska biståndet till Guinea Bissau och Kap Verde. Som motivering anför man bl. a. de båda ländernas ringa befolkningssmängd och det i relation härtill stora svenska biståndet per capita.

Eftersom både Guinea Bissau och Kap Verde är helt beroende av bistånd för invånarnas överlevnad och dessutom de båda ländernas regeringar för en utvecklingspolitik som går ut på förbättringar i första hand för de fattigaste folkgrupperna, anser vi socialdemokrater en höjning av det svenska biståndet väl motiverad. I vår motion 1021 föreslår vi därför ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. höjt bistånd till vardera landet.

Redan i fjolårets biståndsmotion anförde vi från socialdemokratiskt håll att de långsiktiga utfästelser till Kenya som regeringen då begärde borde begränsas. Den gynnsamma utvecklingen av Kenyas ekonomi det senaste året har stärkt oss i vår uppfattning att det svenska biståndet dit inte bör höjas. Vi föreslår därför, samt mot bakgrund av det växande behovet av insatser för de allra fattigaste folkgrupperna i Afrika, att biståndet till Kenya för nästa budgetår skall utgå med oförändrat belopp, dvs. 80 milj. kr.

Beträffande biståndet till Pakistan medger utskottets borgerliga majoritet – även flera talare har gjort det i dag – att landets inrikespolitiska situation försvårar biståndssamarbetet. I realiteten råder ju f. n. militärdiktatur. Trots detta är man beredd att följa regeringsförslaget om en höjning av det svenska biståndet med 10 milj. kr. eller hela 25 %.

Majoritetsförslaget blir än märkligare i skenet av SIDA:s senaste kvartalsrapport. Av denna framgår att det vid utgången av innevarande budgetår kommer att finnas en utgående reservation på ganska precis 10 milj. kr. Från socialdemokratisk sida föreslår vi att det svenska biståndet till Pakistan för nästa budgetår utgår med oförändrat belopp, dvs. 30 milj. kr.

Herr talman! Med stöd av vad jag här anförst ber jag att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen 5, som fogats till utrikesutskottets betänkande 1977/78:10.

ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Det är inte första gången vi i en biståndsdebatt diskuterar det svenska stödet till Cuba. Under debatten i dag har denna fråga återkommit gång på gång. Från moderat håll har vi ständigt ifrågasatt det lämpliga i att ge Cuba svenskt stöd. Det är beklagligt att tvingas ta upp frågan också i denna biståndsdebatt. Det svenska stödet till Cuba borde vara avslutat för ett bra tag sedan.

Vi brukar i Sverige ofta inför omvärlden känna oss stolta över att vi satsar så mycket som vi ändå gör på bistånd. Men vi har ingen anledning att vara stolta över det stöd som vi nu ger till Cuba.

Redan från början stod det klart att det handlade om ett politiskt stöd. Det grundade sig icke på Cubas behov av bistånd utan på den dåvarande socialdemokratiska regeringens önskemål att hjälpa en regim som man uppenbarligen kände viss sympati för. Sedan Olof Palme blev statsminister skedde – jag tvekar inte att säga det – en explosiv utveckling av det svenska biståndet till Cuba, samtidigt som den kubanska inblandningen i afrikanska angelägenheter skapade en explosiv situation i denna världsdel.

Den hjälp vi har givit till Cuba borde redan från början ha gått till länder som bättre behövt den. Några sakligt grundade skäl har inte funnits för den svenska hjälpen till Cuba.

Men när nu olyckan var skedd och det svenska stödet snabbt strömmade in till Cuba – det tiodubblades på ett par år – kunde man ändå förutsätta att den svenska regeringen skulle dra öronen åt sig när den kubanska inblandningen i Afrika påbörjades. Andra länder, inte minst med socialdemokratiska regeringar, förstod tidigt vartåt det lutade och vidtog snabbt lämpliga mått och steg. Men så icke den svenska socialdemokratin. Den har ännu inte förstått vad som händer i Afrika och trampar oförtrutet på i ullstrumporna. Icke någon som helst neddragning av stödet till Cuba vill man vara med om, icke ett strå i Fidel Castros skägg får krökas.

Till de svenska socialdemokraterna, som alltså vill ha mer än det dubbla i stöd till Cuba jämfört med vad som nu föreslås, finns det anledning att erinra om vad deras partikamrater i t. ex. Norge, Västtyskland och Holland har sagt och gjort när det gäller Cuba. Det är naturligtvis också ett memento för den borgerliga regeringen. Det finns t. ex. skäl att citera ett färskt uttalande av den socialdemokratiske engelske utrikesministern dr Owen, som så sent som förra veckan gick till skarpt angrepp mot Cuba. Han sade att de kubanska trupperna i Afrika uppträder som medeltida privatarméer och riktade en mycket hård kritik mot den kubanska och sovjetiska inblandningen i Afrikas affärer. På denna punkt, herr talman, är alltså europeiska socialdemokrater betydligt mera bestämda än de svenska socialdemokraterna och t. o. m. betydligt mera bestämda än också vissa företrädare för den svenska borgerligheten.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Herr talman! Jag vågar påståendet att de svenska socialdemokraterna icke har en majoritet bland sina egna väljare bakom sig för sin Cubalinje. Är det något som man möter ute bland människorna, oberoende av partifärg, så är det en stark irritation över den svenska hjälpen till Cuba. Och när de får höra att socialdemokraterna vill fördubbla denna hjälp tror de knappt sina öron.

Det svenska stödet till Cuba "har bidragit till att minska den ekonomiska isolering som Cuba utsatts för", säger socialdemokraterna i sin reservation. Ja, det är riktigt att Cuba efter Fidel Castros maktövertagande 1959 kom att utsättas för en stark isolering, framför allt på initiativ av USA. Cubas brist på demokrati, mängden av politiska fångar i detta land, användandet av Cuba som bas för sovjetiska raketer var argument för de länder som eftersträfvade denna isolering. Men vi får aldrig glömma att USA:s tidigare dominerande roll på Cuba snabbt övertogs av Sovjet och andra kommunistiska stater. Det har beräknats att Cuba under 1960-talet erhöll det största biståndet per capita bland alla u-länder.

Det var pengar som man gärna tog emot. Det socialistiska experimenterande på Cuba som Castro har ägnat sig åt har upprepade gånger bringat den kubanska ekonomin i kaotiska situationer. Men i dagsläget räcker det väl med att konstatera att Cuba torde erhålla lika mycket sovjetiskt stöd per dag totalt sett för sin krigföring i Afrika och till Cuba som Sverige ger till Cuba per år. Det svenska biståndet har alltså helt marginella ekonomiska effekter. Men däremot, herr talman, har det betydande politiska effekter. Det är självklart att kubanerna gärna använder det svenska stödet som ett alibi för sin krigiska utrikespolitik.

Utrikesutskottets borgerliga ledamöter har stannat för att bifalla propositionens förslag, som innebär att 30 miljoner anslås för nästa budgetår. Det är förvisso ett betydligt lägre belopp än vad som önskas av den socialdemokratiska oppositionen. Det slås också fast från utskottsmajoritetens sida att från och med budgetåret 1979/80 skall det vara slut på det svenska biståndet till Cuba. Enligt min mening kunde man från borgerligt håll ha gått längre. Det är naturligt att man inte avbryter ett bistånd abrupt, men det borde ha varit möjligt att korta avvecklingstiden jämfört med vad som nu föreslås. Några bindningar, som har tvingat fram en så lång avvecklingsperiod som nu är fallet, har icke funnits.

Det är dock tillfredsställande att den borgerliga majoriteten på en punkt gör en precisering, och det gäller posten Särskilda program, där det sägs att utskottet räknar med att man icke överskrider föregående budgetårs belopp, dvs. 5 milj. kr., till Cuba. Här finns det fortfarande enligt min mening all anledning att hoppas att beloppet blir så begränsat som möjligt, och jag förutsätter att utskottet verkligen håller ögonen på att det icke blir något mer än de nämnda fem miljonerna.

På båda de punkter som jag här har tagit upp har jag samma uppfattning som framförts i det moderata särskilda yttrandet. Låt oss hoppas att de önskemål som uttryckts i detta snart blir förverkligade. Det skulle då, herr talman, innebära att den följetong som Cuba utgjort i våra biståndsdebatter

skulle upphöra. Detta vore bra, dels för Sveriges internationella anseende, men också för den svenska u-hjälpens anseende bland allmänheten. Det kan icke nog understrykas att de som är ansvariga för den svenska Cubahjälpen får ta på sig en del av skulden för att det svenska biståndsarbetet delvis har komprometterats i allmänhetens ögon. Jag hoppas att vi slipper höra argumentet att just därför skall de som är emot Cubahjälpen icke säga vad de anser. Ett sådant argument skulle ju leda till att det blev omöjligt att föra en vettig debatt i någon fråga i vårt land. Missförhållanden måste naturligtvis få kritiserats – vilket som bekant dock icke alltid är möjligt på Cuba – för att vi skall få en rimlig samhällsdebatt. Den svenska u-hjälpen till Cuba är ett sådant missförhållande som icke nog kan kritiserats.

Herr talman! Personligen tycker jag som övertygad anhängare av u-hjälp att vi skall ge sådan efter förmåga. Jag har arbetat på detta i olika sammanhang inom mitt parti, men gång på gång har jag och andra moderater måst gå upp och tala mot Cubahjälpen. Om vi hade sluppit detta, tror jag att vi i dag hade haft en annan och bättre inriktning av den svenska u-hjälpen men också vunnit större förståelse bland allmänheten för det ansvar, som Sverige utan minsta tvekan har för att hjälpa de länder som är i starkt behov av vårt stöd.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag tackar för möjligheten att få komma in i debatten. Jag var ute när Eva Hjelmsström ställde två direkta frågor till mig. Den första gällde hur vi kunde veta att den muslimska befolkningen får del av det stöd som vi ger via Röda korset just till flyktingarna i södra Libanon. Den andra frågan gällde hur jag kunde säga att det inte finns ytterligare hjälpbehov.

Får jag här klargöra några saker. Det är internationella Rödakorskommittén som verkar i Libanon. Såväl Rödakorsorganisationen som organisationen Röda halvmånen är delar av den internationella Rödakorsfamiljen. Från Sverige ger vi i sådana här sammanhang alltid våra bidrag via Internationella Rödakorskommittén. Dessa anslag fördelas så att de kommer alla i en konflikt involverade parter till del i rättvis ordning.

Beträffande den andra frågan, som gällde hjälpbehovet, underströk jag att det rör sig om hjälpbehov inom ramen för Rödakorsprogrammet. F. n. har vi de informationerna att ytterligare medel inte behövs. Därmed är det inte sagt att det inte totalt sett behövs ytterligare insatser för att klara flyktingproblemet i södra Libanon. Det problemet har ju nyligen blivit akut. Som jag tror jag sade i mitt tidigare inlägg kan det mycket väl tänkas att krav kommer att ställas på ytterligare internationella insatser. Då liksom tidigare kommer Sverige naturligtvis inte att tveka att i positiv anda pröva förslag som läggs fram om vår medverkan.

EVA HJELMSTRÖM (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag tackar Ola Ullsten för klargörandet på den här punkten.

I det svar som Bertil Måbrink tidigare i dag fick står det uttryckligen att

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

medlen skall gå till Röda korsets verksamhet i Libanon. Detta kan inte uppfattas på annat sätt än att medlen skall gå till den del av Röda korsverksamheten som huvudsakligen avser de kristna grupperna.

Nu säger Ola Ullsten att medlen kommer att fördelas, och då förutsätter jag att även Röda halvmånen kommer med i bilden. Det framgår emellertid inte hur mycket det blir fråga om. Frågesvaret är missvisande. Vpk:s fråga gällde om palestinierna skulle få ökat humanitärt bistånd, och det borde vara detta Ola Ullsten skulle svara på.

Sedan kan jag bara konstatera att vi har en annan uppfattning när det gäller behovsfrågan. Vi tycker att det redan nu, bl. a. på grund av den senaste tidens händelser, krävs en kraftig höjning av det humanitära biståndet till palestinierna i bl. a. södra Libanon.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! När det gäller hur mycket som fördelas på resp. organisation inom ett land är det naturligtvis vid den här typen av insatser, via den internationella Rödakorskommittén, det faktiska behovet som är avgörande. Jag föreställer mig att det kan finnas ett större behov inom den palestinska befolkningen i södra Libanon än inom den kristna befolkningen. Det vet jag ingenting om, men jag kan föreställa mig att det förhåller sig på det sättet. Är det så kommer också medlen att disponeras i överensstämmelse med detta behov.

Vad sedan gäller bedömningen av om man *nu* behöver göra insatser kan vi inte agera på annat sätt än att vi avvaktar förfrågningar från internationella organisationer och enskilda regeringar. De kan begära vårt stöd antingen direkt eller via Förenta nationerna eller något av dess underorgan. Att bara anslå medel rätt ut i luften tror jag inte leder någon vart. Det är ingen praktisk lösning. Men när ett behov anmäls är vi, som jag redan sagt flera gånger, beredda att pröva detta.

EVA HJELMSTRÖM (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar att det är enklare enligt vårt förslag, som innebär att vi lämnar ett direkt bidrag till Röda halvmånen. Då vet man att medlen når just dem som har det största behovet.

Ola Ullsten sade att man måste vänta tills det kommer förfrågningar från organisationer, innan man kan tänka sig att anslå medel direkt. Jag kan försäkra Ola Ullsten att palestinska Röda halvmånen verkligen är beredd att inkomma med en sådan begäran, eftersom behovet av stöd är stort.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Underutvecklingens problem i världen är så stort att vår fantasi och vår förmåga att formulera detta problem i ord får svårigheter att räckta till. Vad innebär det t. ex. att en miljard människor saknar rent dricksvatten och att sannolikt lika många svälter eller är kroniskt undernärda? Vad innebär den hårda verkligheten för de många hundra miljoner som i en modern värld inte kan läsa och skriva?

Samtidigt måste man ställa frågan: Hur har det blivit på detta sätt? Vilka är orsakerna? Och vilka lösningar finns det?

U-länderna lider under problem som har sin grund i sekler av kolonialism och nationellt förtryck. I många fall fortsätter detta förtryck och denna exploatering, kanske i andra former men därför inte mindre brutalt och omaskerat än under kolonialismens epok.

Det är inte för att förringa det svenska biståndet som jag i korthet tar upp dessa frågor. Det svenska biståndet har i en rad länder haft en stor och positiv betydelse. Men det är nödvändigt att undersöka eller åtminstone i förbigående nämna några av orsakerna till att 15 års diskussioner och resolutioner i internationella organ inte åstadkommit någon avgörande förändring för de flesta av länder som till ganska nyligen var under kolonialt valde.

Vid de alliansfria staternas senaste konferens i Colombo i Sri Lanka i augusti 1976 föredrogs en mycket kritisk rapport av Gamani Corea, som är generalsekreterare i FN:s handels- och utvecklingskonferens. Han nämnde om de förhoppningar som knutits till den s. k. internationella utvecklingsstrategi som FN:s generalförsamling antog 1970, och han redogjorde för orsakerna till att den i stort sett hade blivit en besvikelse.

En svaghet i strategin var, sade han, att den inte tillräckligt tog med i beräkningen "det faktum att relationerna mellan utvecklade länder och utvecklingsländer i tilltagande grad hade kommit att bli dominerad av de transnationella bolagens verksamheter, som kontrollerar en väsentlig del av u-ländernas handel och har ett avgörande inflytande över deras inhemska produktion". Allmänt talat, sade Corea, "ligger deras intressen inte så mycket i en allmän ekonomisk utveckling i värdländerna som i att öka sina globala profiler till högsta möjliga höjder".

I den ekonomiska deklaration som Colombokonferensen antog förklarades att de många uttalandena till förmån för en ny ekonomisk världsordning i stort sett inte lett till någonting ännu. Priserna på u-ländernas exportprodukter hade med få undantag förblivit låga samtidigt som det varit "en häpnadsväckande höjning av priserna på fabriksvaror, livsmedel, kapitalvaror och tjänster som utvecklingsländerna importerat". På bara några år hade det blivit en mångdubblad försämring av deras bytesbalans, från 12,2 miljarder dollar i handelsunderskott 1973 till 33,5 miljarder 1974 och 40 miljarder 1975.

I ett talande avsnitt tog Colomboresolutionen upp kapprustningen, som då beräknades kosta 300 miljarder dollar om året och som nu torde vara uppe i 400 miljarder per år. Flödet av finansiella resurser till utvecklingsländerna uppgick 1975 till 20 miljarder dollar.

I ett skarpt avsnitt behandlade man också de förödande konsekvenserna av bristen på ett rättvist internationellt valutasystem. "Försöken till reform inom ramen av existerande valutarelationer, som är under ett fåtal utvecklade kapitalistiska länders kontroll, har slutat med ett misslyckande", heter det i resolutionen, som fortsätter: "Dessa länder har utövat ett otillbörligt inflytande i frågor som har att göra med valutasystemen, och man har strävat efter lösningar på utvecklingsländernas problem på grundval av tillfälliga och

ineffektiva åtgärder. De alliansfria staternas statschefer eller regeringar understryker återigen att lösningen på utvecklingsländernas problem kräver upprättandet av en ny, universell och rättvis valutaordning.”

I Colomboresolutionens slutavsnitt betonades återigen vikten av att upprätta en ny ekonomiska världsordning ”med särskild tonvikt på ett nytt valuta- och finanssystem, som är ett centralt element i denna ordning”. Och man citerade konferensordförandens inledningsord: ”Om faktiskt och uppriktigt önskar göra imperialismens och kolonialismens vapen trubbiga måste vi helt visst utforma motverkande vapen på de internationella valutornas och finansernas områden.”

Naturligtvis är det ingen hemlighet att de alliansfria staterna är en blandad grupp och att uppdelningen av världen i s. k. rika och fattiga stater är en mycket falsk uppdelning. Cubas statschef, Fidel Castro, klargjorde detta en gång för alla i ett tal vid de alliansfria staternas toppkonferens i Algeriet i september 1973. Han sade:

”Man har under denna konferens talat om olika sätt att dela upp världen. För oss är världen uppdelad i kapitalistiska och socialistiska stater, i imperialistiska och dominerade stater, i kolonialmakter och kolonier, i reaktionära och progressiva stater. Den är uppdelad i länder som stöder imperialism, kolonialism, nykolonialism och rasism, och i länder som är mot imperialism, kolonialism, nykolonialism och rasism.”

Frågan om Cuba har tagits upp av flera talare tidigare i debatten. Låt mig säga: I hundratal år drev kolonialisterna slavhandel med Afrikas folk. På plantagerna i USA, i Sydamerika och på Cuba var det de svarta slaverna från Afrika som under omänskliga förhållanden arbetade ihop rikedomar åt kolonialisterna. Också Sverige och andra europeiska länder profiterade på kolonialismen, på exploateringen av kolonierna i Afrika och Asien. Nu har slaverna i många kolonier tillkämpat sig frihet. Cubas folk, ättlingar av miljoner afrikanska slavar, känner en djup solidaritet med de folk i Afrika som nyss erövrat sin frihet eller är på väg att erövra den.

Det framgår av propositionen och i viss mån av utskottsmajoritetens skrivning att Cuba skall straffas för denna sin självklara solidaritet genom att inte längre erhålla svenskt bistånd. Vi stöder den socialdemokratiska reservationen 5, bl. a. förslaget att biståndet till Cuba skall fastställas till 70 milj. kr. för nästa budgetår.

Vi är också ense med reservanterna om de afrikanska frontstaternas betydelse och deras behov av bistånd. Dessa fem stater – Botswana, Zambia, Angola, Tanzania och Moçambique – drabbas i fyra fall dagligen av rasistregimernas militära provokationer. I samtliga fall har de drabbats hårt ekonomiskt genom sin modiga politik mot rasistregimerna i Sydafrika och Rhodesia. De har vidare tagit emot stora mängder flyktingar. Speciellt för ett stort land med mycket gles befolkning som Botswana har denna generösa flyktingpolitik varit utomordentligt betungande.

Hela den civiliserade världen önskar ett snabbt slut på rasistregimernas värde i Sydafrika, Namibia och Zimbabwe. Imperialisternas intriger för att få till stånd en nykolonial lösning i Zimbabwe och bevara Sydafrika som ett

lukrativt fält för de transnationella bolagen är väl kända i hela vår värld. I denna situation är de fem frontstaternas hållning utomordentligt betydelsefull. Där har man genomskådat imperialisternas intriger och tagit ställning på ett sätt som borde vara ett föredöme även för länder som inte har något annat att förlora än sina multinationella bolags investeringar och profiter.

Självfallet stöder vi biståndet till Vietnam och Laos och till befrielseörelserna i södra Afrika och all hjälp som kan ges flyktingarna från fascistjuntans Chile och andra fasciststyrda länder.

Till sist några ord om Etiopien. Utskottet har på s. 26 uttalat att det ser med oro "på den inre utveckling i Etiopien och särskilt på det flagranta åsidosättande av de mänskliga rättigheterna varom samstämmiga rapporter vittnat". Etiopien genomgick 1974 en revolution, som på ett märkligt sätt kunde isolera och störta det barbariska kejsarväldet och inleda avskaffandet av feodalismen och de transnationella bolagens döda grepp om landet. Det var en märklig revolution, därför att den trots det blodsvälde som dittills fungerat i Etiopien kunde genomföras utan blodutgjutelse. Hundratusentals människor hade dött av svält de sista två åren före revolutionen, samtidigt som kejsarfamiljen och det lilla privilegierade skiktet levde som förut i det mest utmanande överflöd.

Men dessa kretsar och de utländska krafter som stödde dem förhöll sig naturligtvis inte länge överksamma inför den snabba sociala och ekonomiska reformverksamhet som inleddes med revolutionen. Tusentals officerare, bönder, fackföreningsmän och studentledare har mördats av kontrarevolutionärer. Om detta har vi inte fått några s. k. samstämmiga rapporter i massmedia, som i stort sett tar sina nyheter från tre imperialistiska nyhetsbyråer. Den somaliska militära invasionen i Ogadenprovinzen hälsades i stora massmedia med gillande eller likgiltighet. Motangreppet, när Etiopien drev ut de invaderande trupperna och återerövrade Ogadenprovin- sen, har däremot varit föremål för en hel del s. k. oro.

Jag vill erinra om att svenska officerare sedan decennier hade varit instruktörer i den kejsarliga etiopiska armén. USA hade under ett kvartssekel Etiopien som mest gynnad nation i Afrika och pumpade in enorma mängder med vapen för att stötta upp kejsarregimen. Etiopien under kejsarväldet var ett av huvudföremålen för svensk biståndsverksamhet. De som kunde blunda för de mänskliga rättigheterna i Etiopien, när tusentals etiopier torterades ihjäl i kejsarens tortyrhålur och när hundratusentals etiopiska bönder svält inte långt från lyxlivet i Addis Abebas palats, de har sannerligen tagit tid på sig att bli intresserade av mänskliga rättigheter.

Vi kan inte gå i god för allt som görs av den nya regimen i Etiopien. Men vi känner till hur det var under den gamla regimen. Vi känner till den militära interventionen. Vi vet att kontrarevolutionen inledde blodutgjutelsen med massmord och massterror mot dem som ledde det snabba utvecklingsarbetet i Etiopien. Och vi vet att de stora massorna, arbetarna och bönderna, inte längre är slavar i ett feodalt och barbariskt samhälle. Detta är den första regim i Etiopiens långa historia som har arbetares och bönders väl och ve som ledstjärna.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Herr talman! Tillåt mig slutligen också instämma i de förslag som yrkat avslag till anslag till Världsbanken.

OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det finns en glädjande åsiktsöverensstämmelse i den svenska riksdagen när det gäller synen på problemen i södra Afrika – åtminstone i ord. Så gott som alla framhåller vikten och nödvändigheten av att Sverige aktivt går in och stöder befrielseströrelser, flyktingar och andra offer för apartheidpolitiken. Både i propositionen och i utskottsbetänkandet framhålls med stolthet att det svenska stödet till regionen har lång hävd och att Sverige ger mer humanitärt bistånd än något annat land. Vi solar oss i glansen av vår egen duktighet.

Vänsterpartiet kommunisterna har vid flera tillfällen här i kammaren haft anledning att påpeka Sveriges dubbelmoral, våra två ansikten som vi sätter upp mot världen i de här sammanhangen. Det finns förnyad anledning att göra det en sådan här dag då alla, eller nästan alla, talar om våra stora insatser. Låt mig därför vända mig till de ledamöter som nu tävlar om vilka av dem som vill mest och bäst när det gäller att hjälpa Afrikas folk och påminna dem om att de i andra sammanhang har intagit en helt annan attityd.

Ni har, år efter år, varit med om att avslå kommunistiska motioner som krävt åtgärder mot svenska företags verksamhet i de här områdena, en verksamhet som har stöttat de reaktionära regimerna, som har sugit ut mångdubbelt större belopp ur de fattiga arbetarna än vad vi nu så stolt ger tillbaka med den andra handen. Ni har sagt nej till bojkottaktioner och andra åtgärder på handelsområdet. Ni har kort sagt i de här sammanhangen ställt upp tillsammans med den överiga rika världen och hjälpt till att fördröja befrielsen för de förtryckta. Nu ger ni tillbaka litet grand och talar om hur bra ni är.

Bertil Måbrink citerade här i förmiddags ett uttalande av Nkomo – en av de svarta ledarna – i vilket han pekade på tvetydigheten i Sveriges och andra staters inställning. Jag vill återropa en annan av de stora afrikanska ledarna, Amilcar Cabral i Guinea Bissau – sedermera mördad av portugisiska hantlangare. Han yttrade en gång på 1960-talet vid en konferens i Rom någonting ytterst tänkvårt apropå det humanitära bistånd som vi och andra länder vid den tiden lämnade, samtidigt som vi hade ökande handel – även med vapen – med kolonialmakten Portugal. Amilcar Cabral sade ungefär så här:

Det är fint att ni ger oss medicin och förbandsartiklar. Och det kan jag lova er, att om ni skulle råka i svårigheter längre fram när vi har befriat oss, då skall vi också skicka er litet medicin. Men vad vi behöver i dag, det är främst vapen eller pengar till vapen och att ni intar en bestämd hållning till våra motståndare.

Det omdöme som den gången fälldes av Amilcar Cabral torde gälla ännu i dag.

Herr talman! Det sagda får vara nog för denna gång för att påvisa vår tvetydiga inställning till folk som slåss för sin frihet både i Afrika och på andra

håll. Det kommer nya motioner från vpk med krav på åtgärder inom handelsområdet till stöd för apartheidpolitikens offer och för folket i Chile. Måtte de svenska riksdagsledamöterna då vara lika lyhörda för dessa människors klagan som de verkar vara i dag.

För att återvända till södra Afrika vill jag anföra att vpk i sin motion har föreslagit en ökning av det humanitära biståndet på ett flertal punkter. Vi anser först och främst att ett viktigt flyktingproblem har glömts bort i regeringens förslag. Det gäller de flyktingar från Shabaprovinsen, f. d. Katanga, i Zaire, som har tagit sin tillflykt till Angola – som bekant pågick det ett regelrätt krig i området för något år sedan, ett krig där marockanska trupper ingrep. De transporterades dit med franska plan, förmodligen med USA:s goda minne och stöd. Mobutureregimen i Zaire gick hårt fram i området när den hade fått denna hjälp utifrån, och det beräknas att omkring en kvarts miljon människor har flytt över gränsen in i Angola. Flyktingströmmen har inte heller på något sätt minskat, eftersom Mobutu fortsätter förföljelsen mot civilbefolkningen i Shaba. Angolanska staten som har mer än nog med sina egna problem behöver hjälp med att ta hand om och försörja flyktingarna. Vpk föreslår att ett anslag på till att börja med 20 miljoner beviljas till dessa flyktingar.

Antalet flyktingar från Sydafrika, Zimbabwe och Namibia ökar också. De tas delvis emot av frontstaterna, men även befrielseörelserna i dessa länder bedriver ett aktivt flyktingarbete. Vi föreslår i vår motion att biståndet för flyktinghjälp till frontstaterna ökas till 20 miljoner.

Anslagen till befrielseörelserna i de aktuella länderna behöver också räknas upp kraftigt, inte bara för att de behöver hjälp till sina flyktingar utan också för att de behöver medel för sin administration, utbildning och allt annat på samhällslivets område. Vi föreslår således att anslaget till SWAPO i Namibia ökas till 25 miljoner och att samma summa anslås till Patriotiska fronten i Zimbabwe, ZANU och ZAPU.

I Namibia och Zimbabwe har under den senaste tiden förts förhandlingar mellan de vita förtryckarregeringarna – den i Sydafrika resp. Ian Smiths regim, både olagliga – samt inhemska ledare och grupper som har svikit sitt folks krav på fullständigt majoritetsstyre. Nu sägs det både i propositionen och i utskottsbetänkandet att Sverige skall vara berett att träda in med ökat bistånd till de regimer som kan komma att uppstå på detta sätt. Om inte regeringen inser, eller vill inse, att det här är fråga om marionettregimer, som tillkommit enbart för att förhindra den fullständiga frigörelsen, så borde åtminstone utskottet inse det. Men detta faktum förbigås med tystnad, vilket väcker onda aningar. Bertil Måbrink har tidigare påpekat det felaktiga i att Sverige upprätthåller och t. o. m. ökar biståndet till länder, där det är uppenbart att det inte kommer de mest behövande till godo. Det torde vara klart att de regimer som kan komma till stånd i Namibia och Zimbabwe som ett resultat av de nämnda förhandlingarna, i vilka den vita minoriteten försäkrar sig om ett stort inflytande, inte ger utrymme för någon bättre fördelning vare sig av inhemska tillgångar eller av bistånd utifrån. Det hade varit lämpligt att utskottet markerat detta. Den fortsatta hjälpen till dessa

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

länder bör utgå till SWAPO och Patriotiska fronten, oavsett vilka uppgörelser som de vita fascistregimerna lyckas uppnå med inhemska ledare som sviker sitt eget folk.

Beträffande Sydafrika anser vpk att stödet till ANC bör höjas kraftigt, och vi föreslår också här en summa på 25 miljoner. Utöver ANC bör även fackföreningsorganisationen SACTU få utvidgat stöd. Den är den enda icke-rasistiska nationella fackföreningen i Sydafrika, och den har under innevarande budgetår fått mindre anslag, bl. a. för att kunna hålla ett kontor i Dar-es-Salaam. Vi föreslår ett anslag på 2 miljoner till SACTU.

De sammanlagda yrkandena i vpk:s motion ger 117 milj. kr. till befrielse-rörelser och flyktinghjälp i södra Afrika. Det är en ökning av regeringens förslag med 32 miljoner, och det kan täckas med de nedskärningar i andra fall som mina partikamrater har talat för här i dag.

Innan jag lämnar området för humanitärt bistånd vill jag också framföra ett par andra krav i vpk:s motion. Vi har tidigare begärt att stöd av olika slag, både politiskt och ekonomiskt, skall beviljas till Demokratiska republiken Sahara, eller Västsahara som det också kallas. Detta lilla folk är utsatt för angreppskrig från sina grannar, Mauretanien och Marocko, och många flyktingar från landet har sökt sig till Algeriet, där de lever under mycket svåra förhållanden. Vi föreslår att ett anslag på 5 miljoner beviljas till hjälp åt dessa flyktingar.

Så några ord om Latinamerika. Det framhålls i propositionen att det på grund av den politiska utvecklingen i Latinamerika kommer att finnas ett ökat behov av stöd till flyktingar och andra som drabbas av politiskt förtryck. Det är ett omdöme som vänsterpartiet kommunisterna helhjärtat vill instämma i. Vi kan alla dagligdags läsa i våra tidningar om övergrepp i form av fängslanden, tortyr och mord i många av de latinamerikanska staterna. De mänskliga fri- och rättigheter som så många här i landet slår vakt om, de rättigheterna trampas under fötterna på det grövsta sätt varje dag, varje månad i Latinamerika. Det kommer att ställas ökade krav på vår solidaritet med dem som förföljs av fascistiska militärjuntor och andra liknande regimer där. Vänsterpartiet kommunisterna kommer i annat sammanhang att lägga fram förslag till stöd åt folkens kamp i Chile och Nicaragua. I dag hälsar vi med tillfredsställelse förslaget att den s. k. flyktingberedningens ansvarsområde kommer att utökas till att omfatta även Latinamerika. Vi anser att det är ett bra förslag, men mot bakgrund av vad jag här har framfört och vad som sägs i propositionen och i utskottsbetänkandet om förutsedda ökandebehov tror vi att det blir svårt att klara alla angelägna insatser inom budgetposten. Vi föreslår därför att anslagsposten Humanitärt bistånd-Latinamerika räknas upp till 30 milj. kr.

Med detta, herr talman, ansluter jag mig till de yrkanden som tidigare har framställts av Bertil Måbrink och Eva Hjelmström.

Under rubriken Katastroftillstånd har vpk två motioner som rör enskilda länder. I den första föreslår vi att tio miljoner anvisas till de eritreanska Röda korsorganisationerna Röda halvmånen och ERA, Eritrean Relief Association, i den andra att riksdagen avsätter 25 miljoner i katastrofhjälp till

Demokratiska folkrepubliken Yemen samt hos regeringen hemställer om förslag till utvecklingssamarbete med detta land.

När det gäller Eritrea vill vi än en gång påpeka att det långa krig som pågått i landet, först under det koloniala styret, sedan under det feodala, etiopiska kejsardömet och slutligen tyvärr även nu under konflikten med den nya progressiva regimen i Etiopien skapat stora lidanden för civilbefolkningen. Vi hoppas att det arbete som pågår för att åstadkomma en förhandlingslösning mellan Etiopien och Eritrea skall ha framgång. Ett snabbt slut på krigshandlingarna är en första förutsättning för att den positiva utveckling som pågår i både Etiopien och Eritrea skall fortsätta och öka i intensitet. Samarbete i stället för krig skulle gagna folkets intresse i hela regionen. Under tiden bör vi göra vad vi kan för att hjälpa dem som har drabbats av kriget. Det är mot den bakgrunden som vpk föreslår att medel skall anvisas till de nu nämnda humanitära organisationerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 363.

Vad slutligen gäller vårt förslag till stöd åt och samarbete med Demokratiska folkrepubliken Yemen torde det finnas få biståndsobjekt, få länder, som på ett bättre sätt uppfyller kraven och målsättningarna för svenskt bistånd. Demokratiska folkrepubliken Yemen, eller Sydyemen som det också kallas, är ett av jordens fattigaste länder med en av de lägsta per capita-inkomsterna någonstans. Landet är missgynnat av naturen. Det är ett ökenlandskap med ganska stora höjdplatåer. Nederbörden vid kusten är mycket ringa medan den däremot i inlandet, i bergstrakterna, kan bli våldsamt. Detta bäddar för återkommande svåra katastrofer dels i form av torka som hårt drabbar livsmedelsförsörjningen, dels paradoxalt nog i form av väldigt kraftiga översvämningar som har ställt till stora skador. Jag skall senare återkomma till det.

Landet har varit koloni, som så många andra, under ett hundratal år. Det har legat under brittiskt styre från 1839 fram till 1967, då man efter ett långvarigt gerillakrig fick sin självständighet. Efter 1969 har en mycket positiv utveckling inletts i landet. Man har genomfört en upprustning av utbildning, sjukvård och annan social service som är enastående med tanke på det dåliga utgångsläget och den korta tid som har använts för detta arbete. Man har framför allt sett till att de få resurser som finns har spritts och kommit alla invånare i detta ganska vidsträckt och stora land till godo. Det talas i utskottsbetänkandet, apropå vår motion, om att det redan tidigare har beviljats katastrofbistånd till Demokratiska folkrepubliken Yemen. Det är viktigt, och det kan man också hälsa med tillfredsställelse. Rädda barnen, som bedriver organiserad hjälp i landet, som bl. a. innefattar upprättande, kontroll och försörjning av framför allt mödravårdscentraler, har aktivt bidragit till att hjälpa till att sprida och administrera den här hjälpen.

Men landet behöver ytterligare hjälp. Som jag sade tidigare drabbas det och har nyligen drabbats av stora katastrofer. 1975 var det oerhört kraftiga översvämningar, som slog sönder vägar och broar och även rev ner hus och hela byar på grund av att det inte finns någon vegetation eller liknande som tar upp vattenmassorna då det regnar, utan de störtar rakt ner när det blir

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

sådana här skyfall. 1976 inträffade sedan den svåra torkan, som har föranlett de internationella hjälpinsatserna. Medan man under 1977 – alltså i föl – fortfarande höll på att dela ut vete, som man hade fått av FN, bl. a. genom Sveriges hjälp, inträffade en ny översvämningkatastrof, som på nytt slog sönder de vägar och andra anläggningar som man tidigare hade byggt.

Det finns alltså all anledning att plädera för ytterligare katastrofbistånd till Demokratiska folkrepubliken Yemen. Rädda barnens representanter och andra tjänstemän och administratörer från internationella hjälporgan intygar enstämmigt att hjälpen som kommer till detta land verkligen sprids. Den stannar inte, vilket tyvärr händer i så många andra fall, hos ett litet ledande skikt utan den kommer ut till folket.

Det vore också önskvärt att Sverige på något sätt kunde inleda förhandlingar om vissa bestämda biståndsprojekt till detta land. Det vore väl använda pengar. Jag hoppas att vi längre fram åter skall få anledning att ta upp de här frågeställningarna, då med något större framgång och mer positivt bemötande än denna gång.

Jag yrkar därmed, herr talman, bifall till motionen 681.

CARL-WILHELM LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Det var länge sedan jag deltog i en debatt om vår utvecklingspolitik. Detta beror, herr talman, helt enkelt på att det finns många i denna kammare som är experter och som även anser sig vara experter på dessa frågor och på grund därav ägnar dem mera tid än vad en enkel riksdagsman med andra specialiteter hinner göra. Detta hindrar emellertid inte att jag denna gång kommer att påtala förhållanden som kommer mig att tvivla på både lämpligheten och effekterna hos en viss del av den svenska biståndsverksamheten.

Jag har dristat mig föreslå att biståndsverksamheten till Etiopien snarast skall upphöra. Bakgrunden är verkligen inte svår att förstå. Kan en vettig och effektiv biståndsverksamhet upprätthållas i ett land som inte bara driver krigshandlingar och är invecklat i omfattande konflikter utan också genom militärregimens försorg bedriver ett hänsynslöst utrotningskrig mot sina egna landsmän – män, kvinnor och barn? Ett land där de mänskliga rättigheterna så till den grad åsidosatts att barnliken måste staplas ovanpå varandra på gatorna efter nätternas excesser! Dessa beskrivningar har lämnats av både svenska och utländska observatörer, och de är, som jag tror, sanningsenliga.

Att något sådant förekommer måste strida mot flera av de grundläggande principer som vi i vårt demokratiska land fastlagt som förutsättningar för vår biståndsverksamhet. Frågan är: Om vi fortsätter att lämna bistånd till ett sådant land, hjälper vi då inte militärregimen där att fortsätta denna verksamhet? Stärker vi dess självförtroende att fortsätta sin terror eller underbygger vi möjligheterna för de fattiga att trots dessa svåra inre förhållanden återfå tron på framtiden? Kan vi ge dem en gnutta hjälp? Mellan dessa alternativ står diskussionen.

Såsom jag har bedömt frågan efter samtal i FN i höstas och genom studier

av de rapporter som inkommit tror jag att vi genom att inte nu lämna dessa människor bistånd bäst hjälper dem i längden. Sverige kan inte tolerera den utveckling som sker, och därför måste vi upphöra med vår bidragsverksamhet till det landet för att i stället fästa världens uppmärksamhet på händelserna i Etiopien. Dessa är så allvarliga att de borde inverka också på våra diplomatiska förbindelser med det landet.

Det sägs – jag har inte hört det från svenskt håll, men i uttalanden från det engelska parlamentet – att den svenska och den norska ambassadören gudskelov gjort en framställning i frågan till Etiopiens utrikesminister.

Jag har i min hand ett urklipp ur Times där Hans Eerik beskriver händelserna i Addis Abeba. Jag gör en fri översättning här av vad som står, och den som vill kan ju kontrollera artikeln:

Jag skriver detta från Addis Abeba. Staden är indelad i 300 distrikt, vart och ett med ett fängelse och beväpnade vakter som strövar omkring. Myndigheterna i distrikten har rätt till "revolutionära bedömningar", dvs. att döda. Fängelserna är fulla. Människor plockas upp och skjuts, och det finns totalt 3 000 auktoriserade mördare.

Den här artikeln kommenterades dagen därpå i engelska parlamentet, och uppgifterna verifierades där. I den debatten åberopades också, som jag sade tidigare, att den norska och den svenska ambassadören har tagit upp frågan med den etiopiske utrikesministern.

Det är mot den bakgrunden man skall se min kritik bl. a. mot kubanernas medhjälp i detta land. Den har visserligen påtalats av socialdemokraterna men på ett, tycker jag, litet halvhjärtat sätt. Kubanerna ger sin hjälp till dessa marxistiska diktaturregimer utan att ta hänsyn till de uppenbara grymheter som pågår där.

Efter vad jag nu har sagt skulle jag naturligtvis yrka bifall till min motion. På grund av de av utskottet framförda synpunkterna och biståndsministerns i dag redovisade syn på situationen i Etiopien och hans uttalande att man kommer att följa den med stor uppmärksamhet och vidta åtgärder om ytterligare rapporter kommer fram har jag emellertid, herr talman, inte något yrkande.

ROLF ÖRJES (c):

Herr talman! Jag kommer att i huvudsak uppehålla mig vid p. C 3 i propositionen, dvs. det avsnitt som handlar om informationen.

Den internationellt sett betydande satsning som vårt land gör på bistånd till utvecklingsländerna måste ha en förankring bland medborgarna. Genom en information till allmänheten i syfte att öka kunskapen om utvecklingsländernas problem och underutvecklingens orsaker kan en sådan förankring skapas.

De stora folkrörelserna har varit starkt pådrivande när det gällt debatten om svenska insatser i utvecklingsländerna. Organisationernas medlemmar har känt ett starkt engagemang. Många organisationer har själva praktiskt deltagit i utvecklingsarbetet såväl med egna projekt som genom rekrytering till fredskårsarbete.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Redan tidigt inledde SIDA samarbete med folkrörelserna. Inte minst har SIDA sett folkrörelserna som medarbetare när det gäller u-landsinformatio-
nen.

Sedan början av 1970-talet har anslagen till de enskilda organisationernas u-landsinformation mångdubblats. Att utbudet av information från dessa organisationer därmed kunnat utökas och varieras är helt klart. Det torde inte heller råda något tvivel om att de informationsinsatser som folkbildningsorganisationer och andra enskilda organisationer genomfört haft stor betydelse när det gäller att skapa förståelse för ökade biståndssatsningar.

Däremot har man inte konkret kunnat visa i vilken utsträckning de gjorda insatserna uppnått de uppställda informationsmålen. Någon egentlig utvärdering har inte gjorts.

Riksdagens revisorer har 1976 påtalat detta. Man konstaterar att den från SIDA delegerade u-landsinformationen numera uppgår till betydande belopp och att det därför vore angeläget att en närmare utvärdering gjordes av denna typ av information.

Den biståndspolitiska utredningen har bl. a. haft till uppgift att studera frågan om u-landsinformationen. Utredningens betänkande är nu på remiss. Utredningen betonar att det är angeläget att resultatvärderingar i framtiden ägnas ökad uppmärksamhet i det över biståndsbudgeten finansierade u-landsinformationsarbetet.

Personligen tror jag att en granskning och utvärdering av u-landsinformationen skulle vara till stor nytta för såväl de enskilda organisationerna som för SIDA. Informationsmetoder och aktiviteter måste ständigt utvecklas. En sådan utveckling underlättas och stimuleras genom resultatuppföljningar och utvärderingar av de metoder man använder.

Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag om ett anslag på 16 755 000 kr. till informationsverksamhet. Det är en ökning av anslaget i jämförelse med innevarande år på 1,1 milj. kr.

Socialdemokraterna föreslår i en reservation ytterligare 1 milj. kr. till informationsverksamhet. Höjningen skall ske på anslaget till enskilda organisationers u-landsinformation.

Redan i 1975 års statsverksproposition betonades att anslaget då nått en nivå som med mindre ökning var försvarlig också i ett längre perspektiv. Det kan vara värt att notera att en ökning på 1,1 miljoner som utskottet föreslår är i stort sett genomsnittet för de årliga ökningarna som skett sedan 1975.

Jag har tidigare påpekat bristen på utvärdering i fråga om informationsinsatser som sker med medel från detta anslag. Anslaget har under 1970-talet mångdubblats, och det kan vara skäl att utvärdera resultaten innan ytterligare kraftiga ökningarna av anslaget sker.

Det kan också vara värt att notera att de socialdemokratiska reservanterna inte föreslår något ökat totalbelopp när det gäller det internationella utvecklingssamarbetet. Detta sker med hänvisning till det ekonomiska läget.

När man nu yrkar på en ökning av informationsanslaget gäller det

resonemanget inte längre. För att täcka kostnaden är man beredd att skära ned på anslaget till bilateralt samarbete, dvs. anslaget till direkta biståndsin-satser.

Herr talman! Låt mig till sist säga några ord om biståndet till Botswana.

Botswana gränsar i huvudsak till Zimbabwe, Sydafrika och Namibia. Landet är i hög grad beroende av Sydafrika. Utvecklingsansträngningarna är bl. a. inriktade på att på sikt minska detta beroende.

Händelserna i Sydafrika och Zimbabwe har direkta konsekvenser för Botswana. Flyktingströmmen från de båda länderna är stor. Trots att landet inte tillåter några befrielseörelser att agera från sitt område har det hänt att rhodesiska styrkor trängt in över gränsen. Det har också hänt att Smithre-gimens styrkor vid dessa tillfällen dödat och fängslat botswanska medbor-gare.

Även om Botswana i huvudsak är ett genomströmningsland för flyktingar som sedan transporteras vidare måste landet i stor utsträckning härbärgera flyktingar. Det sker bl. a. i flyktingläger som ofta måste ta emot mångdubbelt fler flyktingar än vad lägren är avsedda för. För Botswana har den starka flyktingströmmen skapat stora problem, inte minst ekonomiska.

Det finns ur alla synpunkter skäl att stödja Botswana både när det gäller utvecklingen av landet och när det gäller flyktingproblemen. Regeringen föreslår i sin proposition en ökning av anslaget med 5 milj. kr. till 55 milj. kr. Socialdemokraterna föreslår i sin motion en ytterligare ökning av anslaget med 5 milj. kr.

Under innevarande budgetår har utöver ordinarie anslag lämnats ytterli-gare 5 milj. kr. som ett bidrag till Botswanas utgifter för flyktingar. Eftersom möjligheterna till liknande extra anslag även finns under kommande budgetår, är skillnaden mellan utskottet och den socialdemokratiska reser-vationen minimal.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets samtliga förslag.

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Det finns väl inget land i världen som per person räknat ger bort så mycket pengar i s. k. u-hjälp som Sverige. Här har i dag den ene talaren efter den andre sagt att vi skall ge bort alltmer av de pengar som vårt land tvingas låna utomlands till dessa ändamål. U-hjälpen har ibland gått till vettiga ändamål, ibland till tvivelaktiga projekt och ibland till helt förkastliga projekt.

Många medborgare – skattebetalare – i vårt land skulle vilja avskaffa det mesta av u-hjälpen. En del människor har kommit till mig och framfört det önskemålet. Själv går jag inte så långt. Jag har i motionen 532 yrkat att ingen ökning av u-hjälpen skall ske jämfört med föregående år. Det skulle innebära en besparing med 320 milj. kr. Jag är besviken på utskottet som har avstyrkt motionen. Ingen enda av utskottets ledamöter har funnit det mödan värt att reservera sig till förmån för en besparing av statsutgifterna som jag har föreslagit.

Man avslår alltså min motion, mitt förslag om en besparing och mitt förslag

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

om att inga pengar skall gå till de s. k. befrielseörelserna. Det gör man bl. a. med motiveringen att det svenska stödet till befrielseörelserna har bestått av livsmedel, kläder, utrustning för sjukvård och utbildning samt transportmedel. "Hjälp har således inte lämnats till militära ändamål, något som motionärerna antyder skulle vara fallet."

I motionen har jag skrivit så här: "För det andra bör inte några biståndsmedel utgå till s. k. befrielseorganisationer. Dessa organisationer arbetar för att förändra vissa länders styrelseskick för att själva komma till makten. När inte detta kan ske på annat sätt tar man till våld, vilket resulterar i allvarliga krigshandlingar inom och mellan flera afrikanska stater. Under innevarande budgetår har anslagits sammanlagt 37,7 milj. kr., och för nästa budgetår föreslås sammanlagt 50,0 milj. kr. i stöd till s. k. befrielseörelser. På detta avsnitt har alltså skett en uppräknig med inte mindre än 25 %." Vidare säger jag i motionen: "Det kan inte vara i Sveriges intresse att ekonomiskt underhålla stridande gerillaförband i andra länder, lika litet som det är av något intresse för vårt land att höja segerchanserna för länder som befinner sig i krig genom ekonomisk hjälp åt dem. De svenska 'krigsansträngningarna' i andra länder bör därför upphöra snarast möjligt."

I utskottsbetänkandet säger man att jag har antytt att hjälp har lämnats till militära ändamål, men att det inte har skett. Man kan fråga sig vad det är för skillnad om en gerillatrupp strider med kinesiska vapen och svensk medicin eller om den strider med svenska vapen och kinesisk medicin. Det spelar i och för sig ingen roll. Men stöd får man från Sverige, 50 milj. kr. för nästa budgetår enligt förslaget. Och den saken är klar att detta stöd höjer segerchanserna för dessa gerillarörelser.

Många ledamöter har sagt att de skulle vilja rösta för min motion. Men om jag skulle begära rösträkning skulle de komma i lojalitetskonflikt med sina resp. partier, därför att det inte finns någon reservation. För att detta inte skall behöva ske avstår jag i dag från att yrka bifall till min motion. Men det innebär inte att jag har ändrat uppfattning i denna fråga.

LINNEA HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Den proposition om riktlinjer för Sveriges internationella utvecklingsarbete som kammarern i dag behandlar innebär en uppföljning av regeringsdeklarationens uttalande om en fortsatt ökning av u-landsbiståndet. Enprocentsmålet skall ses som ett etappmål och inte som ett slutmål. Strävan bör vara att biståndet skall utgöra en växande andel av vår samlade produktion. Detta är enligt min mening en självklar inriktning av vårt biståndsgivande. Förslaget innebär också bl. a. att det anslag som via frivilligorganisationerna slussas ut till u-länderna höjs från 70 till 90 milj. kr.

Jag vill, herr talman, använda tillfället att uttrycka min tillfredsställelse med att missionsorganisationerna och andra ideella sammanslutningar på detta sätt får ett allt större förtroende i sammanhanget. Detta av två skäl.

Eftersom de ideella organisationernas administrationskostnader som regel är mycket låga, blir det stor utdelning på varje krona. Detta har jag själv haft

tillfälle att bevittna i anslutning till ett besök i Zaire. Där hade man bl. a. ett jordbruksprojekt i gång i missionens regi. Det sköttes verkligt rationellt, och med små medel och enkla, praktiska redskap gav det god effekt. Inte minst missionens folk har ju utomordentliga kontakter med människor i u-länderna på den nivå där biståndet skall få sin praktiska utformning. Den goodwill som genom dessa kontakter skapas är en utomordentlig tillgång i biståndsarbetet och gör det mera troligt att hjälpen kommer de mest behövande till godo. Det är viktigt att vi gör allt för att förbättra våra metoder att ge stadga, effektivitet och flexibilitet åt den här typen av samarbete.

En annan anledning till att det är viktigt att stimulera frivilligorganisationernas u-landsinsatser är den opinionsbildande roll som dessa organisationer spelar. Den ekumeniska u-veckan har blivit en tradition, då frågor om ekonomiska prioriteringar i vårt eget samhälle ställs i relation till fattigdomen i u-länderna. Inte minst den kristna ungdomen har engagerat sig i kampen för en ny ekonomisk världsordning. Från det ekumeniska mötet i Västerås, det s. k. V 77, gick ut appeller som uppmanade till en mera rättvis fördelning av konsumtionen i världen. Och debatten om vårt överflödssamhälle är i dessa led alltså lika aktuell. Den offerviljan och villigheten till insatser är en ovärderlig tillgång i det arbete som hör ihop med vårt u-landsbistånd.

Hur vi utnyttjar våra resurser och lyckas skapa nya är inte bara vår egen sak. Det är i betydande grad en fråga om hur vi fullgör vårt internationella ansvar. Samverkan över gränserna är inte endast en praktisk ekonomisk nödvändighet i vårt eget intresse. Den måste mer och mer bli en fungerande solidaritet med de folk som kämpar mot fattigdom och ofrihet.

FRITZ BÖRJESSON (c):

Herr talman! Jag har under allmänna motionstiden väckt motionen 1480 angående biståndsavtalet med Cuba. Till denna motion anför jag här några speciella, korta kommentarer.

Jag har yrkat att det anslag som utgår till Cubas bistånd skall upphöra i och med budgetåret 1978/79. Nu anger utrikesutskottet att stödet avses upphöra i och med budgetåret 1979/80.

Det blev en överraskning när man blev varse att Cuba inte bara ställde trupper och material till förfogande för striderna i Angola i Afrika utan också satte in militära styrkor i striderna mellan Etiopien och Somaliland på Afrikas Horn. Under sådana förhållanden är någon u-hjälp inte berättigad.

Jag är fullt medveten om att Castroregimen har åstadkommit mycket som är bra för landet, men det är inte av beröringen med dessa faktorer som min annorlunda syn beror.

Cuba har ett varmt och skönt klimat och en givmild natur. Det är egendomligt hur snedvridna vi rent slentrianmässigt blir när det gäller att avgöra vad som är mest behjärtansvärt här i världen. De människor som lever norr om 78:e breddgraden – där det är 40–50 grader kallt, snö och is tio månader om året och nattsvart mörker fyra månader om året – har i allmänhet fått stå utanför den allmänna omtanke som u-hjälpsdebatten utgör och har fått klara sig själva.

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Många människor har flytt från Cuba, i huvudsak till USA. De har måst lämna sitt gamla fosterland på grund av revolutionen, ett förhållande som inte kan anses stå i samklang med vår svenska grundåskådning. Jag tänker mig att de kubanska flyktingarna drömmer om sitt gamla hemland, liksom det så lyriskt har skrivits att svenskar gör i främmande land. Jag vill gärna göra en jämförelse med en sång om hemlängtan som vi så ofta sjunger både här hemma och borta bland svenskar. Kubanen i landsflykt är nog ganska lik oss till sin sinnesstämning och tänker säkert så här:

Där som sockerfälten böja sig för vinden
och där mörkgrön palmskog lyser bakom dem
samt min flicka som var röd eller brun om kinden
är allt som tillhör ett förlorat barndomshem.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 1480.

Överläggningen, som omfattat samtliga punkter i utskottets betänkande, var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 2. Bidrag till internationella biståndsprogram

Förevarande anslag (C 1) hade i propositionen 1977/78:100 bilaga 6 för budgetåret 1978/79 föreslagits uppgå till 1 295 milj. kr., vilket innebar en ökning med 105 milj. kr. i förhållande till motsvarande anslag under innevarande budgetår.

Regeringen hemställde att riksdagen skulle
dels godkänna de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordats i ifrågavarande avsnitt av propositionen,

dels bemyndiga regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som angivits i förevarande avsnitt av propositionen,

dels till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 1 295 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:631 av Nils Hörberg (fp), i vad avsåg yrkandet 2, nämligen att riksdagen beslutade anhålla om att regeringen skulle arbeta aktivt för en effektivisering och modernisering av Världsbanken i stort sett enligt vad som anförts i motionen,

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandena 2 och 3, nämligen att riksdagen skulle

2. besluta att bidraget till Förenta nationernas kapitalutvecklingsfond för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 40 milj. kr.,

3. besluta att ge regeringen till känna vad som i motionen nämnts om att regeringen borde verka för att också andra länder ökade sina bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond, och

1977/78:1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avsåg yrkandet 3, nämligen att riksdagen uttalade att biståndspolitiken borde utformas med beaktande av att anslagen till Världsbanken/IDA och Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF) utgick.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande Världsbankens röstregler m. m. förklarade motionen 1977/78:631, yrkandet 2, besvarad med vad utskottet anfört,

2. att riksdagen beträffande bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF), med avslag på motionen 1977/78:1021, yrkandet 2, godkände vad föredragande statsrådet hade förordat,

3. att riksdagen beträffande andra länders bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) förklarade motionen 1977/78:1021, yrkandet 3, besvarad med vad utskottet anfört,

4. att riksdagen beträffande bidrag till internationella utvecklingsfonden (IDA) och Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF), med avslag på motionen 1977/78:1028, yrkandet 3, godkände vad föredragande statsrådet hade förordat,

5. att riksdagen i övrigt godkände de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordats i budgetpropositionen och bemyndigade regeringen att göra de utfästelser och åtaganden gentemot internationella utvecklingsprogram i övrigt som angivits i budgetpropositionen,

6. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1978/79 anvisade ett reservationsanslag av 1 295 000 000 kr.

Reservation hade avgivits

1. beträffande FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdson (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 och 3 bort hemställa

2. att riksdagen beträffande bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 2, och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

3. att riksdagen beträffande andra länders bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 3, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande

1. beträffande Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdsen (samtliga s).

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2 o c h 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 2 mom. 2 och 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 153
Nej – 146

M o m. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1028 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 2 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1028 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 291
Nej – 9

Punkten 3. Bilateralt utvecklingssamarbete

3.1 (Anslagsram, länderfördelning m. m.)

Anslaget till bilateralt utvecklingssamarbete (C 2) hade i propositionen föreslagits för budgetåret 1978/79 uppgå till ca 2 464,6 milj. kr., vilket innebär en ökning med 196,4 milj. kr. i förhållande till motsvarande anslag under innevarande budgetår.

Medlen skulle tas i anspråk för långsiktigt utvecklingssamarbete med enskilda länder, stöd till befrielse rörelser i södra Afrika, andra humanitära insatser i södra Afrika och Latinamerika, katastrofhjälp, bidrag till enskilda organisationer och viss övrig verksamhet sammanförd under rubriken Särskilda program.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandena 1, 4 och 16, nämligen att riksdagen skulle

1. ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjerna för den svenska u-landspolitiken,

4. besluta att till anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete (C 2. Utrikesdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. minskat reservationsanslag av 2 463 558 000 kr.,

16. besluta avslå regeringens förslag om en ofördelad reserv av 40 000 000 kr. under anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete, och

1977/78:1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avsåg yrkandena 1, 2, 5 och 6, nämligen att riksdagen uttalade att biståndspolitiken borde utformas med beaktande av

1. att biståndet till Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho och Pakistan hölls på oförändrad nivå,

2. att Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho, Swaziland, Tunisien och Pakistan successivt avvecklades som svenska programländer,

5. att de resurser som frigjordes genom bifall till yrkandena 1, 2, 3 och 4 användes till ökat stöd åt anti-imperialistiska rörelser, flyktingar i Afrika och Latinamerika, progressiva regimer och socialistiska stater i tredje världen,

6. att stöd gavs till progressiva och socialistiska länder i tredje världen i deras strävanden att utveckla en egen teknik anpassad efter deras behov och förutsättningar.

Utskottets hemställan och avgivna reservationer redovisas efter 3.12.

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

3.2 (Bundet bistånd och upphandling i Sverige)

Det bundna biståndet hade i propositionen föreslagits under nästa budgetår uppgå till 675 milj. kr., vilket innebar en ökning med 175 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1977/78:1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avsåg yrkandet 4, nämligen att riksdagen uttalade att biståndspolitiken borde utformas med beaktande av att inköp av livsmedel i Sverige och s. k. bundet bistånd ej skulle belasta biståndsbudgeten.

Utskottets hemställan redovisas efter 3.12.

3.4 (Samarbete med enskilda länder m. m.)

I propositionen redogjordes närmare för pågående och planerat utvecklingssamarbete m. m. med Angola, Bangladesh, Botswana, Cuba, Etiopien, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Laos, Lesotho, Moçambique, Pakistan, Portugal, Somalia, Sri Lanka, Swaziland, Tanzania, Tunisien, Vietnam och Zambia samt med den under upplösning varande Östafrikanska gemenskapen (EAC).

I detta sammanhang hade behandlats motionerna 1977/78:529 av Anders Björck m. fl. (m) i vad avsåg yrkandet 1,

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandena 7-14, nämligen

att riksdagen skulle

7. besluta att biståndet till Angola för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 70 milj. kr.,

8. besluta att biståndet till Moçambique för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 125 milj. kr.,

9. besluta att biståndet till Botswana för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 60 milj. kr.,

10. besluta att biståndet till Kap Verde för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 25 milj. kr.,

11. besluta att biståndet till Guinea-Bissau för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 55 milj. kr.,

12. besluta att biståndet till Cuba för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 70 milj. kr.,

13. besluta att biståndet till Kenya för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 80 milj. kr.,

14. besluta att biståndet till Pakistan för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 30 milj. kr.,

1977/78:1025 av Ingrid Sundberg m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen skulle anhänga

1. att regeringen, innan nytt avtal tecknades med Vietnam om slutförandet av Bai Bang-projektet, för riksdagen redovisade vilka medel som skulle komma att ställas till förfogande för projektet och att ett tak sattes för dessa ytterligare medel,

2. att regeringen för riksdagen redovisade avsikten med förstudier för projekt avseende bl. a. stålindustri och varv i Vietnam,

1977/78:1480 av Fritz Börjesson (c), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till regeringen gav till känna att regeringen borde pröva att anslaget till Cuba under Bilateralt utvecklingssamarbete icke skulle fortsätta efter utgången av budgetåret 1978/79, och

1977/78:1482 av Carl-Wilhelm Lothigius (m).

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas efter 3.12.

3.5 (Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika)

För budgetåret 1978/79 beräknades i propositionen ett medelsbehov på 85 milj. kr. för stöd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika. Ramen gav också utrymme åt vissa insatser som om Zimbabwe och Namibia blev självständiga kunde visa sig möjliga. Det kunde naturligtvis tänkas att dessa insatser blev av sådan omfattning att katastrofmedel måste utnyttjas.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:532 av Allan Åkerlind (m) såvitt nu var i fråga (yrkandet 1) och

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandet 5, nämligen att riksdagen beslutade att biståndet till flyktingar och befrielseörelser i södra Afrika för budgetåret 1978/79 skulle utgå med 110 milj. kr.

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas efter 3.12.

3.8 (Katastrofbistånd)

Fr. o. m. budgetåret 1977/78 var medlen för katastrofbistånd samlade under anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete. För budgetåret 1978/79 hade i propositionen beräknats en medelsram av 70,9 milj. kr. för Katastrofer m. m.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:363 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade anslå 10 milj. kr. till eritreanska rödakorsorganisationerna Röda halvmånen och ERA för humanitära insatser, och

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

1977/78:681 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts

1. att riksdagen beslutade att avsätta 25 milj. kr. i katastrofhjälp till Demokratiska folkrepubliken Yemen,

2. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om förslag till samarbete med Demokratiska folkrepubliken Yemen om bestämda utvecklingsprojekt som kunde inpassas i landets 5-årsplan 1980–1985.

Utskottets hemställan redovisas efter 3.12.

3.10 (Särskilda program)

Under rubriken Särskilda program samlades ämnesinriktad verksamhet, bredare samarbete, biträdande experter samt projektförberedelser och resultatvärdering. För budgetåret 1978/79 hade i propositionen beräknats 195 milj. kr. för särskilda program.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:529 av Anders Björck m. fl. (m) såvitt nu var i fråga (yrkandet 2) och

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandet 15, nämligen att riksdagen skulle besluta att anslagsposten Särskilda program skulle upptas med 154 milj. kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas efter 3.12.

3.12 (Sammanfattning av propositionens förslag om bilateralt utvecklingssamarbete m. m.)

För bilateralt utvecklingssamarbete beräknades ett samlat medelsbehov av ca 2 464,6 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Den slutliga fördelningen av medlen inom ramen för anslaget skulle ske genom regeringens beslut.

I propositionen hemställdes sammanfattningsvis att riksdagen skulle dels godkänna de däri angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete,

dels bemyndiga regeringen att avskriva den per den 30 juni 1978 utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla eventuella outnyttjade medel på dessa krediter till gåva,

dels till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 464 558 000 kr.

Utskottet hemställde under punkten 3

att riksdagen, beträffande riktlinjer för ländersamarbetet m. m. (punkten 3.1), skulle

1. förklara motionen 1977/78:1021, yrkandet 1, besvarad med vad utskottet anfört,

2. avslå motionen 1977/78:1028, yrkandena 1, 2, 5 och 6,

att riksdagen, beträffande ofördelad reserv (punkten 3.1), skulle

3. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 16,

att riksdagen, beträffande bundet bistånd och upphandling i Sverige (punkten 3.2), skulle

4. avslå motionen 1977/78:1028, yrkandet 4,

att riksdagen, beträffande samarbete med enskilda länder (punkten 3.4), skulle

5. avslå motionen 1977/78:529, yrkandet 1, och motionen 1977/78:1480 angående samarbete med Cuba,

6. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 7, angående landram för Angola,

7. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 8, angående landram för Moçambique,

8. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 9, angående landram för Botswana,

9. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 10, angående landram för Kap Verde,

10. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 11, angående landram för Guinea-Bissau,

11. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 12, angående landram för Cuba,

12. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 13, angående landram för Kenya,

13. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 14, angående landram för Pakistan,

14. förklara motionen 1977/78:1025, yrkandet 1 i den del som avsåg redovisning av medel för Bai Bang-projektet i Vietnam, besvarad med vad utskottet anfört,

15. avslå motionen 1977/78:1025, yrkandet 1 i den del som avsåg förhandsbegränsning av medel för Bai Bang-projektet i Vietnam,

16. förklara motionen 1977/78:1025, yrkandet 2, angående förstudier för projekt i Vietnam, besvarad med vad utskottet anfört,

17. avslå motionen 1977/78:1482 angående samarbete med Etiopien,

att riksdagen, beträffande humanitärt bistånd till flyktingar, befrielsereelser m. m. (punkten 3.5), skulle

18. avslå motionen 1977/78:532, yrkandet 1.

19. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 5,

att riksdagen, beträffande den s. k. flyktingberedningen (punkten 3.6), skulle

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

20. förklara motionen 1977/78:1021, yrkandet 6, besvarad med vad utskottet anfört,

att riksdagen, beträffande katastrofbistånd (punkten 3.8), skulle

21. avslå motionen 1977/78:363 angående Eritrea,

22. avslå motionen 1977/78:681 angående Demokratiska folkrepubliken Yemen,

att riksdagen, beträffande Särskilda program (punkten 3.10), skulle

23. avslå motionen 1977/78:529, yrkandet 2,

24. avslå motionen 1977/78:1021, yrkandet 15,

att riksdagen, beträffande de allmänna riktlinjerna i övrigt för det bilaterala utvecklingssamarbetet m. m., skulle

25. godkänna de i budgetpropositionen angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete,

att riksdagen, beträffande skuldavskrivning (punkten 3.3), skulle

26. bemyndiga regeringen att avskriva den per den 30 juni 1978 utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla eventuellt outnyttjade medel på dessa krediter till gåva,

att riksdagen, beträffande anslagsram för det bilaterala utvecklingssamarbetet (punkten 3.1), skulle

27. med avslag på motionen 1977/78:1021, yrkandet 4, och med bifall till budgetpropositionens förslag till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 464 558 000 kr.

Följande sex reservationer hade avgivits av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdsen (samtliga s):

vid 3.1

2. beträffande riktlinjer för ländersamarbetet, vari reservanterna ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 1, som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört,

3. beträffande anslaget C 2 för Bilateralt utvecklingssamarbete, vari reservanterna ansett att utskottet under 27 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 4, och med ändring av budgetpropositionens förslag till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 463 558 000 kr.,

4. beträffande ofördelad reserv, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa
att riksdagen skulle med ändring av budgetpropositionens förslag bifalla motionen 1977/78:1021, yrkandet 16,

vid 3.4

5. beträffande Angola, Botswana, Cuba, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Moçambique och Pakistan, vari reservanterna ansett att utskottet under 6–13 bort hemställa

att riksdagen skulle

6. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 7, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Angola som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

7. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 8, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Moçambique som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anför,

8. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 9, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Botswana som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

9. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 10, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Kap Verde som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

10. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 11, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Guinea-Bissau som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

11. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 12, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Cuba som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

12. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 13, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Kenya som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

13. med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 14, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Pakistan som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført,

vid 3.5. 6. vari reservanterna ansett att utskottet under 19 bort hemställa

att riksdagen skulle med ändring av budgetpropositionens förslag bifalla motionen 1977/78:1021, yrkandet 5,

vid 3.10. 7. vari reservanterna ansett att utskottet under 24 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 15, och med ändring av budgetpropositionens beräkning som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anført.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid 3.4 hade avgivits särskilda yttranden av Allan Hernelius (m) och Ingrid Sundberg (m)

2. beträffande Cuba,
3. beträffande Vietnam.

M o m . 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 2 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. samt 3:o) det av Eva Hjelmström under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Bertil Måbrink begärt votering beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 1 och 2 antar reservationen nr 2 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det av Eva Hjelmström under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 142
Nej – 8
Avstår – 149

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 1 och 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155
Nej – 148

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155
Nej – 148

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1028 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1028 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen 1480 av Fritz Börjesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m. 6-13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 6-13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 147
Avstår - 1

M o m. 14-17

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m. 18 och 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 18 och 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 147
Avstår - 1

M o m . 20

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 363 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 363 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 290
Nej - 10
Avstår - 2

M o m . 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 681 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 22 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 681 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 291
Nej - 11

M o m . 23

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 24

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

Internationellt utvecklingssamar- bete m. m.

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 24 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 154
Nej – 147
Avstår – 1

Mom. 25 och 26

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 27

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Anna Lisa Lewén-Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. 27 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Anna Lisa Lewén-Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 154
Nej – 137
Avstår – 11

Punkten 4. Information

För information i Sverige om u-landsfrågor hade i propositionen föreslagits för budgetåret 1978/79 ett reservationsanslag av drygt 16,7 milj. kr., vilket innebär en ökning med ca 1,1 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetårs

anslag för samma ändamål.

Av det föreslagna anslaget hade 10,7 milj. kr. beräknats som bidrag till de enskilda organisationernas u-landsinformation och drygt 6 milj. kr. för SIDA:s egen informationsverksamhet.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avsåg yrkandet 17, nämligen att riksdagen skulle besluta att under anslaget Information (C 3. Utrikesdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 17 755 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

1977/78:1026 av Ulla Tillander (c) och

1977/78:1483 av Bo Siegbahn (m).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:1026 och 1977/78:1483,

2. att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:1021, yrkandet 17, och med bifall till budgetpropositionens förslag till Information för budgetåret 1978/79 anvisade ett reservationsanslag av 16 755 000 kr.

Reservation hade avgivits av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdson (samtliga s) som ansett – i mån av bifall till reservationen nr 3 vid 3.1 – att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen, i den mån den biföll reservationen nr 3, med bifall till motionen 1977/78:1021, yrkandet 17, och med ändring av budgetpropositionens förslag till Information för budgetåret 1978/79 anvisade ett reservationsanslag av 17 755 000 kr.

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkterna 5–7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

På förslag av förste vice talmannen beslöts att kammarens förhandlingar skulle fortsättas kl. 19.30.

§ 7 Anmälades och bordlades

Näringsutskottets betänkande

1977/78:50 med anledning av propositionen 1977/78:96 om medelstillskott till Luossavaara-Kiirunavaara AB för att upprätthålla viss sysselsättning jämte motioner

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
12 april 1978

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

*Anmälan av inter-
pellationer*

den 12 april

1977/78:157 av *Stina Andersson* (c) till kommunikationsministern om villkoren för statsbidrag till tunnelbanebyggande:

Enligt gällande statsbidragsregler för tunnelbanebyggande (SFS 1971:956) kan bidrag utgå till "anläggning för spårbunden allmän trafik av lokal karaktär som avser personbefordran och framgår i tunnel eller annars på egen banvall fri från korsning i plan med annan trafik".

Inom Stockholms län står valet mellan att bygga ut tunnelbanan eller förbättra befintliga järnvägar med korsningar i plan. Ett exempel på befintlig bana är Roslagsbanan inom Stockholms läns landstings kollektivtrafikområde. Denna bana har standardfördelar som en ny tunnelbana knappast kan få. Vill man bevara och rusta upp Roslagsbanan får landstingskommunen själv stå för hela kostnaden under det att nybyggnad av tunnelbana skulle berättiga till statsbidrag.

Det måste vara en klar samhällsekonomisk fördel om statliga bidrag också kan utgå för upprustning av äldre järnvägar, även om korsningar i samma plan inte alltid kan helt elimineras i perifera lägen.

Det måste också anses som mycket angeläget att satsa på en spårbunden trafik som kan göras flexibel och som kan anpassas till redan befintlig bebyggelse.

Med anledning av det anförda vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att medverka till sådan ändring i statsbidragsreglerna för tunnelbanebyggande att om- och nybyggnad av spårtrafikaneläggningar för allmän trafik blir bidragsberättigad utan krav på planskilda korsningar och egen banvall?

1977/78:158 av *Oskar Lindkvist* (s) till kommunikationsministern om trafiken på Bromma flygplats:

Enligt tillgängliga uppgifter har luftfartsverket bifallit en framställning från Linjeflyg innebärande fortsatt trafik på Bromma flygplats med Fokker F-28 fr. o. m. den 1 januari 1979 och intill den 30 september 1980. Förutsättningen är att luftfartsinspektionen ger tillstånd, liksom koncessionsnämnden för miljöskydd. Beslutet lär ha tagits på direktionsnivå inom luftfartsverket.

Det är ingen tvekan om att beslutet strider mot innebörden av riksdagsbeslutet från den 15 december 1977 och därför måste starkt ifrågasättas. Av det nämnda riksdagsbeslutet kan bl. a. utläsas att ett investeringsanslag på 6,3 milj. kr. anvisades för att statsmakterna skulle vidta de åtgärder som erfordrades för en överföring av Fokkerplanen från Bromma till Arlanda den

1 januari 1979.

Årsskiftet 1978–1979 är den tidpunkt för överflyttning av Fokkerplanen till Arlanda som såväl luftfartsverket som länsstyrelsen i Stockholms län har kommit fram till vid bedömning av ärendet. Sedan Stockholms miljö- och hälsovårdsnämnd genom enhälligt beslut överklagat länsstyrelsens ställningstagande till kammarrätten har det i detta sammanhang ett alldeles speciellt intresse att anföra de skäl varpå kammarrätten i dom den 22 december 1977 grundade sitt beslut:

”De bullerstörningar, som för närvarande orsakas av Linjeflygs flygplan av typ Fokker F-28 vid Bromma flygplats, kan därför nu, oavsett om förbud meddelas enligt hälsovårdsstadgan, beräknas komma att upphöra åtminstone temporärt inom en snar framtid, troligen om ungefär ett år. Även om dessa störningar skall anses vålla närboende sanitära olägenheter i hälsovårdsstadgans mening, måste Linjeflyg enligt kammarrättens mening i vart fall erhålla anstånd med avvecklingen av ifrågavarande trafik under så lång tid att trafiken utan avbräck kan överflyttas till Arlanda, vilket beräknas kunna ske tidigast om ett år. Något omedelbart behov av ett beslut om ingripande mot de påtalade bullerstörningarna med stöd av hälsovårdsstadgans bestämmelser kan därför inte anses föreligga nu.”

Efter överklagande av detta beslut från miljö- och hälsovårdsnämnden i Stockholm har regeringsrätten den 16 mars 1978 vägrat prövningstillstånd.

Det är fullt tydligt att kammarrättens utslag bygger på förutsättningen att Fokkerplanen lämnar Bromma flygplats ”inom en snar framtid, troligen inom ett år”. Majoriteten av riksdagen, luftfartsverket, länsstyrelsen i Stockholms län och kammarrätten har gjort samma bedömning av tidpunkten för överföringen av Fokkerplanen från Bromma flygplats till Arlanda.

Det är helt klart att de förutsättningar som rådde vid tidpunkten för kammarrättens beslut i grunden har ändrats efter det att luftfartsverket, på anmodan av LIN, bestämt sig för att förlänga tillståndet för Fokkerflyg på Bromma intill den 30 september 1980.

Därtill skall läggas den omständigheten att Linjeflyg tydligen försöker klamra sig fast på Bromma flygplats även under den tid som en eventuell ombyggnad beräknas ske. Luftfartsverket lär utreda en ny teknik som skulle göra detta möjligt. Man ämnar hos koncessionsnämnden ansöka om att få ha Fokkerplanen kvar på Bromma ”till dess att miljövänligare trafik blir möjlig”.

Blotta tanken på att statsmakterna skulle medge fortsatt flyg med Fokkerplanen på Bromma flygplats efter årsskiftet 1978–1979 inger stora betänkligheter. Det är ju konstaterat att Fokkerplanen medför sanitära olägenheter för stora delar av befolkningen inom bullerzonen från flygplatsen. Miljö- och hälsovårdsnämnden i Stockholm har gjort den bedömningen och har stöd av all expertis inom landet. Den vanlige medborgaren måste fråga sig vad det är för bakomliggande, djupare orsaker som är det egentliga skälet till att Linjeflyg och luftfartsverket agerar på detta sätt. Den

Nr 116

Ondagen den
12 april 1978

Anmälan av interpellationer

Nr 116

Onsdagen den
12 april 1978

*Meddelande om
fråga*

bullerstörda befolkningen och de på hälsovårdsområdet ansvariga myndigheterna har rätt att kräva klarläggande besked av statsmakterna i denna viktiga fråga.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer jag att till kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till att riksdagsbeslutet om Bromma flygplats efterlevs även när det gäller upphörandet av flyg med Fokker F-28?

§ 9 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 12 april

1977/78:403 av *Håkan Winberg* (m) till justitieministern om grunden för uppgifter om införande av förbud att bära kniv:

Vilken grund har de uppgifter som förekommit i pressen att man inom regeringskansliet överväger möjligheterna att införa generellt förbud för enskilda medborgare att bära kniv i Sverige?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 17.58.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert